

Carmen seculare

b IMPERET. Rem iustam petit. s. vt imperet in hostem bellantem. q. bellum ex superbia in ferentem. ordo autem est. Prior bellante. idest potior ac melior agente bella imperet lenis.

c PRIOR melior. q. victor & imperet in iacentem. idest in eos qui cedunt.

d LINIS. idest vtens lenitate sic Virgi. Tu regere imperio populos romane memeto. Hec tibi artes erunt pacisq; imponere mores. Parcere subiectis & debella re superbos.

e ALBANAS. idest romanas Roma enim ex albanis originem habuit.

f IAM scythe resonfa. Ab augusto amicitiam petunt tanquam a deo. de legatione autem parthorum & indorum in odis dictum est.

g IAM fides & c. Has omnes virtutes que bellis cuiuilibus exurbefugate erant pace ab Octauiano procurata redire dicit.

h AVGV phœbus. Quia a Ioue vaticinationem habet. Vir. Que phœbo pater omnipotens mihi phœbus apollo predixit.

rem iustam preces

Imperet bellante prior iacentem

Lenis in hostem;

Iam mari terraq; manus potentes

.i. romanos. sicq; vir. albanosq; patres

Medus albanasq; timet secures

per legationes

Iam scythe responsa petunt superbi

isti populi

Nepes & indi.

Iam fides & pax & honor pudorq;

sub augusto
sospita per bellum

Priscus. & neglecta redire virtus

Audet. apparetque beata pleno

vide in odis

Copia cornu.

de oru phœbi sagittis
in odis dictum est

Augur & fulgente decorus arcu

musis.

Phœbus acceptusq; nouem camœnis

phœbus nam medicine auceps
i. medicina

Qui saluari leuat arte fessos

Corporis artus;

.i. si sanet palatinas arcibus vt sit pare p tota roma

Si palatinas videt equus arces

Remq; romanam: latiumq; felix

vt sequentem annum semp meliore exhibent

Alterum in lustrum meliusq; semper

dilatet.

Proroget euus.

Queq; auentinum tenet algidumq;

m. q. laudis secularibus pcerant.

Quindecim dianæ preces virorum

ppictas

Curet & votis puerorum amicas

Applicet aures.

vt curet preces. xv. virorum

velle

Hec iouem sentire deosq; cunctos

Spem bonam certamq; domū reporto

o. puerorum certis

Doctus & phœbi chorus & dianæ

Dicere laudes;

Q. Horatii flacci libri Carminū finit.

i SALVTARI arte. Nam me dicens auctor habetur Ouidius Inuentum medicinae meum est. opiferaq; per orbem dicitur. et herbarum subiecta potentia nobis.

k SI palatinas arces & c. Augustus enim apollinis templum in ea parte palatine domus excelsitavit quam fulmine ictam desideraria deo haruspices pronunciarent.

l QVEq; auentinum. & c. Sensus est. & si dianæ auentinum tenet & algidum. xv. virorum preces curat & votis puerorum aures applicat in alterum lustrum quibus proroget.

m QVINDECIM virorum. In templo enim dianæ deputati erant. xv. viri tantum ad responsa captanda que ad sacrificia offerenda.

n HEC iouem & c. ordo est. iouem deosq; cunctos sentire hec reporto domum spem bonam & certam.

o CHORVS. idest puerorum coetus ad sacra collectus. doctus per hoc. idest carmen dicere laudes phœbi & dianæ reportat domum spem bonam & certam.

ge
ge
tib
&
ni
fo
fite

a
m
p
oper
scribe
dispo
minis
poeta
na iter
drant
poeta

Hunc librū q̄ inscribit̄ de arte poetica: a pl̄ibus inter alios libros reputat̄ h̄re principatū: Nam & ingeniū erudire & consiliū augere: & ad ornate dicendū plurimū cōfert grandi & prompto atq; acri ingenio qd̄ cogitatōnes suas exprimere polite ordiri / luculēter narrare q̄at / verba sententiasq; sciat artificiose versare / varie distinguere / apte cotinuare / castigate / cōcinniterq; loqui / moderari auribus & p̄ cuiusq; dignitate sublimiter / p̄sse / cōcitate / p̄pate / oia p̄sequi possunt. Idcirco vt̄ ciceroni placet finitimus oratori poeta numeris astrictior paulo Verborū aut̄ licentia liberior multis vero generibus soci⁹ ac pene par. Cū igit̄ illa a rhetorib⁹ facile mutuet̄ in eo p̄cipue versat̄ Horati⁹ vt̄ q̄ in inuētōe dispositōe opis cōsistat̄ diligēter admonet / cū aut̄ tota pene res artificio p̄deat elocutōem p̄sepe admisceat.

Q. Horatij Flacci De arte poetica ad Pisones.

a HVMANO capiti. Pri⁹ mū preceptū. de inequalitate operis loquit̄ & dat preceptū scribendi poema. & prius de dispositione & cōueniētia carminis. precipit̄ igit̄ cū multa a poeta fingenda sūt. ne pugnantia iter se. aut nullo pacto quadrantia cōiungat. nā cū ois ars naturā imitet̄ ita irri debetur poeta. si monstruosa describat. vt̄ redet̄ pictor si equi cerui

fronti humane collum equi aliquis
 h Vmano capiti ceruicem pictor equinas
 sin pingendo varijs coloribus pennas
 b
 Iungere si velit. ⁊ varias iducere plumas

cem capiti humano subdat: & ipsi ceruici equine corpus cum varijs plumis ita apponet̄ gar vt̄ vltima membra piscium sint.

b ET varias inducere plumas. imponere plumas varijs coloribus natura floridas vel varios diuersarum auium colores.

Poetica

c COLLATIS membris. Coniunctis ad superiorem et descriptam formā vt habeat humanum caput. & collum equi. & caudā piscis. & multum precipit poetam conuenientiam seruare debere.

d MULIER formosa superue. vt facie sit formosa mulier inferius. autem variis modis deturpetur.

e SPECTATVM admissi risu. si fueritis admissi ad spectaculum o pisones nonne risum poteritis habere. vel spectatum admissi. id est q. ad spectandum missi. & est sensus si admissi fueritis introire ad spectandū tale aial pictū. potestatis risum tenere o pisones

f CUIVS velut egrī. Qui nō habet ordinem eius ita vane sunt species. quemadmodum egrotantium somni. que videtur habere imagines varias.

h PICTRIBVS atq; poetis. Licet pictori fingere. Licet poete. illi coloribus. huic verbis. Licet ergo formare chimeram carnibus humanis vescentes equos. Itaq; petimus tanquam poete hanc veniam & concedimus tanquam critici & censes. Sed tamen nō ita descendendum est. vt mitibus imitia admisceantur.

i SERPENTES. Que auibus inimicissime sunt.

k INCEPTIS grauib. Aliud preceptum est. nā quorundam poetarum pessima. que incipiunt grandia describere. deinde in locos communes excurrunt. qui licet boni sint tamen videntur quod superuacuum habeantur. nisi loco positi sint.

l PURPUREVS late & c. per hoc locos communes significat.

et in uerba animalibus c

Vndiq; collatis membris. vt turpiter atrum

finatur .i. in manam beluam

foedum

superiore parte in vultu sq.

Desinat in piscem mulier formosa superne

dentione o vos

Spectatum admissi risum teneatis amici

huc picture iam enarrate

Credite pisones isti tabule fore librum

f libri sicuti

Persimilem. cuius velut egrī somnia vane

qō finis principii g

Finguntur species. vt nec pes caput vni

h ipso

Reddatur forme: pictoribus atq; poetis

equalis

Quidlibet audiendi semper fuit equa potestas

nos horacius

alternari

Scim? & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim

mutue v. bus crudelia

Sed non vt placidis coeant immitia: nam vt

ipso iungantur velocissimis animalibus

Serpentes auibus gementur: tygris agni.

ab ipsis poetis arduis rebus

a poetis pollicatis

Inceptis grauib; plerumq; & magna pfectis

pietosis diffuse pannus

Purpureus late qui splendeat: vnus & alter

Assuitur pannus. cum lucus & ara diane

velociter currentis delectabiles circuitus

Et pperatis aque per amoenos. et ambit? agros

Aut flumen rhenū: aut pluui? describitur arc?

arborē talem

Sed nunc non erat hic locus. & fortasse cupressū

depingere

destitutus spe

Scis simulare: quid hoc si fractis enatat expes

pecunia

Nauib? aere dato qui pingitur: amphora cepit

fieri

fit

Institui curren? e rota. cur vrceus exit

finaliter s. ru poeta describere

Deniq; sit quod vis simplex dumtaxat & vnū

poetarum

Maxima pars vatū pater & iuuenes pte digni.

fallitur

sub

Decipimur specte recti breuis esse laboro

sp'endemia

Obscurus fio. secantem leuia nerui

m CVM lucus & ara diane cum ponitur aliqua descriptio luci & are diane describitur q; & agrotum & fluuiosum amoenitas. cum p sepe id locus non desiderat. Ea autem que necessaria sunt nō ponuntur. ergo nunc non erat hic locus.

n ET fortasse cupressū. Prouerbiū est in malum pfectorem. qui nesciebat aliud bene pingere quam cupressū. Ab hoc naufragus peti factū suum exprimere. ille interio gavit nō ex cupresso velle aliquid adici. quod prouerbiū grecis in vsu est. Nam naufragi ad misericordiam commouentes casus suos in tabulam describūt. vt Iuena. Vim iogat. et picta se se tēpitate tuet.

o QUID hoc. Quid ad naufragum. qui dat pecuniam. vt describat cupressus pertinet ita ergo qui scribit nisi oportune scripserit non sibi coparat gloriā. sicut ille male qui cupressum depingit.

p AMPHORA cepit. Tristitatio a sigulo qui iure rideat est si cum vasi suo principium amphore dederit. quod vas capax est sine deinde de vrcei vasis angustis & parat. Ridebitur igitur & poeta qui graue amplumq; principium attribuens. sine exilem ponit.

q CURRENTE rota. Nam siguli rota currete vasa fingit

r DENIQ; sit quod & c. Sunt enim singula ita scribenda. ne alienis partibus admisceantur.

s DECIPIMVR specie recti & c. Erramus inquit & dum conamur veram virtutem sequi vicina virtuti in vitia incidimus. Nam breuiter scribentem sequit obscuritas.

t SECTANTEM leuia. Aliud vitium cauendum erit. Nam sepe eneruatos scribit versus. qui delicatos scriberetentat.

v PROFESSVS grā dia turget. Hic peccat qui dicit grandiloquus esse vult inflatus efficitur.

x SERPIT humi. nā dū vult magna vitare nimis descendit. Optima autem trās flatio a nauigante. qui dum altum mare fugit in littus incidit. Ponit autem vitium trās figurarum. Nam vt ostendit Cicero. Sūt tres figure dicēdi grauis mediocris attenuata Grauis constat ex verborum grauium magna & ornata constitutione Mediocris constat ex humiliori. neq; tamen infima & p vulgatissima verborum dignitate. Attenuata deniq; vsq; ad vsitatissimam pueri sermonis consuetudinē descendit. hec igitur trās figurarum vitia ita a poeta vitantur da putat horatius vt cicero ab oratoribus. nam cum dicit se etantem leuia dissolutum notat. cum vero professus grandia suffultum & inflatum cū postremo serpit humi exile ostendit.

y QVI variare cupit. Aliud hoc preceptum est nō esse fabulis indulgendum neq; extenuandam vsq; in vitia materiam.

z IN vitium ducit culpe. Fuga culpe ducat in vitium. nam dum volo fugere vitium. vt nimis vsitata. & trita loquar. incido in aliud vitium vt fingam prodigia.

a AEMILIVM. Locus erat in quo quidam emilius suos gladiatores habuit. Circa hūc ludum erat statuanus nomine Imus. Alii dicūt imū idest breuem. Alii ima parte arenepositum. & emiliū dicunt esse qui statuas in arena ponendas faceret. hic ergo vngues capillosq; optime in statua fabricabat. reliqua vero membra non recte ponebat.

b MOLLES. Flexibiles. i. ita formabit. vt in ere metallo duro flexibiles videantur.

c PRAVO. distorto. Que deformitas non parua est. nigri autem oculi & nigri capilli ad pulchritudinē spectant. Vnde ipse in odis. nigris oculis nigroq; crine decorū. Sētē,

deserunt magna Deficiunt animiq; professus grandia turget

Serpit humi tutus nimium timidusq; procelle.

Qui variare cupit rem prodigialiter vnā

Delphinum siluis appingit: fluctibus aprum

In vitium ducit culpe fuga. si caret arte:

Aemilium circa ludum faber imus. & vngues

Exprimit & molles imitabitur ere capillos

Infelix operis summa: quia ponere totum

Nesciet. hunc ego me si quid componere

Non magis esse velim: quā prauo viuere naso

Spectandum nigris oculis nigroq; capillo.

Sumite materiam vestris qui scribitis equam

Viribus: & versate diu quid ferre recusent

Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res.

Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo

Ordinis hec virtus erit: & venus haud ego fallor

Vt iam nunc dicat iam nunc debentia dici

Pleraq; differat & presens in tempus omittat

Hoc amet hoc spernat promissi carminis auctor

In verbis etiam tenuis cautusq; serendis.

Dixeris egregie notum si callida verbum

Reddiderit iunctura nouum si forte necesse est

Indicijs monstrare recentibus abdita rerum

Fingere cinctutis non exau. dita cethegis

tia igitur est. q; ipse magis esse velit. i. nō magis ipse velit sua poemata illi statue. in qua capilli & vngues artificiosè expressi sint. reliqua vero membra turpia appareant. quā habere oculos crinesq; pulchros & nasum turpē. Sic igitur nō placere poema. in quo cū minima quedā paucioraq; pulchra sint. reliqua que & plura & maiora turpia existant.

d SVMITE materiam. preceptū est quod si obseruet. omnia pene illa vitia que demonstrata sunt. euitari queant. nā quicūq; habebit ingenium consiliū artificumq; par materiam. rem pro dignitate adimplebit presertim si anequā negociū aggrediatur pensitet cūcta. & tentet. & que possit. et que nō possit.

e NEC faciētia deseret & c ordo qui in dispositione versatur manifestat omne quod dicitur. dixit autē poeta lucidus ordo. quia ordo facit lucidā orationem.

f ORDINIS hec virtus. ordo enim pulchriorē facit orationē.

g HOC amet hoc spernat. Quod debet dicere in presenti quod debet dicere in futuro vt non oia dicat que veniunt in mentem.

h IN verbis etiam tenuis. Si faciētia sunt tibi noua verba obserua vt ea dicas que placeant & habeant auctoritatē

i DIXERIS egregie. Expo nit nunc de verbis veteribus. ac nouis quomodo poetica sint. Nam licet aliqua vulgaria sint. at tamen illa cum aliqua cōpositione splendescere verbi gratia Gurgulio sordida vox est. ornatu accedente vulgaritas eius absconditur. hoc modo populatq; ingeny tē farris aceruum curgulio. Curgulio apud homerū est qui faba libenter vescitur.

k SI forte necesse est. Quod si idem inquit ad rem aliquā explicandam verba antiqua non suffecerint. permittit poetenoua fingere.

l INDICIJS. Indicia verba appellauit. Philosophi enim dicunt iudicandarum rerum causa inuentas esse voces.

m FINGERE cinctutis. fabricare verba non audita a cethegis. q; a priscis romanis cinctutis militariibus et preparatis ad bella idest accintis vt cōtra Vir. imbelles & desides dī sanctos appellat. ignipotens discinctos mulciber aphros.

Proetica

n ET noua ficta nuper & c. Et magis inquit auctoritate mereri possunt noua uerba si de grecis uerbis cōtorta fuerit

o QUID autē Cecilio plautocq; dabit & c. Arguit per locum a maori nam si populus romanus concessit cecilio & plauto poetis priscis ut uerba noua fingerent multo magis concedet Virgilio & Varroni excellentioribus poetis.

p INUIDEOR. & hoc ipse noue profert. nam dicimus in uideo tibi doctrinam. & doctrina inuidetur ubi non aut tu inuideris.

q CVM lingua catonis & enni. M. furius. qui & censo- rinus dictus est. Cato & enni- us quod priores patres dixe- runt. illi suis carminibus po- fuerūt. & super hoc noua uer- ba inuenerunt.

r PRESENTE nota. Nota mine presentis temporis. uer- bigratia fructus ante dicebat modo fructus. ante punxi di- cebatur. modo pupugit dicit. Vel presente nota. uerbo no- uiter inuento.

f PRODUCERE. ad noti- ciam hominum deducere.

t VT silue foliis. Ne asperne- tur noua uerba cōparatione nouorū foliorū docet posse placere. & est homerica com- paratio.

v DEBEMVR morti. Ar- gumentis probat perire omnia perire homines. perire uerba. si quidem recipitur in terram fluctus. & que ante arabatur modo sit locus nauibus. Si er- go natura mutat maris & ter- re. quātomagis debemus cre- dere perire homines & uerba eorū perimus ergo nos & no- stra ubi terra in mare ducitur paludes uertuntur in segetes flumina suū mutant cursum.

fingendi

Continget: dabiturq; licentia sumpta prudēter

recentia
n uerba

Et noua ficta nuper habebunt uerba fidem: si

o greco uocabulo

ablata

licentie

Greco fonte cadant per te detorta: quid autem

illis antiquis poetis

Cecilio plautocq; dabit romanus: ademptum

horatius

inuenire

noua uerba

Virgilio uarocq; ego cur acquirere pauca

p inuidetur mihi

p

q

Si possum inuideor: cū lingua cathonis & enni

locupl. cauerit

Sermonem patriū ditauerit. & noua rerum

Nomina protulerit: licuit semperq; licebit

hoc tractum

inuenire

a nummis

Signatum presente nota producere nomen

sicut

uoloces

Ut silue folijs pronos mutant in annos

Prima cadunt. ita uerborum uet⁹ interit etas

more

tam

uocabula

Et iuuenū ritu florent modo nata uigentq;

Debemur morti nos nostracq; siue receptus

per terram

illis uentis

Terra neptunus classes aquilonibus arceat

nauigatio

nit⁹.

Regis opus sterilisq; diu palus aptaq; remis

g frumenta

Vicinas uibes alit. & graue sentit aratrum

3

uariant

Seu cursum mutauit iniquum frugibus annis

inductus multo: uia

gesta

Doctus iter melius. mortalia facta peribunt

non solum

uocabulorum

Ne dum sermonū stet honos & gratia uiuax

resurgere

ab usu

Multa renascentur que iam ceciderē: cadentq;

uoluerit

uocorum

Que nūc in honore sunt uocabula: si uolet usus

uicium

iudicium

potestas

Quē penes arbitriū est & uis & norma loqndi.

opera

perpetuum epi

theron belli

Res geste regumq; ducumq; & tristia bella

metro

sufficiēter docuit

Quo scribi possent numero mōstrauit homer⁹:

x SIVE receptus. Mare in-
terram recipit quādo portus
componitur.

y REGIS opus. Augusti
dicit. qui siccauit pontinā pa-
ludem. nā regis opus est ma-
re admittere terrę. Reges enim
talia faciunt. Augustus duas
res diuicias fecit pōtinam pa-
ludem siccauit. ut ad mare me-
atū haberet ut post arari poss-
set. & portū lucrinū muniuit.
de quo Virgī. Ante memorē
portus lucrinocq; addita dau-
stra atq; indignatū magnis
stridoribus equor iulia qua
pōto lōge sonat ut. d. a. refulso.

z SEV cursum mutauit ge-
neraliter quidam accipere uo-
lūt quando cāpos aptos agri-
culture liberant auertentes hu-
mina que infesta sunt eis.

a AMNIS tyberim intelli-
gimus. hūc enī deriuauit Au-
gustus qua nūc incedit. Ante
enim per uelabrū fluebat. Vñ
& uelabrū dictum. quod ue-
lis tranfietur.

b MORTALIA facta per-
būt. zeugma a superioribus.

c NE dū sermonū stet ho-
nos. id est si hec omnia mutat-
ut uerborum gratia perennis
manere quomodo potest.

d MULTA renascent. iterū
fient que iā fuere uocabula. &
et cōsuetudine uincit Vfus enī
facit auctoritatem interdum.
& cōsuetudo uincit regulam
ut frequenter cicero modū
ponit pro modiorū & liberū
pro liberorū hoc usu dicitur.

e QVEM penes & c. Nam
sermo & uerbo usu potius
quam ratione formantur.

f RES geste. Docet quo
modo singulares & quibus
metris scribende sunt.

g **VERSIBVS** ipariter iunctis. Elegiacū significat. quod ex versu hexametro atq; pentametro constat quod gen⁹ carminis precipue scripserunt apud romanos. Ouidius. propercus Tibullus & gallus. imitati grecos precipue calimachus & euphorionem.
 h **QUERIMONIA** primū post etiā & c. Res tristes & lugubres primo elegiaco carmine scribant. post etiā lete.
 i **QVIS** tamen exiguos. Dicit poeta quod auctor elegiaci carminis ignorat.
 k **ARCHILOCHVM** primū & c. Iambicū metū primū archilochus inuenit. quo vsus est in lycambem. quem persecutus est quod ei heobolem desponsatam iam filiam denegauit in tantū. vt lycābes iambos voluerit mortevitare nam ad laqueū confugit.

l **HUNC** focci cepere pedes. Quomodo comedie & tragedie ornant qui iambicus appellatur nam hoc distat iambicus a iambo. quod iābus exiābis constat & maledictis armat. iambicus autē metro magis quam ratione similis est iambo.
 m **ALVERNIS** aptū sermonibus. Nihil enī poeta in tragedia dicit. sed plures per se referre quid actū sit tragedia agit.
 n **POPVLARES** strepitū. Popularem plausum a populo concitatur. vt sit sententia applaudit quidem populus istis pedibus. sed maiorem etiam plausum merentē vel intelligit sua sonoritate etiam in tumultu audiri posse.

o **ET** natū rebus agendis. Nam vehementiam & efficaciam in agendo exprimit.
 p **MVSA** dedit fidibus. lyrico carmine laudare deos & heroes olympiacos.
 q **PVEROSq;** deorū. filios deorū more greco. vel filios deorū appellat heruas.
 r **ET** pugilem victorē. Pol lucem. licet alii dicāt pindarū & amphionem qui ante omnes ad palmam venerūt.
 s **DESCRIPTAS** seruare vices. Ad multa puto posse huiusmodi preceptū vt in omnibus scribendis serua

Versibus impariter iunctis querimonia primū

Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor

Crammatici certant. & adhuc subiudice lis est

Archilochum proprio rabies armauit iambo

Hunc focci cepere pedem grandescq; cothurni

Alternis aptum sermonibus & populares

Vincetem strepitus: & natum rebus agendis

Musa dedit fidibus diuos puerosq; deorū

Et pugilem victorē & equū certamine primū

Et iuuenum curas. & libera vina referre

Descriptas seruare vices. operūq; colores

Cur ego si nequeo: ignoroq;. poeta salutor

Cur nescire pudens prauē quam discere malo

Versib⁹ exponi tragicis res comica nō vult

Indignatur item priuatis ac prope focco

Dignis carminibus narrari cōna tyste

Singula queq; locum teneāt sortita decenter.

Interdum tamen & vocem comedia tollit

Iratuq; chremes tumido delitigat ore]

Et tragicus plerumq; dolet sermone pedestri.

Telephus & peleus cum pauper & exul uterq;

Proijcit ampullas & sexquipedalia verba.

Si curat cor spectantis tetigisse querela

revice sit. vt pro materie qualitate eligat genus poematis. quod illi rei attributum est. ne de recomica tragedia. aut de tragedia comedia scribamus

e **CVR** nescire ordo est. cur male ergo prauē pudens. id est prauo pudore impeditus nescire quam discere. Est enī vitiosus pudor quo a recto agendo impedimur. Bonus autē quo turpiter agere prohibemur.
 v **VERSIBVS** exponi. & c. Exponit quid sit serua revice. Nam nec materia comica tragica grandiloquentia extollenda supra modū est neq; rursus tragica humilitate comica deprimenda nisi raro & cum altera ab altera aliqd mutuat.
 x **DIGNIS** carminib⁹ & c. Humilibus verbis tragedia exponi non vult & communibus sensibus. i. comico stilo
 y **SINEVLA** queq; locū teneant. vnaqueq; res quomodo decet inuenit sibi locū. ita teneant.

z **INTERDVM** tū et vocē & c. Sicut chremes ille apud therenciū quamuis cetera comica sint tamen in peccato sicut liūt grauior sit obiurgatō tragediam citat. & tragica est illa exclamatio. o celum. o terra. o maria neptuni.
 a **ET** tragicus plerūq; & c. exegit sepe tragedia vt pedestribus scribat verbis vt cū Telephus & peleus regio habitu mutato loquāt. neq; enī debet in habitu auxiliū petens regaliter loqui.

b **PROIICIT** ampullas. i. irata verba istata grādia omittit orationem tumidam cum enim reges essent. & in crūna versarent alte loqui non poterant sūmis calamitatib⁹ mersū
 c **SEXQUIPEDALIA** verba. Proprie sexquipedes habentia uterq; aut magna et elata verba proijcit. & vt unē cōmunibus vt exul.

d **SI** curat cor spectantis & c. Si id agit vt spectatorem flere cogat. hic versus & sequentibus iungi potest. Si me vult ad misericordiā deponat elata verba. Cor enim spectantis tāgimus. quando idonea verba dolore pferimus. id est iste persone proijcit elata verba si volunt auditores ad misericordiam flectere.

Poetica

e. NON satis est pulchra
& c. Non satis est habere orationem nisi pathetica sit oratio. atque huiuscemodi ut auditores in quemcumque affectum mouere possit.

f. TRISTIA. Nam verba tristia moestu decent auditorem. & minantia iratum.

g. FORMAT enim natura Sensus est. Poeta debet formare intra se personam aptam his rebus natura quippe delectat cum delecta videmus natura enim irascimur. delectamur miseremur. Quia substantia harum rerum sunt formae in animis nostris a natura. ut illud Ciceronis ardeat orator si vult iudicem incedere.

h. POST offert animi motus. id est natura que me deicit animi misericordie extollit asperitate modo deducit ad humanitatem modo extollit ad iracundiam.

i. SI dicentis erunt & c. Concludit igitur egregie quod poetica natura imitari debet. natura autem velit orationem correspondere affectibus format Absona ergo fortunis. id est non correspondentia fortunae alia igitur verba accommodat Terentius. Desperanti concupitas nuptias. Pamphilo alia in summa spe constituto.

k. INTERERIT multum Vnicuique persone proprius actus formandus est. Est in genere humano quedam proprietates sexus. etatum. fortune. artificii & locorum. ut aliud ingenium sit in viro. quam in femina in puero quam in seruo. in principem quam in priuato. in meretrice quam pudica. in milite quam philosopho. in italo quam gallo. Quidam rursus natura humaniores sunt. quidam magis elati. Alii equabilitate patiuntur. alii superare volunt. Quamobrem vniuscuiusque ingenio concedentem orationem dabit optimus poeta.

e. non sufficit venusta
Non satis est pulchra esse poemata sunt.
Et quocumque volent animum auditoris agere
Ut ridentibus arrident ita flentibus adsunt.

recitantis flendum
Humani vultus si vis me flere dolendum est
Primum ipsi tibi tunc tua me infortunia ledent
Telephe vel peleu male si mandata loqueris

hoc grauius est quam ridebo
Aut dormitabo aut ridebo tristitia mestum
Vultum verba decent: iratum plena minarum:

verba decent grauius ad videndum
Ludentem lasciuia: seuerum seria dictu
Format enim natura prius nos intus ad omnes
Fortunarum habitum iuuat aut impellit ad iram

Post effert animi motus interprete lingua
Si dicentis erunt fortunis absona dicta.
Intererit multum dauus ne loquatur: an heros
Maturusue senex: an adhuc florente iuuenta
Feruus an matrona potens an sedula nutrix

Mercator ne vagus: cultor ne virentis agelli
Colchus an affirius an thebis nutritus / an argis
Aut famam sequere aut sibi conuenientia finge
Scriptor honoratum si forte reponis achillem
Impiger iracundus inexorabilis acer
Iura neget sibi nata nihil non arroget armis
Sit medea ferox inuictaque flebilis ino:

1. MERCATOR vagus. Quia diuersas regiones que stus causa adit.

m. AVT famam sequere Sensus est. cum quempiam ex prisca hominibus describas. aut ea de illo narrabis que scripta adinuenis. vel si a te fingis fingito ea que illis quaderent.

n. REPONIS. id est iam ab aliis poetis politum. id est scriptum iterum pones. id est scribis.

o. ACHILLEM. Exemplo demonstrat quod precepit. nam cum velox heros iste ab homero describitur. si tu velis eum scribere qualem homerus ostendit scribe.

p. IVRA neget sibi nata. Neget se legibus constringi sine lege omnia faciat. & sic cum scribe. ut non curet de lege.

q. NIHIL non arroget armis: nihil sit quod non speret pertrahi per arma quantum ad se spectet. quia vnusquisque fiducia suam priuatum credit non extimens esse communitatem. ut si presumptor ut habeat fiduciam vincendi ut omnia armis deuincet.

r. SIT medea ferox. Medea dum dii in domo sua haberent hospitium. dumque nihil charius haberet filios suos ad comedendum appsuit. ideo ferox & crudelis est.

s. FLEBILIS ino. propter amissionem filiorum. achinas enim maritus eius vnus per secutus occidit. alterum dum sequitur cecidit in mare. quorum exitum flet mater.

t **PERFIDVS** ixiom. Mo-
ris erat apud antiquos vt an-
te ducta vxores nuptialia mu-
nera vltro generi sociis darent
Ixion ergo cum fillam eponoi
accepisset vxorem & dotem
daret inultus scrobem fecit in
gentem. quam igne repleuit.
ac summam leuiter contexit
cinere. in hac socerum quem
simulans ad coenam inuita-
uerat merfit. ac sic passus est
illu viuum exuri. Siue du co-
uiuia iouis esset iunone destu
pro temulentus ausus est ap-
pellare alii dicunt qd conceder
te ioue cum iunone concubuit
& postea patefecit Ergo cum
in socerum tum in iunonem
perfidus fuisset. Perfidus sem-
per habebitur.

v **IO** vaga. Quia in vacca
versa et oestro percita diu eua-
gata est.

x **SI** quid in expertum.
Cu in fabulis homines a pri-
scis poetis descriptos pones.
eadem illis tribues que prisca
tribuerunt. Si autem quem pia
nouu. neq; ab alio descriptu
pones quod illi ingeniu. quof-
ue mores a principio tribueris
eosdem per vniuersum opus
tribues.

y **DIFFCILE** est pro-
prie comunia & c. Poeta ap-
pellat comunia que a nemi-
ne adhuc dicta sunt. ne quoq;
a quoquam occupata. vt agri
nondum occupati comunis
dicuntur. Ergo comunis om-
nibus erat Achilles & Vlixes
cu nondum eos quisq; descri-
psisset. Describit homerus. er-
go comunia proprie dixit de
inde cu poete latini eadem scri-
berent. non iam coia. sed que
propria homeri essent descri-
bebant. Nunc vero poeta affir-
mat difficilius esse facere. qua
illu imitari deducendo in actu
id est in tuam fabulam iliacu
carmen. id est materiam belli
troiani.

z **QVAM** si proferis
ignota. id est non antea posita
ab alio scriptore.

a **PVBLICA** materies:
Sens est. quod ea que ab aliis
quoq; scripta sunt erunt priua-
ti iuris id est efficien tua. si nō
in istis in trito alioru cursu. i.
non vsitato genere inuentio-
nis & dispositionis & elocu-
tionis vteris.

b **PATVLVM**. omnibus
manifestu. q; vulgare. & que
omnes prestare possunt.

c **NEC** verbo verbu & c.
Hoc est si non quesieris vt ad
verbu comutes. nec exprime-
re carmen. sed magis sensus.
alioquin si quid transtuleris

Perfidus ixiom. io vaga. tristis horestes:
tiffelata fingant nouum

Si quid in expertu scene comittis & audes
fingere

Personam formare nouam: seruetur ad imum
persona .i. a natura de scedez videat

Qualis ab incepto processerit: & sibi constet

Difficile est proprie comunia dicere: tuq;
facilius bellu troianu componis representaciones

Rectius iliacum carmen deducis in actus
scribes que prius non sunt tracta

Quam si proferis ignota: indictaq; primus
tibi propria

Publica materies priuati iuris erit: si
quia nimio vsitatum scripsit

Non circa vilem patulumq; moraberis orbem
fidalia

Nec verbo verbum curabis reddere fidus
translatos cades securo: verboru grecozu in angusti locum

Interpres: nec desilies imitator in arctum.
ex qua angustia retrahere phibet translatiois institutio

Vnde pedem pferre pudor vetet: aut operis lex
nisi cupis aliquid describere p.n. poete

Nec sic incipies. vt scriptor cidycus olim.
notum

Fortunam priami cantabo & nobile bellum
qui promittit magnam rem pompa

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu
promittit se scribere res grandes erit in fine

Parturient montes nascetur ridiculus mus.
magis recta homerus scripsit cogitat extra ppositum

Quanto rectius hic. qui nil molitur inepte
vixit

Dic mihi musa virum capte post tempora troie
vixit multo

Qui mores hominum multorum vidit & vrbes
apparentiam reobscura materiam pulchram

Nō fumū ex fulgore: sed ex fumo dare lucē
homerus producat

Cogitat: vt sepciosa dehinc miracula promat
illum giganteum sunt miracula que vidit vlixes

Antiphatem scyllamq; & cū cydope caribdim

Nec reditum diomedis ab interitu melegri
homerus

Nec gemino bellum troianum orditur ab ouo

& pusillu erit & ineptu.
d **NEC** desilies imit. in
arctu. Sensus est si quid tran-
siers non inquit fideliter est in-
terpretandum. id est verbu ex
verbo. nec in has angustias
descendendum. nec ita te imi-
tatione siue emulatione ob-
stringas. vt procedere vel pro-
gredi longius erubescas. nam
pudor vetat nos a maioribus
incipere. & in exiguum desi-
nere. quia pudendu est in cho-
ata deserere.

e **NEC** si incipies. Aliud
preceptum. Noli a grauioris
bus & ab elatis verbis incipe-
re. na omnis poeta debet pau-
latim crescere.

f **FORTVNAM** priami
cantabo. Non semper vitupe-
rat carmen sublime. sed sequē-
tia a principio ipso degenerat
g **QVID** dignum tanto.
Qui principium sublime fa-
cit. deinde sequentia multo in-
feriora similis est illi. qui cum
vehementer hiet gracilem ta-
me dei de vocē emittat. Magis
ergo decorum fuit vt tenuem
vocē emissurus tenue haret;
g **PARTVRIENT** montes
& c. Qui a maioribus parti-
bus incipit. & in processu vis-
lescit dignus est risu.

h **QVANTO** rectius hic
Homerus q nihil incipit inepte
i **NON** fumum ex fulgore
Na qui sublime incipit ac de-
inde humiliter profequitur. p-
fert ex splendore fumum. At
homerus ita incipit. vt ascen-
dat potius quam descendat &
ex fumo dat fulgorem.

k **ANTIPHATEM**
Lamii filium dicit. qui formi-
as condidit qui ex lestrigoni-
bus populis fuit. Hii autē hu-
mana carne vescabantur.

l **NEC** reditum diomedis.
Meleager & tidaeus fratres su-
erunt. Antimachus poeta re-
ditu diomedis narrans ab ex-
ordio cepit prime originis.
id est ab interitu melegri Hic
ergo precipit longo phemio
nō esse vtendu. Superfluū ita
q; viuū dedinans maro ita in-
choauit. Vix e conspectu siculi
telluris in altu. Vela dabūt leti.
m **NEC** gemino bellu & c.
Nam quamuis bellum troias
num gestu fuerit propter ra-
prum helene. non tamē sumit
initium ab ouis. que leda ex
ione in cignum verso peperit
ex quibus nati pollux helena
castor & dytēustra.

Doerica

n SEMPER ad euentū. Ita aperte principia dicit vt ex his facile exitus cognoscatur cogitans fastidium lectoris ad exitum operis properat. Ideo q; non longius est ab origine indicandum. Sic ylias homeri a precibus chryse sacerdotis incipit. & odissea a concilio deorum.

o ET in medias res. idest ad ducit bonus poeta auditorē suū. q; ad nota hoc est ita medietate incipit. q; superiora nota sint.

p ET que desperat & c. bonus poeta relinqt ea que place re nō possunt. hoc est preterit ea que in tractatu ingrata sūt. **q** ATq; mentitur. Homerus non ad vituperationē homeri refert. nec enim veritatē poetę pollicentur sed discrepanciā in eo quod fingunt vitare debent. vt oia congrua videant.

r TV quid & c. i. quod libenter audiant omnes. idest quod quisq; eo expectet donec tollantur aulea ad finem peractę comedie si vis inquit expectare populum vsq; ad finē fabule. donec dicat actor vos plaudite. Et si vis inquit expectare plausorem. donec tollantur aulea mores vniuscuiusq; obserua.

f PLAVSORIS. & plausoris legitur. nam plodere veteres & plaudere dicebant. vt claudere & cludere.

t AULEA. antea qui ludos dabant aulea suspēdebāt. que in fine ludorū deponēbantur. aulea autem dicta eo quod in aula attali regis inuenta sunt deuicta eo.

v DONEC cantor. idest actor. idest donec finita fabula tollantur aulea cantorem voluit appellare eum qui in hoc imo dicit. plaudite. hec erat cōsuetudo in consummatione tragœdiarum.

n Semper ad euentum festinat: & in medias res
ac si essent note. vult ea q̄i medio facte fuerunt.

Non secus ac notas auditorem rapit. & que
tractari debent. dimittit

Desperat tractata nitescere posse relinquit
fingit p commissit.

Atq; ita mentitur: sic veris falsa remiscet
principio dissonet finto

Primo ne medium. medio ne discrepet inum
dicatos

Tu quod ego & populos mecum desideret audi

Sic plausoris eges aulea manentis. & vsq;
manenti retractor

Sessuri. donec cantor vos plaudite dicat.
vniuscuiusq; considerandi conditiones

Aetatis cuiusq; notandi sunt tibi mores
iuuentibus senibus

Mobilibusq; decor naturis dandus & annis
qui iam potest fieri

Reddere qua voces iam scit puer. & pede certo.

Signat humum: gestit paribus colludere. & irā
simul ludere. c. sine ratione

Colligit. & ponit temere. & mutatur in horas.
pedagogo.

Imberbis iuuenis tandem custode remoto
castri parentis iouis

Gaudet equis canibusq; et aprici gramine capi
mollis vt cetera crudelis

Cereus in vitium flecti monitoribus asper
tarde videt vitia que profunt sibi.

Vitium tardus prouisor. prodigus aeris
superbus cretus ordens ad omnia velox

Sublimis cupidusq; & amata relinq̄re pernix:
in mutatis affectionibus

Conuersus studijs etas animusq; virilis
diuinas valde seruit;

Querit opes. amicitias. inseruit honori;
malum vult deinde

Commisisse cauet quod mox mutare laboret

Multa senem circumueniunt incōmoda. v̄p qd
acquisitis opibus

Querit & inuentis miser abstinet ac timet vti
cum timore tenaciter expedie

Vel quod res omnes timide gelideq; ministrat:

x AETATIS cuiusq; & c. Ac si diceret. Si debes loqui de iuuenibus non des eis proprietatem senū aliusue etatis.

y MOBILIBVSq; Currētib; qui certis temporibus mutantur annis.

z DECOR naturis. Ad etatem retulit naturis docet enim quemadmodum; debeat vir loqui et quemadmodū mulier.

a PEDE certo signat humū Imprimis vestigijs suis qui in cedere posset. iam firmo vestigio. nam infantes certū pedē non habent. quia tremunt mēbra eorum.

b PARIBVS colludere. cū etatis sue equalibus ludere. sic scribendus atq; formandus vt cū paribus ludat non cū senē.

c ET iram colligit. Nā pueri sine causa irascuntur et temere decet illos irasci.

d IMBERBIS. imberbus & imberbis sicut inerm^o et inermis.

e CEREVS in vitium & c. facilis comparatio. idest prouus est adolescens ad vitium

f ET amata relinquere per. Hoc est velox ad fastidiū cupitorum. idest leuis. incōstans cito que ante amauerat comēns. Imberbes enī que amāt. aliquando cito dimittunt.

g CONVERSVS studijs. Mutata voluntate iam factus non est prodigus aeris. sed cupidus reponendi.

h INSERVIT honori. Ambitiosus efficitur vt honorem accipiat.

i COMMISISSE cauet Poenitenda cōmittere. i. timet hoc facere quod postea laborabit mutare.

k MVLTA ferūt anni. Nā ad virilem vsq; etatem. multa diuersis etatibus proueniunt cōmoda que senio minuunt.

NE forte seniles & c. Ne forte des verba senū adoleſcentibus aut adoleſcēcium ſenibus.

SEMPER in adiunctis. Hoc eſt que hereant & congruāt & apta ſunt etati & iſte eſt ordo. Semper in adiunctis et aptis euo morabimur iſeſt moribus ſemper vtēdū eſt vt puero adiūcta ſit leuitas. adoleſcenti ſeruor. ſeni maturitas.

AVT agitur res in ſcenis. ita ſe habēt fabule. ſiue comœdia ſit ſiue tragedia vt quedā in conſpectu populi agantur. Vt cum phedria apud ſeruū de thaidē conqueritur. conſiliumq; captat. quedā narratur tāquam intus geſta prius ſint. vt cheream amicum quo modo te amata poſit⁹ ſit edocet. Multo autem magis mouent. que ſpectantur quā que audiuntur & magis delectāt tamen pertinet ad conſiliū ſcriptoris. vt que aut crudelia nimis. aut nimis turpia ſūt ecōſpectu populi amoueat.

SEGNIVS irritant aios. Citius mouent ſpectatores ea que agunt in ſcena quā que referuntur ad ſcenā. iſeſt aliquis celerius poteſt diſcere videndo et dare animum rei q̄ audiendo.

IPSE ſibi tradit & c. quia ipſe mihi trado que video & alter mihi tradit quod narrat.

NON tamen intus. tamē abundat aut quamuis magis delectant que videntur quam que audiuntur tamē dignam rem geri intus non facias an te conſpectum populi. i. quāuis populus delectetur facta tamen nō proferas ſcena que debent intus agi.

NE pueros coram populo & c. Noli ita ſcribere fabulas coram populo. vt crudelitas ipſa ſit preſens.

AVT humana palā & c. Nam atreus fratri thyeſti poſuit filios epulandos.

cardus temporis

Dilator ſpe longus iners: auiduſq; futuri ad trucidandū

Difficilis. querulus laudator temporis acti. reprehēn iuuenū

Se puero caſtigatoꝝ cenſoꝝq; minorū. ad

Multa ferunt anni venientes commoda ſecum. abeuntē auferunt p̄p̄nitate ſeniloſ.

Multa recedentes adimunt ne forte ſeniles tribuantur q̄ gerunt ad virū

Mandentur iuueni partes. pueroq; viriles. p̄p̄nitate

Semp in adiūctis euoq; morabimur aptis ſignis exortioꝝ th̄caro

Aut agitur res in ſcenis aut acta refertur cardus mouent audientium

Segnius irritant animos demiffa per aurē ea ſuppoſita

Quam que ſunt oculis ſubiecta fidelibus: & q̄ imp̄nir vidē fabulā q

Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus ea que digna ſunt turpia

Digna geri promes in ſcenam: multa q; tolles videntium dice

Ex oculis que mox narret facundia preſens filioſ ſua mater caſtens

Ne pueros coram populo medea trucidet.

Aut humana palam coquat exta nefarius atre⁹ p. n. mulieris

Aut in auem progne vertatur. cadm⁹ in anguē crude et turpe

Quodcunq; oſtendis mihi ſic incredulus odi: longior

Neue minor neu ſit quinto p̄ductior actū

Fabula que poſci vult & ſpectanda reponi

Nec deus interſit. niſi dignus vindice nodus Inciderit. nec quarta loqui perſona labore

Actoris partes. chorus officiumq; virile Defendat. neu quid medios intercinat actus

Quo non propoſito conducant. & hereat apte.

CADMVS in anguem. Cadmus & hermione in angues conuerſi ſunt. nā hermione filia martis & venens dicitur fuiſſe. dicuntur attem in angues conuerſi propter occiſum draconem. qui erat marti conſecratus ex cuius ſemis natis dētibus dicitur acies armatorum nata eſſe.

INCREDVLVS odi. non credens ſic debere fieri. ac per hec ſperno atq; contēno.

NEVE minor & c. iſeſt non loquatur in fabula plus quinq; perſonis.

FAAVLA que poſci vult iſeſt que poſci vult a populo reponi ſpectādī vt denuo agatur. iſeſt que vult in auctoꝝtate venire.

NEC deus interſit. Non debes iducere deū in ſcenā in tua fabula. niſi cā ſubueniēdi. et puniēdi vt in eos ſi q̄ ſeruū ſuū voluerit occidere. Sed magis cum aut filius patrem aut filium pater occidit.

ACTORIS partes. Sic debet vnufquiſq; recitare fabulas vt audientes laudet eū ſuū q; officiū laudando protegāt ab accuſatoꝝibus. Quādo vir agit virū chorus debet induci. chorus inquit nō multarū perſonarū partes ſuſcipiat. q̄ in elorio multi ſunt. ſed virile partem tueatur. hoc eſt vnus viri. virile autem non aliqua re aſtuta. ſed vnumquēq; cōtingit. Eſt autē ordo. chorus defendat partes actoris & officium virile.

NEV qd medios & c. ne ue inquit chorus inter medioſ actus aliq; rem. canet incongruā iſeſt id canat quod ad preſentem rem aptū ſit. ne chorus aliquid diſcrepet ab argumento. neq; aliquid inter medios actus debet abſurde cani. iſeſt inter actus viri ne inducas chorū mulierum.

c ET regat iratos. Cōpescat
mitigat docet qua causa chori
debet induci vt fauceat bonis
& concilietur amice.

d SALVBREM iusticiā.
Quia semper incolumis est sa-
lus vbi est iusticia.

e ET apertis oia portis
Quia in pace porte patent. vt
panduntur porte. Et contra-
rio qua menia clausis ferrum
acuunt portis.

f TIBIA non nunc. Docet
qua causa terrore multa muta-
ri. Tibia enim ante nō erat ita
ornata. et neq; tam multis fo-
raminibus tube emula. Mo-
do vero & ornata est. & tam
multa habet foramina vt so-
net quemadmodū tuba. ostē-
dit autem luxuriam recentem
& ambitionem natam esse.
Antiquitatem vero seueram.
nam prius non erat ambitio
sa. nec multis foraminibus di-
stincta. Varro enim ait. iiii. so-
lum foraminum tibus apud
priscos fuisse.

g POSTq; cepit agros. Post
quam ceperunt homines ita
epulari. veluti in festis diebus
& postq; ceperit impune vti
cōiuiis. q. sacris cenis creuit
luxuria.

h VRBES. Ostendit ex hoc
incrementum populi.

i VINOq; diurno. Incontē-
nentiam victus significat. nā
prisca sobrietas nō nisi semel
in die capiebat cibum. idq; ad
uentate nocte.

k ACCESSIT numerisq;
& c. Quia antea tres erāt chor-
de. post. vii. facte sūt. deide. ix.

Ille bonis fauceatq; & consilietur amice
chorus innocentes

Et regat iratos. & amet peccare timentes

Ille dapes laudet mense breuis: ille salubrem

Iusticiam: legesq; et apertis: oia portis:
.i. non palam facit consilia creata

Ille tegat commissa. deosq; precetur & oret.
ad miseros

At redeat miseris. abeat fortuna superbis.

Tibia non vt nunc oricalcho iuncta: turbeq;
Aemula: sed renuis simplex q; foramine pauco

Aspirare & adesse choris erat utilis. atq;
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu
paruus quia numerari poterat.

Quo sane populus numerabilis. vtpote paru?

Et frugi. castusq; verecundusq; coibat.

Postq; cepit agros extendere victor & vrbes
.i. conuiuio interditi

Latior amplecti muras: vinoq; diurno
.i. cepit deus nature nulla pena a censoribus adhibita quasi

Placari genius festis impune diebus
in huius & modulationibus

Accessit numerisq; modisq; licentia maior.
intelligeret

Indoctus. quod enim saperet. liberq; laborum
mixtus vitiosus probo

Rusticus urbano confusus. turpis honesto:

Sic prisce motumq; & luxuriam addidit arti
n sedilia

Tibicen. traxitq; vagus per pulpita vestem
hoc modo choris humane.

Sic etiam fidibus voces creuere seueris
addidit incoherum sermonem. velox elonquentia

Et tulit eloquium insolitum facundia preceps.
practica

Vtiliumq; sagax rerum: & diuina futuri

Sortilegis non discrepuit sententia delphis.
p

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum
incultus descriptis

Mox etiā agrestes satyros nudauit & asper

I INDOCTVS. Nam cum
indocti & rustici vrbani ad
mixti preter religionem nihil
saperent voluptatē querebāt.

m RVSTICVS urbano cō-
fusus. Dicit autē causam per
quam creuit licentia propter
imperitiam populi. & quia
nulla erat differentia inter bo-
nos & malos.

n TRAXITq; vagus per
pulpita. Propter gestū vagus
quia non in vno loco. nec in
vno modo tibicem. sed vane
huc atq; illuc sese circumferat.

o CERVERE voces fidibus
& c. Cithara primo mo-
no chordos. id est vnus chor-
de fuit. inde dextra leuaq; vna
addita trichorda fuit. postea
septem chorde additę. Vnde
illud. vii. discrimina vocum.
Hoc autem inuentum Terp-
sidi esse volunt. Simonides de-
inde octauam addit Nonam
Timotheus inuenit. Taminis
primus cithara sine voce cece-
nit. Cum cātu vero Amphio
vel Linus.

p CARMINE qui tragico
& c. Docet quomodo muta-
ta est disciplina poetarum. nā
prim⁹ Telpis tragediā scripsit.

q VILEM ob hircum. Hirc-
cus fuit premium tragedo. vti
de et tragedia dicta est tragos
enim gręce hircus appellatur
Ille qui propter hircum tragi-
ca scripsit carmina. ipse delci-
psit qualiter se habent agrestes
satyri.

r MOX etiam agrestes. Nō
multo post ille aliquos carmi-
nes satyros induxit qui nudi p-
gunt. Nam docere vnde nata sit
satyra ex tragediis. f.

s AGRESTES. Seueros
quia vitia carpant.

EXLEX. q. nimia licetia solutus. Sententia est. quod a pri- scis ludi non voluptatis causa reperti sunt. sed religionis. Sed postquam cepit spectator ves- nire potus & liber & vrvolu- luptatum tantum caperet ad- hibita est satyra.

VERVM ita rifo. Ani- maduertendū est. ne persone maioriū. vt sunt deorū & her- roum quibus auctoritas inest ex auro et purpura ornatis re- diculi causa paulo post ita tra- ctentur. vt si essent viles perso- ne. & sermo iis attribuat qui est tabernas. idest paruas ca- sas habitantū. Aut rursus ne dum in sublimi gradu contis- nere volumus nimis extollamur

EFFVTIRE. sine digni- tate et penso emittere. Sententia est. cū tragedia sit indigna est- futire leues versus propter suā grauitatem. & tamen sit asper- gēda ioco. vt ociosos delectet imitabiē pudicam matronā cui cū saltare necesse in diebus festis sit. vt saltat illa quidem. sed seruato pudore. sic tragoe- dia admittat proteruitatem. i. lasciuia sed seruato pudore.

PROTERVIS. aut quia vitia notant. aut student risui. Nam & ipsa tragedia paulū pudibunda debet esse. que mi- sceatur satyris vel intererit pau- lum non paulū pudibunda.

NON ego iornata. nō tantūmodo rustica & ppria verba quero in satyris. sed etiā decus personarū iornata. vt rustica & vilia vt est dicere pe- stilitatem. aut quo greci vo- cant acyria.

NEC sit enitar. Sunt adhi- bendi satyri. quorū oratio io- cosa sit. & multū remittat de

tragicus poeta

Incolumi grauitate iocum tentauit. eo quod

verbis blandis propter iocā quia nuper inuenta eras
Illecebris erat & grata nouitate morandus
auditor vltus sacrificijs ebrius sine lege.

carre **Spectator. functusq; sacris. & potus & exlex**
laudare loquaces

Verum ira riores: ita cōmendare dycaces
tractare grauita

Conueniat satyros. ita vertere seria ludo
admiscebitur

Ne quicumq; deos quicumq; adhibebitur heros

Regali conspectus in auro nuper & ostro
occurrit viles domos

Migret in obscuras humili sermone tabernas
poeta satyricus humilem alrum stilum stilum

Aut dum vitet humum. nubes & inania captet
dicere incompres

Effutire leues indigna tragedia versus
honesti mulier

Vt festis matrona moueri iussa diebus
grauius

Intererit satyris paulum pudibunda proteruis
horatius habentia ppriam significatoem duras

Non ego inornata & dominantia nomina solū
epitens

Verbaq; pisones satyrorum scriptor amabo.
tragica dispositioe plangere

Nec sic euitar tragico differre colore

Vt nihil intersit: dauus ne loquatur an audax

Pythias. emuncto lucrata simone talentum:

An custos famulusq; dei silenus alumni:

Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis
facere

Speret idem. sudet multam frustraq; labore
presumens

Ausus idem tantum series iuncturaq; pollet
concus honos

Tantum de medio sumptis accedat honoris:
de ad urbem facit

Siluis deducti caueant (me iudice) funi
venon sicut cognari locis comunibus quasi

Ne velut innati triuijs ac pene forenses

ferueritate tragica. Sed tamen cum aut silenum bachi alum- num. aut alium agrestem deū loquētem inducat nolo vt ita a tragica grauitate discedat vt ad comicam vsq; ad humili- tatem descendat. vt aut dauus feru. aut pythias meretrix que decepto simone talentū lucra- ta est loqui videatur.

EMVNCTO. Transla- tio a quadrupede cui lac sub- tractum sit. Nam sic illa pecu- niam subtraxerat.

EX noto fict. & c. De comœdia dicit. in qua argu- mentū ex rebus potissimis est Omnibus eni noti sunt amo- res iuuenum. Auaritia mere- tricum & huiuscemodi. Sed tamen cū illa eo stilo contextā vt omnibus facile imitabilis videat. tñ erit difficile ipsam imitari. In quo loco significat stilum actici cui huiuscemo- di laudem tribuit Cicero. vt cū a familiari sermone nihil differre videat difficilimus ta- men imitatu sit. Ergo ea serie idest continuato ordine. & ea iunctura idest constructione verborum valebit oratio. vt quamuis alius idem tenter. aut deat cum multum sudauerit frustra labore.

DE medio sumptis. idest de rebus communibus. vnde comœdia sumitur.

SILVIS. Cum satyra scri- bitur adhibeatur quidem io- cus. Sed si me iudicē adhibe- re voluerit poeta non inducat faunos. idest satyros qui ru- sticani sunt. neq; astucia vrbā nam habent ita loquentes. lo- quuntur homines vrbani qui in triuijs et in foro versati mul- ta astucia callent.

v

Doetica

e AVT nimum iuvene. & c. idest lasciu aut iuuenum more nam & hoc vrbatum potius est quam rusticum.

f IMMIVNDA. vt ait Acton aut impropriay el for tasse obscena.

g CREPENT. idest crepit tu & sonitu verboru efferant

h IGNOMINIOSAQVE verba. idest infamia afferentia Nam rusticani no valent illa acrimonia in obiurgado car pedo que qua valent vrbani.

i OFFENDVNTVR eni Afferit rationem quare rusti canis personis non sit attribuendum quod est vrbatarum.

k EQVVS. idest qui sut de ordine equestri.

l ET pater. idest qui sunt de ordine senatorio & patricio.

m RES. idest diuitie vel imperium. idest qui regunt magistratus non equo animo in decorum ferunt. Nec putant corona dignu hunc poetam. quamuis plebei vel pauperes vt sunt emptores ciceris et nucis. idest rerum vilissimarum prebent.

n SILLABA longa. ostendit senarios iambos in vno versu dici trimetrum & non hexametrum. Nam ita velocius currit iambus. vt duo p vno computentur. Erant igit sex iambi in vno versu. dein de vt cresceret tardiorq; esset additione temporum pro iambo triu temporu pes positus est spondeus. iiii. temporum vt promiscue aut iabus aut spondeus esset. Ergo iste pes citus iambicus recipit in iura pater na. q. d. in suum hereditarium ius. & quod sibi erat propriu.

o TARDIOR vt paulo & c. Iambicum metru vt paulo tardius resonaret iparibus locis suscepit spondeu. Nam ante soli iambi ponebantur.

^{lasciu} Aut nimum teneris iuuenentur versibus vnq;

^{f obscena} ^g ^h ⁱ ^{calibus dicitis} ^l ^m Aut immunda crepent ignominiosaq; verba

^{laudat} ^{ra vltis} Offendunt enim quibus est equus & pater. res

Ne si quid fracti ciceris probat & nucis emptor

ⁿ ^{dicitur.} Aequis accipiunt animis. donantue corona

Syllaba longa breui subiecta vocatur iambus

^{sex pedes} Pes citus. vnde etiam trimetris accrescere iussit

Nomen iambeis. cum senos redderet ictus.

^{a. sumitur a principio vsq; ad finem nullo interposito spondeo} Primus ad extremum similis sibi. noita pridem

^{i. tardiores quia vtramq; sillabam longam habent} Tardior. vt paulo grauiorq; veniret ad aures

Spondeos stabiles in iura paterna recepit.

^{locum daret} ^{p. n. poete.} Commodius & patiens non vt de sede secunda

^{p enni} Cederet aut quarta socialiter: hic & in acci

^{theatrum} ^{pompa.} Nobilibus trimetris apparet rarus & enni

^{diligentia} In scenam missos magno cum pondere versus

^{doctus vtr} Aut opere sceleris nimum curaq; carentis

^{poeta} ^{non recta carmina} Aut ignorate premit artis crimen turpi.

^{exilis.} Non quiuis videt immodulata poemata iudex

Et data romanis venia est digna poetis

^{ego} ^{horatius} ^{vicia} ^{quia no adhibeo periculum r} Idcirco ne vager scribaq; licenter an omnis

^{pieterea arrogante} Visuros peccata putem mea tutus & intra

^{gloriam} ^{pisones.} Spem venie cautus vitauit deniq; culpam

^{frequenter veritate} Non laudem merui. vos exemplaria greca

Nocturna versare manu: versate diurna

p IN scenam missos. Reprehendit poetas qui cu versus cum magno pondere. i. pompa soni miserint. reliqua que ad artem pertinent negligunt. Sensus autem est. Bonus iudex non decipitur sonoritate versus. sed videt cum poeta aut nimum properanter scripsit. et sine diligentia. aut artis ignarus fuit.

q NON quiuis & c. Ergo cu non omnis animaduertat poemata immodulata: idest non recte composita factu est vt indigne & iniuste data sit venia romanis poetis q n data est grecis. apud quos acriora ex doctrina iudicia sut. No ta me propter hoc vagabor ego inquit horatius. idest sine proposito ab artificio sine erro & assumam nimum mihi licentiam in scribendo. Sed ita scribo. vt putem omnes quicquid peccauero aiadueros.

r INTRA spem venie. Ille dicitur intra spem venie qui non procedit vsq; ad id. vt pponat sibi spem venie. Ergo cautus poeta ita scribit vt no sperat datu iri veniam. si peccauerit.

s VITAVI. q. d. etiam cum vehementer laborauero. ita vt scribam cuncta ex arte. propterea vitauerim errata. no tamen id mihi a natura concessum est. vt si bonus poeta. vt tacite moneat artem solum in eo valere nec pecces. Naturam autem esse eam que preclara illa poetarum ornamenta afferat. Sed ad eam excitandam auxilium summu afferre. si poetas grecos qui optimi sunt imitemur. Veru cu imitatio sit qua diligenti ratione imellimur vt aliquorum consilium in dicendo esse valeamus monet. vt diu noctuq; in manibus nostris sint grecorum poemata qua nobis exemplaria esse possit.

AT vestri proavi &c. Si quis putet esse satis habere exemplaria latinorum cum videamus plauti & sales et numeros a maioribus laudatos in fert quod nimis paciter. q. d. nimis indulgenter & non se vere laudare vtrumque. s. sales & numeros. et apud illos plus valuit amicitia vel artis inficia quam veritas.

NE dicam stulte. Corruptio est. Nam intelligit stultum fuisse iudicium eorum. qui veniam dabant.

DIGITIS & aure. Quoniam sonus metri pollicis strepitu & aurium perceptione probari solet. Unde dactyli quidem pedes dicti sunt. quoniam plausu digitorum ac pedum sonum metrorum adiuvare solemus.

PLAVSTRIS. Multi dicunt quod tam multa scripsit ut plaustris essent veheda. sed potius quia chori plaustris essent collocati. quoniam circa pagos essent vehendi.

TESPIS. De thesbi dictum est. & de fecibus quibus vngentur ante repertam personam. & quemadmodum esthiolus & persone & palle invenitor fuit. et pulpita instituit non tamen magna ut inde fuerit. Adinuenit etiam grandiloquum sulum et cothurnos in tragedia.

predecessores versus plauti

At vestri proavi plautinos & numeros & runt indulgenter

Laudare sales: nimium patienter vtrumque: si fas esset dicere horatius pisonem

Ne dicam stulte mirari: si modo ego & vos. incultum polito sermone

Scimus in urbanum lepido se ponere dicto numcrum versus scaenionibus

Legittimumque sonum digitis. callemus & aure. callide cognoscimus muse

Ignotum tragice genus invenisse camene p. n. poete

Dicitur & plaustris vexisse poemata tespis in voce in gestu maculata

Que canerent. agerentque peruncti fecibus ora rhelbim

Post hunc persone palleque repertor honeste p. n. poete estguis construxit.

Aescilus. & modicis instravit pulpita tignis grandiloquum

Edocuit magnumque loqui nitique cothurno. iam, dicitur

Successit vetus his comedia non sine multa reprehendendi.

Laude. sed in vitium libertas excidit: & vim peccite

Dignam legi regi lex est accepta: chorusque introducit in tragedia

Turpiter obtulit sublato iure nocendi aboleuit facultate reprehendendi

Nil intemptatum nostri liquere poete inexpertum cum greca tam latina scripserunt

Nec nimium meruere decus vestigia greca. latina

Ausi deferere. & celebrare domestica facta. etiam comedias habentes comedias habentes poete argumenta latina. argumenta greca

Vel qui pretextas. vel qui docuere togatas. sapientia quiescit vel grecorum

Nec virtute foret clarissime potentius armis poetarum.

Quam lingua latium. si non offenderet vnum correctiois relegendi

Quemque poetarum lime labor & mora. vos o rale

Pompilius sanguis carmen reprehendite quod non magnum tempus macula

Multa dies & multa litura coercuit: atque

Haec VETUS coma. In hac fuit nimia licentia ut nomina tum ciues carperent etiam bonos. Nam Aristophanes socratem iniuriose vexat. Ergo tanta libertas in licentia conuersa est. ut res utilis a principio cum vitia reprehenderent in perniciem conuersa cum innocentes quoque taxarent comici veteres. Quia propter lata est lex apud grecos ut deiceps nemo nominatim quempiam notaret. qua propter remotus est chorus & facta noua comedia quam ad latinos transtulerunt romani poete. et a principio greca argumenta secuti sunt. Deinde imitatione grecorum relinquentes formarunt latina argumenta. hic sunt comedie pretextate et togate argumentis latinis celebrate. ut que admodum armis & virtute. i. fortitudine superabant a latinis greci. sic doquentia non vincerent. Et profecto cuncta profecissent latini poete. nisi labor elis mandis eos offendisset. & morari diutius in re pertesisset.

b VOS o pompilius. Nam pisonem a numa pompilio originem ducebant.

c MVLTADIES. Sic infra nonum primatur in annum.

d MVLTALITURA. Nam quod scriptum est sepe litura oboleat. ut immutetur.

V u

Poetica

e PERFECTVM decies. Ut ostendit etiam cum decies iam perfectum sit egere correctione.

f AD vnguem. Ad extremam perfectionem. Et est translatio a iunctura lapidum que tunc denique probatur cum vngue intra se non recipit. Causa autem quare non castigantur est. quia non fidunt ingenio et id fortunatius putant. id est magis valere credunt quam arte quam idcirco miseram appellat. quia difficultate & labore plenissima est.

g CREDIT & excludit sanos & c. Sententia est idem criti quam plato corroboravit. ut nullus bonus possit esse poeta. qui diuino furore non sit afflatus ergo democritus excludit ab helicone. qui musis est musis consecratus. id est excludit ab arte poetica poetas sanos. id est qui non sunt diuino furore affecti.

h NON vngues procurat Poetas non vult philosophorum more incidere. Notat hic impios qui putant poetas optimos esse eos qui sunt demisso capillo vel barba.

i SI tribus antyceris & c. Per hyperbolem. id est tanto helleboro quantum tres antycere capere possunt. Nam in sola antycera insula helleborum candidum ad purgandum cerebrum citra noxam capiebat.

k TONSORI lycino Lydus dicebatur tonsor opulentissimus quem postea dicunt factum senatorem a cesare quia dicebatur nimium odisse pompium.

l OH ego leuus. Ostendit ironiam esse orationem. et se futurum fuisse poetam egregium

Perfectum decies non castigatit ad vnguem
naturale melius. summam. pfectoem

Ingenium misera quia fortunatius arte

Credit & excludit sanos helicone poetas
a musis helicone consecrata

Democritus bona pars non vngues ponere curat
nemo

Non barbam secreta petit loca. balnea vitat

Nanciscetur enim precium nomenque poete

Si tribus antyceris caput insanabile nunquam
p. n. iunio.

Tonsori lycino commiserit oh ego leuus
coleram.

Qui purgo bilem sub verni temporis hora
porio.

Non alius faceret meliora poemata. verum
illius lapidis

Nil tanti est: ergo fungar vice cotis. acutum

Reddere que ferrum valet excors ipsa secandi
efficere eos stilum scribendi

Munus & officium nil scribens ipse docebo

Vnde parentur opes: quid alet formetque poetam

Quid doceat: quid non quo virtus que ferat error

Scribendi recte sapere est & principium & fons
philosophice. nam a socrate manouit omnis disciplina.

Rem tibi socratice poterunt ostendere charte

Verbaque prouisam rem non inuita sequentur.

Qui didicit: patrie quid debeat. & quid amicis

Quo sit amore parus. que frater amandus & hospes
censo.

Quod sit conscripti. quod iudicis officium: que
p defensione rapub.

Partes in bellum. missi ducis. ille profecto
donec

Reddere persone sit conuenientia cuique
considerare modum bonorum

Respicere exemplar vite morumque iubebo

si illorum exemplum esset fecutus. sed male purgare bilem & valitudini inservire qui non tanti putat fieri poetam. ut velit illa incommoda pati. unde sequitur quod sit ad similitudinem cotis que cum acie caret incidere non possit. tamen ferrum acuit. ut incidat. non potest igitur optimum poema componere. At potest alium docere quomodo componat.

De SCRIBENDI re. & c. Non potest recte scribere qui non sapit. id est qui non sit multa doctrina excultus. Sicut enim idem de poeta quod Cicero de oratore. Et profecto eloquentia nemo illustris erit siue orator siue poeta sit nisi multas variasque disciplinas norit. sed presertim poeta. qui suam possum omnibus scientiis atque artibus exornandam sibi proponit. Qui diuersissimo hominum ingenia non modo ita exprimit ut decorum obseruet. verum ita pingere. ut oculis nostris subiiciat omni artificio tentet. Omnis autem oratio ex verbis atque sententiis constat. Verba a grammatico rhetoreque petuntur. res autem a philosophia mutari oportet. Non iniuria igitur dicit sapere id est habere varias doctrinas. & est principium recte scribendi. Nam nemo potest ea scribere quorum disciplinam non teneat.

De VERBA que prouisam. Nam qui bene rem tenet facit illi verba accommodabit. ergo pro dignitate personarum vnumquemque describet qui diuersa diuersorum officia nouit. Qua ex re manifestum est illum rectum imitatorum futurum in scribendo qui vitas & mores hominum veluti exemplar sibi ad imitandum proponat.

o FABVLA. Ex cuius al-
legoria aliquid eliciat ad v-
vitę vtile. & propter hoc spe-
tiosa & moralia. etiam si non
artificiose scriptam magis de-
lectabit auditorem q̄ versus
verbis illustres quos recenas
nugas appellat. sed sententiis
inopes.

p NVLLIVS veneris. id est
venustatis & ingenii que ad
artem spectant.

q SINE pondere. Sine ma-
gnis sensib⁹ sine gravitate ver-
borum. id est non laborat pos-
ta loqui rem sapienter inuentā
Menander cum fabulam di-
spoluisset etiam nondum ver-
sibus adornasset dicebat ta-
men se iam complese.

r NVGEq; canore. Nullius
momenti verba bene sonantia

f ORE rotundo. Eloquio
ornato & perfecto. nam for-
ma sperica ceteris perfectior
est. Dedit autē musa hoc gre-
cis quia laudem quam diu-
tias assequi malunt.

t AVARIS. Ergo ideq; cupi-
dis. at romani contra avaritię
student & questui inuigilant
& arithmetica vnum in plu-
res diuidere docentur.

v LONGIS rationibus.
Nam res nō solum in partes
diuisa. sed etiam fracta in fru-
stula non nisi longis rationi-
bus. id est multiplici compu-
to ad vnam summā reduci.

x ASSEM. Integram rem
appellamus assem que in. xii.
vncias diuiditur. sed hoc iam
expressum est. sed quod incen-
tum dixit ostendit varias sub
diuisiones:

y DE quincūci remota.
Nam remanebunt quattuor
vncię que sūma dicitur triens
qa quattuor vncię tertia pars
sunt duodenarii. Quod si ad

^{poetam} Doctum imitorem et vias ^{ex illis} hinc ducere voces

^{bene instructis ornate.}
Interdum speciosa locis morataq; recte
^{nullius onarus} ^{verbositas}

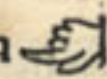
^p Fabula nullius ^q veneris sine pondere & arte
^{.i. validius} ^{auditorem} ^{vermer pplm}

Valdius oblectat populum: meliusq; moratur
^{inculta} ^f ^{sonorose}

Quam versus inopes rerum nugeq; canore

^{gręcis} Graijs ingenium ^{a .i. sententijs perfectis} graijs dedit ore rotundo
^{cupida.}

Musa loqui preter laudem nullius avaris
^{latini}

Romani pueri longis rationibus assem
^{student} ^{infinitas}

Discunt in partes centum diducere. dicat
^{illius romani} ^{de quinq; vncijs}

Filius albini si de quincunci remota est
^{vna} ^{tertia pars vncie}

Vncia. quid superat: poteras dixisse triens: en
^{summam capitalem} ^{qđ sum}
^{ne decipias} ^{malet}

Rem poteris seruare tuam. redit vntia: quid sit.
^{se vncie} ^{quartita} ^{speculi.}

Semis. ad hec animos erugo & cura peculi
^{postquam} ^{asuecrite}

Cum semel imbuerit. speramus carmina fingi
^{linenda} ^{perpetuare} ^{plano} ^{rali arbor}

Posse linenda cedro & leui seruanda cupresso
^{virtia tractare} ^{delectab ilia tractare}

Aut prodesse volunt aut delectare poete
^{cum hoc} ^{delectabilia} ^{componere.}
^{qđ p̄sunt} ^{humanę}

Aut simul & iucunda & idonea dicere vite
^{scribendo aliquid} ^{ita} ^{breui ter scribas} ^{ea que dicuntur}

Quicquid precipies esto breuis vt cito dicta
^{disant} ^{attentis}

Percipiant animi dociles: teneantq; fideles
^{superfluum fuerit}

Omne superuacuum pleno: de corpore manat

^{poemata q̄ componuntur & ficta sunt}
Ficta voluptatis causa sint proxima veris.
^o ^{poeta}

Ne quodcumq; velit poscat sibi fabula credi
^{neue} ^{eximat}

Neu pranse lamie viuū puerum extrahat aluo
^{milites} ^{p̄sentores} ^{trident} ^{q̄ veritatem nō habet}

Centurie seniorum agitant expertia frugis

datur ad quinq; vncias vna
vt sint sex. huiuscemodi por-
tio semis dicitur. quoniam se-
narius numer⁹ dimidia pars
est duodenarii. huiuscemodi
ergo preceptis imbuunt pue-
ri ne in rationibus fallant.
z ERVGO. avaritia que
animū minuit. vt ferū erugo

a LINENDA. scribenda.
nam in ceratis tabulis stilo im-
primebantur.

b LIVI. Polita & rasa id est
in tabulis cupressinis. nā hec
quoq; arbor cariē non sentit.

c AVT prodesse volūt & c:
Optimum poete consilium.
nam voluit demonstrare poe-
tarum officium esse vt iocun-
da simul & vtilia dicant. sed
disiunxit a principio. vt an-
madueret lector vtrumuis
istorū separatim magni esse
ponderis. Quid ergo si vtrum-
q; iungatur.

d NE quodcumq; velit. of-
do est. quodcumq; velit sibi
credi fabula poscat. i. comce-
dia aut fabula. id est poemata
que finguntur propter volu-
ptatem sunt verisimilia.

e NEV pranse lamie. i. deſt ne
fingat tale argumentū fabu-
la quod deuorauerit lamia
puerum qui de vtero eius po-
ſtea viuus prolatus sit.

f CENTVRIE seniorū
agitant expertia. id est senes ro-
mani non probant poemata
que sunt leuia. adoleſcētes nō
delectantur austeris. quid enī
faciendum est poete. poema tē
perare vt & voluptati seruiat
iuniorum. & seueritati satiffa-
ciat seniorum.

g AGITANT expertia fru-
gis. id est prosequunt que vtili-
tatem nō habent. Item erper-
tia frugis. id est inutilia alienā
a maturitate carentia maturi-
tate vel austeritate.

V iiii

Poetica

h RAMNES Luceres. Tiberienses. Romane tribus erant vel verius equites.

i OMNE tulit punctum & c. Quonia absolutissimus perfectissimus is est. qui vult dulci admiscuit. Et est translatio a causis centumviralibus. Nam auditis partibus ta bella circum ferabatur iudicibus ac singulis punctum siue notam imprimabant qua aut damnarent aut absoluerent.

k HIC meret. id est prestat. id dignus est emi. vel meret mercedem affert.

l SVNT delicta tamen. Sed sus est. Iter multa bona si habueris mala pauca ignoscendum est.

m NAM neq. Si ergo citharedus errat multo magis venia tribuenda poetis est. si in quibusdam errauerit.

n NEC semper feriet. Nec sagitta ab arcu per sagittarium emissa semper destinatum locum feriet hoc vult dicere. Mententur poetę veniam. quia peccate omnes in errore versamur

o VERVM vbi plura. Si plura carmina optima facio. non est mirum si possum offendere in paucis locis.

p INCURIA. Negligentia qua macule funduntur.

q QUID ergo est. quod mones si poeta itidem peccet sepe hoc ergo vult dicere. Si in carmine scripto plura erunt que niteant parat equo animo si pauce adsint macule que siue

milites luences

Celsi pretereunt austeria poemata ramnes
matenam vtilem

i Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci
secando

Lectorem delectando pariterq; monendo
pecunias venditionibus libentibus

h Hic moeret era liber solijs hic & mare transit.
famefo

Et longinua noto scriptori prorogat eum.
in temporatione cupimus

Sunt delicta tamen quibus ignouisse velimus
quia cithera

Nam neq; chorda sonum reddit que vult manus &
citharada sonum

Poscentiq; graue sepe remittit acutum (mens
sagitta

n Nec semper feriet quodcumq; minabitur arcus
si

o Verum vbi plura nitent in carmine non ego pauci
non curabo nisi non est error negligentia

Offendar maculis: quas aut incuria fudit
capra passione aliqua considerauit que induit est hinc

Aut humana parum cauit natura. quid ergo est
comittit idem delictum semper poeta q; scilicet magni operis

Ut scriptor si peccat: idem librarius: vsq;
horroris non est ei parcendum

Quamuis est monitum venia caret citharedus
et

Ridetur chorda qui semper oberrat eadem
p. n. poete.

Sic mihi qui multum cessat. fit cherilus ille

Quem bis terq; bonum cum risu miror: & idem

Indignor: quandoq; bonus dormitat homerus

o Verum operi longo fas est obrepere somnum:
debet esse

Ut pictura poesis erit que si propius stes
delectat imperfecta pictura

Te capiat magis & quedam si longius abstes
imperfecta

Hec amat obscurum volet hec sub luce videri
perfecta

Iudicis argutum que non formidat acumen
acere iudicium et mee reprehensionem.

Hec placuit semel. hec decies repetita placebit.
imperfecta lecta perfecta lecta semper

scriptoris negligentia erunt in libro sparse. siue a defectu nature hu mane pro uenerint. sed si hoc poeta sepius admonit alicuius viti tamen in eo assidue peccat. ita caret venia. ut citharedus qui semper eadem chorda peccat. Nam omnes illum rident.

r SIC mihi qui multum & c. Sensus est quod non in paucis locis peccant. sed in multis ita ridendi sunt ut Cherilus poeta qui cum in paucis locis admittendus sit. indignationem tandem excitat cum in multis errat. nam in paucis ferendus esset. quando etiam tantus poeta homerus nonnunquam dormiret. id est non appareat vigilantissimus Cherilus Alexandrum magnum secutus eius bella descripsit. sed ita inepte. ut ferant alexandrum dixisse. se malle homeri thesi tem esse quam Cherili Achillem. Addunt cum cherilo paucum ut pro versu aureum impenderet nummum. pro malo vero colaphum inferret.

r VERVM operi longo Non mirum est. si qui magna volumina scribunt quandoque in somnum incidant. id est deficiant a consueta vigilantia.

t VT pictura & c. Pictura perfecta quanto in maiori luce aspicitur. & magis in propinquo: tanto magis placeat. que aut non ita perfecta est ut magis in obscuro probatur. Eadem ratio est in poesi qua propter que non reformidabit iudicium acutissimi viri. semper placebit. etiam si decies legatur.

v HEC amat obscurum. mala quo loco. in coloribus magis possunt placere quam ante

prun
tion
fore
tehu
qued
etiam
est
mere
sultu
etiam

y M
qui o
ti. Sed
tio est
a nem
tem el
utilita
patrio
fatest
ira ve
autem
luprat
fica &
volup
placet
poeta
nam
ceditu

z V
quem
neq; s
tum pl
he nor
mem
solan
tur. Sic
pter v
non pl
propte
loca in
admitt
Posuit
conten
res ind
ludos
explod

a SA
riori m
licacq; p

O maior iuuenō. Preceptum maximū daturus attentionem ex apostrophe ad maiorem pisonem captat. Est autē huiusmodi sententia quod quedam doctrinę atq; artes etiam si ad medium ventum est & non ad supremū laudē merentur. Nā aliquis iuriscō sultus mediocris in pretio est etiam si longe absit a virtute.

MESSALF. aut casselli qui optimi fuerunt iuriscōsul ti. Sed poetarum longe alia ratio est. Nam nisi perfectus sit. a nemine probatur. Ratio autem est, quod ea que propter utilitatem expetuntur. vt sunt patricinia iuriscōsultorum fateat tantū posse. vt inde que sita voluptas proueniat. Que autem queruntur propter voluptatem vt poesis est & musica & que ita similia. nisi totā voluptatem expleant. nunquā placent. Igitur aut nullus erit poeta. aut absolutissimus erit nam mediocritas illis non cōceditur.

VT gratas inter medias quemadmodum inter epulas neq; symphonia neq; vngentum placet. nisi perfectū. quia he non sunt necessaria ad famem sedandam. sed propter solam voluptatem requiruntur. Sic versus quoniam propter voluptatem expetuntur non placent nisi perfecti. Quia propter neq; ipse columnę. i. loca in quibus recitantur. nō admittunt mediocres poetas. Posuit autem continens pro contentō. vt etiam ipsi vulgares indoctiq; homines qui ad ludos veniunt malos versus explodant.

SARDO cū melle. amariori melle. nam sardinia corficaq; propter copiam taxat

^{piso} ^{inter fratres} ^{doctrina}
O maior iuuenum. quamuis & voce paterna ^{preceptum}
^{bene componendū}

^{accipe} ^{est}
Fingeris ad rectum: & p te sapi's hoc tibi dictū

^{pcuratos caularum}
Tolle memor: certis mediū n & tolerabile reb⁹

^{q. d. non multum scire}
Recte concedi: consultus iuris & actor

^{p. n. iurispcti} ^{quāto nesciat} ^{legum peritissimus}
Causarum mediocris abest virtute disertū

^{tantum} ^{honorē habet} ^{vt esse medicos.}
Messale: nescit quantum cassellus aulus

^{vedere licentiam} ^{lapidee}
Sed tamen in precio est: mediocribus esse poetis

^{inter cōiuria celebrabilis} ^{canilene} ^{malefonans}
Non homines: non dij non concessere colūne:

^{pingue} ^{sardace}
Vt gratas inter mensas symphonia discors

^{conuinitum}
Et crassum vnguentū z sardo cū melle papauer

^{compositum} ^{carmen} ^{delectandis}
Offendunt: potera nt duci. quia cœna sine istis.

^{medicum a pfectione} ^{minimum}
Sic animis natum inuentūq; poema iuandis

^{ignarus} ^{non ludat}
Si paulum sumo decessit. vergit ad imum

^{denso}
Ludere qui nescit campestribus abstinet armis

^{ficetiam}
Indoctusq; pilę disciue trochiue quiescit.

^{animus}
Ne spisse risum tollant impune coronę

^{compositio}
Qui nescit versus tamen atdet fingere: quidni:

^{infamia} ^{liberatus}
Liber & ingenuus. presertim census equestre;

^{volente}
Summam nūmmorū vitioq; remotus ab omni

^{q. d. non egrediaris sapiensiam}
Tu nihil inuita dices faciesq; minerva.

^{compositio}
Id tibi iudiciū. ea mens. si quid tamen olim

^{etiam discedat} ^{aures me horatij} ^{corrigatur}
Scripseris in metrij discat iudicis aures

^{carrio} ^{collocatio} ^{corrigere.}
Et patris & nostras nonūq; primatur in annū

Membranis intus positis delere licebit

horis cui⁹ flore depaste apes mella amara conficiunt detestabiles in hac re sunt. Vir. Sic tua crineas fugiant examina taxos.

IVVANDVS. sua. f. Voluptate. propter hoc si sumū non attingit infimum potest dici. ergo mediocres poetę quidē mediocres in numero malorum sunt.

LVDERE qui nescit. Quę admodum hi qui ludunt vel armis vel pila vel disco vel trocho. de quibus omnibus iam dictum est. & non recte id faciunt. ab omnibus ridentur. quia & hi ludi minime necessarii sunt. Sic & poetę qui nescientes audēter fingere versus

QVID ni. & c. Sensus est tu piso qui es ingenio non seruilis. sed liberali & ingenuo et in aliquo gradu ciuitatis. et es census summam equestrem. Preterea carens vitio hic profecto neq; versus facere. neq; quicq; aliud tentabis multa minerva. id est repugnante natura sed tamen si quid vnq; scripseris requires in eo mentis patrisq; tui iudicium.

NONVM q; primatur in annum. Si mala sint carminavsq; ad nonum annum lateant. et studiosius corrigant.

NELERE licebit. Ratio quare ad nonum annum includatur. Nam antequam in aliorū manus peruenerit poteris emendare aut delere.

Poetica

g NESCIT vox & c. Sed si
ia fuerit recitatus aut editus a
reliber. nō poterit ad te redire.

h SILVESTRES homines
Ostendit orphei & amphionis
exemplo quantum utilita
tis ad humanam societatem
conseruandam quandoq; atq;
tulerint poete boni. Orpheus
autem primum poeticam illu
strauit ex hoc dicitur lenisse ty
gres & leones. qui & effera
tos hominum animos placu
erit carmine.

i ET amphion & c. Cad
mus thebas cōstituit eas mu
ro cinxit amphion.

k FUIT hec sapientia & c.
Olim poete sapientiam et eru
ditionem incultorum homi
nū prohibebant. idest aliquā
do fuit hec sapientia in poetis
vt docerent quomodo sit vi
uendum priuatim vel publice

l VAGO concubitu. mere
tricio. dicit quomodo poete
docendo carminibus suis ho
minum qui modo ferarum
viuebāt mitigassent animos.

m DIRCEVSq; mares
Lacedemoniis diu aduersū
athenienses. certantibus oracu
la responderunt. nō aliter pos
se victoriam habere. nisi athe
niensem ducem habuissent.
Missis legatis qui hoc ab athe
niensibus postularent. Athe
nienses in contumeliam ipsis
Dirceum quēdam claudum
dederunt dicentes iuxta igna
uiam ipsorum hunc es ducē
posse sufficere. Sic oracula que
promiserunt nō frustrata sūt.

publicauctis

Quod non edideris: nescit vox missa reuerti

siluas habitantes

Siluestres homines facer interpretq; deorum

ab occasione hominum

Cedibus & victu foedo deterruit orpheus.

Dictus ob hoc lenire tygres: rapidosq; leones

est mitigare p.n. poete

Dictus & amphion thebane conditor vrbis

hoies duos

Saxa mouere sono testudinis & prece blanda

Ducere quo vellet: fuit hec sapientia quondam

in priuato loco

Publica priuatis secernere. sacra profanis.

actu carnali

homines

instruere

Concubitu prohibere vago. dare iura maritis

sculptas in tabulis

Oppida moliri. leges incidere ligno.

hoc modo

Sichonor & nomen diuinis fatibus atq;

versibus poetarum orpheum & amphiona
clarus fuit

Carminibus venit. post insignis homerus

Dirceusq; mares animos in martia bella

suis

artem poeticam

responsa appollinis

Versibus exacuit. dicte per carmina sortes

Et vite monstrata via est. & gratia regum

carminibus poetarū

Pyerijs tentata modis: ludusq; repertus

laudatio

ad pudorem

Et longorum operum finis. ne forte pudori

pisoni

Sit tibi musa lyra solers & cantor appollo.

ingento sine arte

Natura fieret laudabile carmen. an arte

horatius

Quesitum est: ego nec studiū sine diuite venā

sine arte

Nec rude quid prosit video ingeniū: alterius sic

hoc modo

Altera poscit opem res. & coniurat amice.

v

desiderat am.

Qui studet optatam cursu contingere metam:

passus est

Multa tulit fecitq; puer. sudauit & alsit

Nam dirceus licet corpore ef
fer debilis. scripsit tamē carmē
heroicum. quo accensi lacede
monii in aciem processerunt
sicq; consecuti sunt victoriā.

n VIA. Ratio hoc est etiam
philosophia mōstrata est ver
sibus.

o FT gratia regum. Carmi
nibus sunt descripti reges. car
mina meruerunt amicitias re
gum. & longorum operum
finis. hoc est vt carmen liben
ter operaretur. & cum declina
tione opus ad finē perduceret

p PIERIIS modis. idest mo
dulationibus. & exprimit ver
sus lyricos quibus sunt multi
res laudati.

q LVDVSq; repertus. Nā
in ludis comedie & alie fabu
le adhibebantur.

r NE forte pudori. Ideo in
quit numeravi hec ne erubet
scas referri in numerum poet
rarū. ideo dixi multa cōmo
da nasci de carmine. ne forte
piso poema sordidum videat

f CANTOR appollo. In
uētor cithare. qui pōt musa.

t NATVRA fieret & c. Au
tē reūpreceptū. qui studet ad glo
riam venire multa debet per
ferre. idest sudare agere vigila
re. abstinere a venere.

v STVDET & c. Au
tē reūpreceptū. qui studet ad glo
riam venire multa debet per
ferre. idest sudare agere vigila
re. abstinere a venere.

x QVI pythia cantat. Aliud preceptum vt ita studiis insu demus vt preceptores non de dignemur habere.

y PyTHIA. Hymni erant in honorem apollinis. nec la boradum est. vt plura quam alii scribamus. sed vt meliora

z OCCVPET extremum scabies. Prouerbiu puero num qui in principio cursus clamabant. occupet extremu scabies. Nec debemus putare nobis turpe relinqui. i. quod alii nos pretereant plura scri bendo. Nec etiā putare turpe esse fateri nescire qd nescimus

a VT preco. Vituperat poetas qui recitaturi disponit inter auditores qui carmina illorum laudent.

b QVI si possit ponere vinctum. id est parare conuiuia aut fide iubere pro paupere. aut implicare impeditum litibus tuc tot sibi aderunt adu latores. vt nescias discernere mendacem. id est eum qui per adulationem laudent nō lau danda a vero amico. i. ab eo qui laudet. qd putet laudāda.

c Ty seu donaris. Sed tuipē si forte liberalitatis causa do naueris. seu donare uolueris fuges eos nbi adultores adhi

Abstinuit uenere & bacho. qui pythia cantat
luxuria ebrietas laudem apollinis
sonantibus quam cantare

Tibicen didicit prius. extimuitq; magistrum
haec nostra precepta mirabilem uersus

Nunc satis est dixisse ego mira poemata pango
superuente uictum

Occupet extremu scabies: mihi turpe reliq est
uictum est mihi ignorare confiteri

Et quod non didici sane nescire fateri:

Vt preco ad merces turbam qui cogit emendas
preco pecunias quas duc

Assentatores iubet ad lucrum ire poeta

Diues agris diues positus in foenore nummis

Si uero est: uinctum qui si recte ponere possit
uinctum non habente pecunias

Et sponderi leui pro paupere & eripere atris

Litibus implicitum mirabor. si sciet inter
involuntum ralis adulator
adulatores integram

Noscere mendacem. uerumq; beatus amicum:

Tu seu donaris. seu quid donare uelis cui
carmina composita a se aliquo hominem adulatorum

Nolito aduersus tibi factos ducere plenum
adulatores fecisse carmina

Letitig. clamabit enim pulchre: bene recte.
adulatores educer q uidentur amici

Pallescet super his. etiam stillabit amici
sua salubriter

Ex oculis rorem: saliet: tundet pede terram
sicut flent

Vt qui conducti plorant in funere: dicunt:
quasi multa ac se dolere ex animo.

Et faciunt prope plura dolentibus ex aio: sic
adulatores quam uerus laudator mouet gestus suos.

Derisor uero plus laudatore mouetur
mouere conuiuia

Reges dicuntur multis uirgare cullulis
expectri uino puro considerasse conantur

Et torquere mero quem perspexisse laborant
eorum uersus composita.

An sit amicitia dignus. si carmina condes
deceptant laude adulatorum astucia.

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

ber. nam munere delinuti sunt facti aduersi. i. inimici. i. adula tores. nam adulate nō est perniciosius:

d PALLESCET. Ex stupore quem simulabit imo etiā lachrimas vi exprimet. vt videat lachrimare p gaudio.

e STILLABIT rorem. nā cum coactus lachrimet non manabunt affatim.

f TVNDET pede terrā. vt ondat uehementer admirari.

g VT qui conducti. Mos erat apud antiquos conduce re mulieres in ea re exercitatas que mercede accepta funera lugerent. ergo quemadmodū ille magis plorabant. quam qui ex animo ploraret. sic adu lator quem iure derisorē ap pellat plus mouetur uero lau datore.

h REGES dicuntur. Vtile preceptū. Est autem sententia quod quemadmodum uide mus magnos uiros quod an tea quam hominem in amici tiam recipiant illius animi se creta nosse tentant & multo uino aggrediuntur. quia bene poti simplicius mētem suam promunt. Sic & nos conabimur uerā sententiā elicere. cū nos laudat. quod si faciemus nunq nos fallant animi latera tes sub vulpe. id est nunquam fallēt animi. qui calliditate vul pina se teguntur.

Doetica

l QUINTILIO si quid. de
monstrat quale sit consilium
veri amici exemplo quintilii
vari poete cremonensis & ma
roni amici qui iudex ad poes
ma adhibitus aperte quid cor
rigendum putaret denuncia
bat. quod si bis terq; frustra
expertus te melius facere poss
se negares. iubebat tale poes
ma deleri.

k TORNATOS. rotundos
ideft perfectos. nam quetor
no fiunt rotunda fiunt.

l REDDERE incudi. ideft
denuo fabricare. Translatio
a fabro. cui cum forma qua
parat non successerit rursus
in rudem massam redacta ma
teria ex integro opus inchoat.

m SI defendere. Est perui
cax ingeniu in nonnullis. qui
quamuis errasse doceant om
ne acumen ad id conuertunt.
vt potius errata defendere ni
tantur quam corrigere. Ergo
quintilius hos dimittebat ne
q; deinde vterius monebat.

n SINE riuali. Riuales hi di
cuntur quorum agri eodem
riuo discernuntur de quo sibi
vendicando sepe contendunt
Et per translationem appel
lantur riuales qui eadem mu
lierem amant. Sed ad interpre
tationem huius loci amat ali
quis sua scripta sine riuali cu
illa a nullo alio amentur.

o VIR bonus. ostendit con
silium prouenire oportere ab
eo qui prudentia possit errata
cognoscere. huiusmodi igi
tur vir reprehendit versus iner
tes. ideft negligenter scriptos.
qui & scriptoris inermam in
dicant.

p INCOMPTIS. ideft qui
conuenienti ornatu carent.

familiaris virgilij de q in octis li. primo
comunicares

l Quintilio si quid recitares: corrige sodes:
iam dictum scilicet carmen componere

l Hoc aiebat. & hoc melius te posse negares:
remouet aliquid a tuo carmine

l Bis terq; expertum frustra delere iubebat.
compositos.

l Et male tornatos incudi reddere versus.
iterum componere magis voluisses

m Si defendere delictum quam vertere malles.
amplius quintilius inuitem diligetia

n Nullum vltra verbu aut opam sumebat inanem.
correcrore

o Quin sine riuali teq; & tua solus amares.
amicus corrige

o Vir bonus & prudens versus reprehendit inertes
victosus inornatus apponere nigrum

p Culpabit duos. incomptis allinet atrum
non recta cum peina superflua remouebit.

r Transuerso calamo signu: ambitiosa recidet
habentia apparen tiam non exilentia veribus

r Ornamenta. parum claris lucem dare coget:
reprehendit que mutari debet signabit cum puncto

r Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:
erit p. n. grammatica vir bonus

s Fiet aristarchus: nec dicet cur ego amicum
fabulis suis feriosa adulatione.

r Offendam in nugis. he nuge seria dicent
pessimu yinu

r In mala derisum semel exseptumq; sinistre.
indignata

v Vt mala quem scabies aut morbus regius vrget
male sanum

v Aut fanaticus error: & iracunda diana.
decedent stulti illum poeram stultum.

v Velanum tetigisse timent: fugiuntq; poetam
poeta adulator inflata pro eruat

v Qui sapiunt. agitant pueri incautiq; sequunt.
simili modo ad capiendas aues

v Hic dum sublimis versus eructatur & errat
fontem auxilium prebere.

v Si veluti merulis intentus decidit auceps
inuenitur

v In puteum foueamq; licet succurrere longu
vocet

v Clamet io ciues. non sit qui tollere curet.
quis auxilium.

v Si curet quis opem ferre. & dimittere funem.

q ALLINET. Linendo im
ponet atrum signum. nam lly
neis ex atramento ductis loy
cu delendum significat.

r AMBICIOSA: q. modu
excedentia. Translatio ab am
bitiosis qui sibi plus qua oport
teat honores petunt.

r FIET aristarchus. Vtatur
eadem seueritate qua vsus est
grammaticus aristarchus. qui
& homerica carmina queno
essent probanda. neq; imitas
bitur illos. qui dicunt nolo of
fendere amicum in nugis.

t IN mala. ideft in malas ne
cessitates. si non fuerit emenda
tus irrisio laudati in aliis ma
ioribus ipsum docebit errare.

v SINISTRE. contrarie.
Quia vt superius dixit nefcit
vox missa reueri. et ideo post
q; mali poete carmina publi
cant contraria ab omnibus ex
cipiuntur. & irrecuperabiliter
deidentur sicut scabies & res
gius morbus. ceteriq; morbi
quos ipse dicit sunt incurabi
les adeo. vt vix aut nuquam
possint curare.

x MORBUS regius. qui ali
cuius nominis furore vexat.
ideft qui lymphatico agitanti.

z AGITANT. Prosequunt
Nam pueri pretercuntibus il
ludere soliti. quos insectantur
in dementiam compellunt.

a INCAUTI. Quia possunt
ludi ab isano poeta.

b SI veluti merulis & c. S. S.
sus est. Nec semel insanos ver
sus faciet. nec carebit cupidita
te. taq; assidue infouea cadat.

c MERVLIS. Merula avis
dicta. quod mera. i. sola volet.

D DVM cupit empedocles. Empedocles fuit agrigentinus philosophus qui se crateram precipitem dedit greg. immortalitatem affectans.

I INVITVM qui seruat Acuta ratio & vera sententia nam si quis se ipsum perdat. idem ille erit & cedens & cessus. hunc igitur si seruabis non solum cum seruabis qui occi debatur. sed eum quoque qui occidebat.

NEC fiet homo. Tanta vefania laborabat hic. ut quavis sepe moneas. & a proposito dimouere ceteris. nunquam fiet homo. id est nunquam videbit in eo ratio. qua sola homines sumus. sed in ea persistens nunquam deponat honorem famose mortis. nam quemadmodum empedocles

dicat aliquis

perstruere

Qui scis an prudens huc se deiecerit. atque

a fouca
Seruari nolit. dicam siculique poete

ostendam haberi fama perpetuam.
Narrabo interitum deus immortalis

quando poeta
Dum cupit empedocles: ardentem frigidus etna

salraue inlanis
Insiluit: si vis: liceatque perire poetis

e ille in vira auxilium prestat. et seipsum occidit.
Inuitum qui seruat: idem facit occidenti

correctus fuerit ab hominibus

Nec semel hoc fecit nec si retractatus erit

sapientis
Fiet homo. & ponet famose mortis amorem.

quando componet sine arte
Nec satis apparet cum versus factitet. vtrum

poeta super sepulchrum patris sui locus vbi h fulmen cadit
Minxerit in patrios cineres. an triste bidental

rengent polurus poeta comparatio
Mouerit incestus. certe fuit. ac velud versus

si ponit cancellos.
Obiectos caueque valuit si frangere clatros:

vtrum
Indoctum doctumque fugat recitabor acerbus.

deci aut ut eum audiat sollicitum generat tra detinet
Quem vero arripuit: tenet occiditque legendo

vi pellem sagumis sanguifuga
Non missura cutem nisi plena cruoris hirundo

dum deus fieri cupit amisit quod hominis est. sic & iste insania recitandi dum optimi poete gloriam querit. ea quam habet qualiscumque sit amittit.

g NEC satis apparet. Tanto laborat furore ut manifestum sit ex ingenti scelere quod dii irati sint prouenire ut accidit oresti & almeoni propter matricidium Sed tamen non apparet quod sit hoc scelus propter quod versus dicitur. id est in tantum furorem ut versus inptos recitet. Que quidem summa est insania nisi sit quod patientis. sepulchrum violauerit. aut incestus quasi impurus mouerit bidental. quod tamere non nisi pueo licet.

h BIDENTAL. Est locus fulmine tactus. sic dicta quod bidentis sacrificio expiatur alii dicunt bidental templum esse. in quo bidentes sacrificantur.

QV. Horatij Flacci artis poetice finis

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

9
telligi
gram
prisce
stat &
sonar
nomi
scripto
tilian
vt scri
hunc
precip
sed ci
lium
vere
& Sa

f
& fat
& fat
editer
fittis i
dicun
prisca
ducti
esse q
dear
sane h
in cor
rator
tioner
is fern
verfer

i
temp
mat. h
notaf

Breuiā quedā Jacobi Philomusi

in libros sermonum Horatij flacci poete sapientissimi.

De Satyra Primum caput

q Vamuis satyram esse opus hoc confiteatur: tamen proprios titulos ei voluit accommodare. Nam hos priores duos libros sermonum: posteriores epistolarū inscripsit. In sermonū libris vult intelligi: quasi apud presentem se loqui. Ep̄as vero quasi ad absentes missas. Satyra autē vt dyomedes grammaticus scripsit. Carmen est apud romanos maledicum: ad hominum vitia carpenda Comedie prisce caractere compositum: a qua in hoc tantum differt: q̄ illa iambicis & eiusmodi versibus constat & p̄sonis introductis noue fere comedie par est: & vitia hominū cum denominatione continet p̄sonarum. Hec autem id est: satyra in hexametros assurgit: libertate simpli. Neq; enim personas aperte nominat: prisce comedie princeps & inuentor fuit Sufarion Megarensis de quo multa apud dignos scriptores memorantur. Ex prisca enim comedia que maiori lasciuit licentia Satyra: que auctore quintiliano tota nostra est: manauit. In qua primus insignem laudem adeptus est lucilius: qui quosdam vt scribit fabius ita deditos sibi amatores habuit: vt eū oibus poetis p̄ferre nō dubitarent. Secundus post hunc horatius: qui etiam lucilio multū tersior: ac purus magis habetur: & ad notandos mores magis precipuus. Horatius enim poeta egregius: & platonica disciplina instructus. cū se non sibi soli natus sed ciuibus suis: ceterisq; mortalibus censeret: pro cōmuni salute: inuigilandū sibi proposuit: vt mortaliū mentes faceret meliores. Tertius persius annumeratur qui iudice fabio Quintiliano multum & vere glorie quamuis vno libro meruit. Quartus vero iuuenalis habetur: qui & venustate Carminis & Satyre dignitate seruata: ita cōmendat: vt si alijs omnino p̄ponend⁹ nō sit: certe v̄ eis par habend⁹.

Caput secundum vnde dicta sit Satyra.

f Atyram nomen accepisse a varijs causis scribunt Diomedes clarus grammaticus / porphyrio & Acron id est a Satyra lance: que inferta varijs multisq; primitijs in sacra inferebat. & a copia & saturitate rei satyra vocabatur. Siue a lege satyra: que vno rogatu multa simul comprehendit: q̄ sc̄ & satyra multa poemata comprehenduntur. cuius satyre legis lucilius meminit in primo per Satyrā editum factum qui legibus vlnat. & Salustius in iugurtha. Deinde quasi per Satyrā sententijs exq̄ sitis in deditōem accipitur. Siue a satyris dicitur: q̄ similiter in hoc carmine res ridicule pudendeq; dicuntur: que velut a satyris dijs siluestribus proferunt & fiunt. Hocq; verisimilius. Nam in comedia prisca que in vitia hominum apertius: vt dictū est: inuehitur: salibusq; & iocis absoluitur. Satyri introducti sunt dii siluestres & procaces iocularia & lasciuia inter se iactantes. nec sit. Igitur qui neget satyrā esse que a poeta scribatur: cum ipse in aliquo loco sequenti ita de se proferat: Sunt quibus in Satyra videri nimis acer & vltra legem tendere opus. Appellauit autem sermones: vt libri titulo stili figuraz: q̄ sane humilis est atq; depressa indicaret. Non autem nos fugit oratōem omnem: si Ciceroni credimus in contentōem ac sermonem diuidi: & contentōem esse oratōem illam: quam accurate & cum meditatione ex loco superiore habemus. Cum autem inter familiares & de familiaribus rebus priuatim orationem ita instituiamus: vt per vices & loquamur simul & loquentes auscultemus & respondeamus / is sermo appellabitur. quoniam verba vicissim seruamus. quod dicendi genus in infima figura cum versetur. placuit horatio satyras suas eodē stilo scriptas sermones appellare. est Igitur Titulus hui⁹ libri QV. Horatij flacci Sermonum liber primus.

Argumentum in primam Satyram.

i N hac prima satyra poeta sapientissimus alloquitur Mecoenatem cum admiratione. & nō sine stomacho reprehendit hominum temeritatem. mutabileq; desiderium / simul & affectuum in temperantiam / q̄ nemo mortalium sorte sua contentus viuat / exemplis varijs sententiam suam cōfirmat. hinc etiam occasione capta Vehementi telo / asperrimoq; sale in auaros inuehitur. quorum sordes notatq; scelerum acriter detestatur.

Liber Primus sermonum
 Quinti Horatii flacci Liber primus

Satyra Prima

¶ **QVI** fit mecenas &c.
 Mirari se tantam esse animis
 hoium incōstanciā. vt oibus
 aliena fors vite magis quā p
 prie. siue eā ratio dederit siue
 fortuna obiecerit placeat. qui
 autē circūflexe pronūciandū.

b SEV fors obiecerit. Signa
 te dixit. ratio dederit. fors
 obiecerit. breuiter duas sectas
 tangit. vnā cū dicit rō itoicos

q ^{quomodo} **VI** fit mecenas: vt nemo quam sibi fortē ^{conditōe} ^{vite}

^{siue ex nostra consulatōne} ^{obuenire} ^{pposuerit}
Seu ratio dederit: seu fors obiecerit illa

^{sua forte} ^{in vira sua} ^{sed laudet porine}

Contentus viuat: laudet diuersa sequentes
^{verba militis} ^{debitis} ^{cratē}

O fortunati mercatores grauis annis,

tangit. cū fors epicureos. stōi
 ci enim dicunt omnia ratione
 fieri. epicurei fortuitu.

c O fortunati &c. Hic in sta
 bilitatem vite humane carpit
 Nam miles sortem suam exo
 sus mercaturam laudat cum
 iam senex laboriosus sufficit
 renon possit. Et mercator cō
 tra cum tempestate iactetur
 laudat miliciā nam vnusquis
 q; in suo artificio incōmoda
 sentit & calamitates quas in
 alieno nullas esse putat.

d QUID enim & c. Velle ipsum interrogat mercator vel alium se interrogantem ponit cui respondeat. Concurritur autem dixit poeta. nam cum duo exercitus collatis signis prelium ineunt concurrere dicuntur Vir. Ergo inter sese paribus concurrere telis.
 e CITO mors. Probat quare mercature prestat militia. nam breui aut mors venit. & omnia breuia et si asperissima sunt toleranda videntur aut ex victoria. & preda ditantur et a periculo liberantur.
 f IURIS legumque peritus. i. e. iuris iuris quod in scriptis est. na iuris civilis alia pars in scriptis est. v. lex plebiscitum & huiusmodi. Alia sine scriptis in consuetudine posita. et consuetudo sive mos appellatur.
 g DATIS vadibus. Cui necesse est ad certam diem redire in ius quonia vadimonium fecerat. & vades dederat. Vas vadis vt festo placet sponzor est alterius in re capitali.

h LOQVACEM. Quod vitium est. num modum excedit in loquendo cum loquitur. de iis vltra quam oportet. non sine auditoris tedio loquitur. neque satyrorum morem obliuiscit poeta. qui sepe ex comparatione. aut alia digressionem aliquem vituperat. Iuue Percurram citius quot amauerit hippa mechos.
 i DELASSARE. id est valde lassare ita sunt multa. vt si velit hec enumerare homo garrulus nimium fatigetur. Fuit autem fabius ex narbonensi provincia eques romanus stoica disciplina imbutus et qui poepeanas partes secutus vir contentiosus in disputando. & poetem aduersarius fuit.

k ERIS. Mira elocutio & ornata expositio. vt que longiuscule narrauerat. breuissimem simul & lucidissime repetat. Ac patefaciat ac demonstret idem euenire perturbatis animis. quod egrotis corporibus. nam vt illa mutatione locorum. modo conualescunt. sic neque animi stultorum artis mutatione perturbationes varias quibus cruciantur exuere possunt.
 l DISCEDITE sortibus Mutatis sortibus vestris. na supra dixerat. vt nemo sibi quam sortem. Summa ergo stulticia vt etiam si adeo liceat deponere quod oderant & assumere

diurno debilitatus

Miles ait multo iam fractas membra labore conteratio agitantibus ventis species

Contra mercator nauem iactantibus austris cur respondes

Militia est potior quid enim concurritur horae velox ab effectu

Momento cito mors venit aut victoria laeta

Agricolam laudat iuris legumque peritus nasticum circiter q. perit consilium

Sub gallicantu consultor vbi hostia pulsat consultor responsibus quando coactus venire

Ille datis vadibus qui rure extractus in vrbe est .d. esse rusticus

Solos foelices viuentes clamat in vrbe

Cetera de genere hoc adeo sunt multa loquace fatigare quemlibet garrulum o. meenas

Delassare valent fabium te ne morer audi quid concludam aliquis ecce

Quo rem deducam si quis deus. en ego dicat cras

Iam faciam quod vultis eris: tu quin malo miles eris qui nunc fuisti i. eris

Mercator. tu consultus modo rusticus hinc vos miles i. iurisconsultus i. sortibus

Hinc nos mutatis discedite partibus eia moramini s. mutare hoc est licet accipere vobis quod operastis

Quid statis. volunt atque licet esse beatis q. causa quominus

Quid cause merito quin illis iupiter ambas maxillas i. futurum deiiceps

Iratus buccas inflet neque se fore post hac eris desiderijs assensum

Tam facilem dicat votis vt prebeat aurem quemadmodum res ludicras

Preterea ne sic. vt qui iocularia ridens enarrans .i. veritatem q. d. nihil

Percurram quamque ridentem dicere verum phibet nonnunquam delicatos cibos

Quid vetat: vt pueris olim dant crustula blandi ludimagistri i. iura litterarum

Doctores: elementa velint vt discere prima necessaria a iocularibus rebus

Sed tamen a moto queramus seria ludo curam labertoso arando

Ille grauem duro terram qui vertit aratro.

quod desiderabant. tamen non magis tranquilli. quam hactenus fuerint futuri sunt.

m QVIN illis iupiter. Quin significat quo minus. Sensus est. nulla causa est nec ratio que relis quo minus illis iupiter sit iratus. ordo est. quid cause est quin iupiter merito iratus inflet ambas buccas illis.

n BVCCAS inflet. propter iracundiam. quod est indignationis signum.

o PRETEREA ne sic & c. Ne quemadmodum qui iocularia narrat ridens percurrit. & ego ridens percurram quod cepi. audi quia ratione cepi. Ordo. Preterea ne sic percurram vt qui ridens percurrit iocularia. quamque quid verum dicere ridentem.

p VT pueris & c. Vnde iam poeta peruenisse insinuatione quo cupiebat. Qua propter auditorem iam preoccupato in apertam indignationem prorumpit. ita tamen. vt etiam ridendo vera perferri posse affirmet. nec dedecere risu graui. presertim circa vitia tractate. na vt pedagogi puerulos ad prima elementa addiscenda quibusdam suauioribus escis alliciunt. vt illa voluptate laborem discendi perferant. ita & satyrum ridicula admiscere decet. vt ea locunditate delinitus. auditor que sibi acerba futura sunt patienter audiat.

q CRVSTVLA. Crusta inuenitur et crustum. Crusta est pars exterior rerum que non eduntur.

r ILLE grauem & c. Iure stulticiam tanquam omnium vitiorum radicem vituperauit. Nunc autem ex omnibus que inde oriuntur vitia vitium auaritie a quo infinita alia vitia manant & quo homines & sibi et reliquis omnibus nocent hoc autem sub specie boni mentes nostras. nam cum omnes homines se ea gratia labores difficultateque omnes sufferre dicant. vt inde in senectute partem frui et in ocio esse liceat. auaritia inde obstricti quanto plura acquisierint. tanto plura sitiunt. & cum iam ea ad sint que sufficiant. tamen illis frui non patiantur. Dicunt enim se formice exemplum sequi. que in aestate memor hyemis in qua nihil agi licet grana per calorem accumulata. quibus deinde in frigoribus frui possit. Verum isti paratis non fruuntur sed propter auaritiam abstinere.

Liber Primus

f AQUARIUS mutat an-
num inuersum .i. mutat qua-
litates anni. dum illas inuertit
id est in contrarium vertit. Alio-
quin non quadret. quia aqua-
rius nullum ex quatuor anni
temporibus inchoat. sed po-
suit aquarium pro pluuiis qui-
bus formice vehementer im-
pediuntur.

t CVM te neq; feruidus
estus. Inuehitur contra auarū
qui nūquam cessat ab opere.
nec parto fruitur. Formica ve-
ro cessat & parto fruitur.

v QUID iuuat immēsum
Cum omnia facias . ppter ar-
gentum o auaie quid te iuuat
cū hoc defoderis in terram.

x QVOD si cōminuas:
Hor. auaro resposum dicen-
tis ne si defossam pecuniam
seruet futurum . vt eam vsq;
ad assem consumet.

y AN in id fit & c. Itē
rum interrogantis poete hec
verba sunt. quorū sensus est.
Quid ergo voluptatis erit in
pecunia acquisita si non impē-
dis cum vsus eius ad nos per-
tineat recōdi plus accipit quā
qui vacuus ambulabit. Simi-
liter quamuis plus laborauerit

tabernarius mercatoris

Perfidus hinc caupo. miles nauteq; per omne
hoc pposito suum

Audaces mare. qui currunt. hac mente laborem

pari se ipsi facit in tranquillitatem vite
Sese ferre senes: vt inde otia tuta recedant
omnes isti collecta necessaria vite quemadmodū

Aiunt cum sibi sint congesta cibaria sicut
f. nobis

Paruula (nā exemplo ē) magni formica laboris
suo trahere apponte

Ore trahit quodcunq; potest. addit aceruo
aceruum parat non uicta imprudens

Quem struit haud ignata ac non incauta futuri
formica mutatū concurbat sedus illud celeste.

Que simul inuersum contristat aquarius annū
in vltim locū. pgrreditur ex antro suo prius in estate se

Non vsq; prorepit. & illis vitur ante
collectis contenta est non

Questis patieris. cū te neq; feruidus estus
depellat a negotio

Dimoueat lucro. neq; hiemes ignis. mare ferus
non est impedimento vt saltem non

Nil opstet tibi. dum ne sit te ditior alter.
v magnum

Quid iuuat inmensū te argenti pondus & auri
oculte in sollicitū de furto

Furtim deuossa timidum deponere terra:
ideo se paruum perducitur pecuniam

Quod si comminuas vilem redigatur ad assem
sed nisi collectus thesaurus

Ad ni id fit. qd habet pulchri cōstructus a ceru?
mediorum si con

Millia frumenti. tua triuerit area centum

Non tuus hoc capiet venter. plusq; meus. vt si
ppter hoc venter seruos grauato mercibus

Reticulum panis venales inter onusto
portas comedas

Forte vebas homero. nihilo plus accipias. quam
nullum panem responde mihi auare expediat e

Qui nihil portarit. vel dic quid referat intra
terminos

Nature fines viuenti iugera centum an
possideat

Mille aret at suaue est ex magno tollere aceruo
aceruo pauperibus quantū tu accipere concedas

Dum expuo nobis tantundem haurire relinqs
c

ris in acquirendo. Factus cū
sis pecuniosus non plus ven-
ter tuus recipiet. quā eius qui
exiguū possidet.

z MILIA frumenti. Deest
si vel quamuis. nam persepe
subtrahunt dictiones que sub
intelliguntur poete. Vir. Galli
per dumos aderant arcemq;
tenebant. id est prope tenebāt

a VT si reticulū panis.
Quemadmodū inter seruos
plurimos qui portat panis re-
ticulum. non plus accipit quā
is. qui nihil portat.

b RETICVLVM. Rete
quo in vrbē panis inter ven-
ales seruos portari solet.

c INTRA nature fines
Hoc est legibus nature seruiē-
ti. Sensus autem est. cum leges
nemo excedere possit diuina-
rum magnitudine. quid pro-
dest late cupere & possidere.

d AT suaue. Respon-
dentem facit auarum. aut ipse
poeta hoc dicit.

e DVM ex paruo & c.
Poeta vero respondet dicens
nihil interesse ex paruo an ma-
gno aceruo haurias cū satian-
do ventri nostro non multū
ac tantundem opus sit.

UT tibi si sit opus. *Lib.* quid absolute dixit. hoc est aque. Sensus est autem. Summa stulticia cum opus sit tibi parua aque mensura queras potius de magno flumine quã de paruo fonte haurire. Nam cū de magno flumine cupis periculum est. ne in illud pro lapsus fluctibus tractus mergaris. ergo est inde hauriendū ubi neq; ita parua aqua sit vt turbetur ex limo neq; tāta vt demergaris. Sit igitur tua rās familiaris. non ita angusta vt in sordibus verferis. neq; ita magna. vt sollicitum te semp teneat.

AT bona pars. Bona nūc pro magna dictum. vt sepe Ennius & alii veteres.

NIL satis. Dicit quod nū quam satis diuitie congerant. pro modo enim earum et per sonis defertur honor. auarus ideo plus vult habere. quia cumulus diuitiarum grandem hominem cōgeminat.

QVID facias illi. Si tālis est. vt ab hac persuasione remoueri nō possit. permittit eū miserū esse. quid enim facias ei qui talis est libeter miser est qui pro voto suo magno labore querit maximā pecuniā

VT quidem memoratur athenis. de timore ait atheniēs si qui cum odiū pecunie generi humano indixisset. ipse tamē pecunia sua letatus est qui solebat populos ingressos theatrum bene meritis plaudere

Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris
en'o quemadmodū plus

Vt tibi si sit opus liquidum non amplius vrna
ep'ho tu auare magis vellon

Vel cyatho & dicas magno de flumine malles
aque

Quam ex hoc fonticulo tantundē sumere eo fit
magis alijs abundantia plus quā opus sit

Plenior vt si quos delectet copia iusto
litore prupros deuegat fluitus impetuosus

Cum ripa simul auulsos ferat aufidus acer
cerre .i. sufficit ille

At qui tantali eget q̄nto est opus is neq; limo
nō cadit in periculum

Turbatā haurit aquā. neq; vitā amittit in vndis.
sed magis stulticia

At bona pars hominum decepta cupidine falso
tu possidendo possideas .i. est mens apud homines

Nil satis est inquit quia tantū quantū habes sis
o auare

Quid facias illi iubeas miserum esse libentur
quandiu dicitur.

Quatenus id facit vt quidē memoratur athenis
auarus .i. non curare de obloquijs hominum

Sordidus ae diues populi contennere voces: do
vt sequitur .i. sibilu d'ridet. fauco

Sic solitus populus me sibilat at mihi plaudo
ego etiam considero.

Ipsē domi simul ac nummos cōtemplor in arca
inuo desiderat.

Tantalus a labris sitiens fugientia captat

Flumina quid rides? mutato nomine de te
anrali burris collectis

Fabula narratur congestis vndiq; fassis
recubas tu diues vehementer cupis tanquā & sacra esse

In dormis inhians. & tanquam parcere sacris
ob auaritia quibus

Cogeris. aut pictis tanquam gaudere tabellis
ad .i. nescis comodū

Nescis quo valeat nummus: quē prebeat vsus
ad hoc vtilis est nummus mensura .i. reliqua ad que p etiam valet

Panis ematur. holus. vini sextarius adde
quibus egreterat deficientis

Quis humana sibi doleat natura negatis
propter te

An vigilare metu exanimen noctesq; diesq;

malos exhibilare vel aliter quã do donabat mun' pauca do nabat et a pplo sibilū patiat.

TANTALVS a labris. Auaros ait pena vrgeri. quã tantalo fabule ascripserūt. sed quid volunt potē de tantalo vt cum in tanta potus cibi copia famescere ac sitire lingunt nisi auarū exprimere qui cū multa iam accumulauerit. tamē ex cupiditate plura congeruadiā audeat tantū sumere. vt famē sitimq; a se pellat.

IN PICTIS gauderetabellis Picturam sidcirco adhibem' vt illa oculi delectentur. Viri atq; oculos pictura pascit in ani Diuitie autem non parantur. vt pascant oculos. sed vt corpus alant & vestiant.

NON NESCIS quo va. id est propter quod sit in existimatione. nam non est propter se sed vt illo vtamur. vt emanē necessaria. aut etiam paulo supra necessitatem. At auarum iuuata congerit. propter que in assidua sollicitudine constitutus.

PANIS ematur. Diffinitio quibus reb' necessariis sunt nummi.

ADDE quis humana. adde etiam illa quibus negatis dolet natura hominum dicit aut balneū vsuq; mulieris. et alia huiusmodi. quibus aut frigus aut fames repellit.

Liber Primus

q COMPILENT. Fures
tur. nā antiqui greci pilatos
fures dicebant. hi compilare
& expilare.

r HOC iuuat. Interrogan-
tis est & admiratur stulticiā
eorum quos delectat tam mi-
sera vita.

f SEMPER ego optarem.
Ego semper opto egētissimū
esse neq; habere hęc bona. q̄
mihi afferant cruciatum.

t AT si cōdoluit & c.
Per ironiam totus locus legē-
dus est vt sit sententiā cum ex
auaritia tu totaq; domus tua
excruciaris cupiunt omnes cū
egrotas vt percas.

v FRIGORE. Morbo ali-
quo frigidō.

x NON. Simplex & aperta
locutio iam remota ironia. nā
tandem post ironiam senten-
tia apertis verbis patefaciēda
est. ne locus in contrariā par-
tem accipi possit.

y MIRARIS cū te & c.
Sēsus est. Miraris te odio esse
cum tu omnia argento post-
ponas. id est miraris si nemo
te amat cum omnibus rebus
preponas argentum. hoc est
cum post argentū ponis oia.

z AT si cognatos. Nihil est
quod speres. si auarus fueris
aur: cognatorum. beniuolen-
tiam retinere. aut nouos ami-
cos tibi comparare. Nam ope

an hoc est iuuat

Formidare malos fures incendia seruos

expolent

f. ce diuitem scz vigilare.

Ne te compilent fugientes: hoc iuuat horum

Semper ego optarem pauperrimus esse bonorū

sed ideo es auarus vt si cōdoluit

zc. vt sequitur tu ceperit.

At si condoluit temptatum frigore corpus

cucneus egn

rudinis

Aut alius casus lecto te affixit habes: qui

tibi

quibus frigus

venire ad te

Affideat fomenta paret medicum roget: vt te

sonet

ce

filio

Suscitet ac reddat natis carisq; propinquis.

f. vult ce saluam.

Non vxor saluum te vult non filius omnes

ce

cogniti

Vicini oderunt: noti pueri atque puellæ.

diuitem

Miraris cum tu argento post omnia ponas

postponas

Si nemo prestet quem nō merearis amorem

ruos

nam nulla industria

nascuntur. nobis amici

At si cognatos nullo natura labore:

cognatos

f. fauore

Quos tibi dat retinere velis: seruareq; amicos

miser

laborum

sicut

asinum

Infelix operam perdas: vt si quis a sellum

sicut facit equus

In campum doceat parentem currere frenis

terminus

ciuitas

ex quo

Deniq; sit finis querendi cumq; habeas plus

inopiam

f. acquirendi

Pauperiem metuas minus & finire laborem

acquisio

desi. serabis

Incipias: parto quod auebas: nec facias quod

vir ille sic dicitur.

adco

Vuidius quidam (non longa est fabula) diues

auarus fuit

Vt metiretur nummos: ita sordibus vt se

b nunquam

Non inquam melius seruo vestiret: adusq;

vire sue

alimenti

Supremum tempus: ne se periuria victus

vuidiam

cum bipenne

Opprimeret: metuebat: at hunc liberta securi

securi occidit

grecorum. c

Diuisit medium fortissima tindaridarum:

ram perdis. Veluti ille qui ten-
tat domando ponere asinum
in freno et gressu vt equū. alii
legunt in hanc sententiam. cū
tu pluris facias pecuniā quā
amicos putas perdere operā
in amicis comparandis tan-
quam hoc inutile sit.

a DENIQ; sit finis. Sen-
sus. postremo cum aucta sit
pecunia tua minus iam debet
paupertatē metuere & labor
tuus finem debet accipere. cū
habeas acquisitum quantum
optaueras. habes eni ait quan-
tū auidus fueras querere. aut
auide cupiebas. vñ auidi aua-
ri sunt dicti.

b NON vnquam me-
lius seruo & c. Sed miser pro-
fecto nam dum victus penu-
riā reformidat. in assidua sem-
per pecunia vixit. neq; solū vi-
tā dere de miserā male possesse
diuitie. sed & infelicem mor-
tem maturauerunt. nam pro-
pter illas a liberta securi cesus
est: hec autem secuta est exem-
plū clytemnestre. cuius fabu-
la in odis habita est. De hac
etiam Iuue. hoc tantum refert
quod tyndaris illa bipennem
infulsam. & fatuam dextra le-
uac; tenebat.

c TYNDARIDARVM.
patronicum masculinum
posuit pro foeminino. Vel vo-
luit ostendere. quod non solū
mulieres eius familie. sed et vi-
ros superauerit.

d
ba
riti
lux
em
ni.
bar
m
tu
pro
tum
lust
libu
mer
mer
e P
ria.
litas
cus
strib
que
virtu
f V
dicu
Vap
fus c
vinu
poro
g N
& le
se tan
magi
h E
na's
littim
selli h
tum i
herni
i IL
propo
viuat
k C
Quor
cum v
ra cap
h
Auar
ij sum
nem b

QVID igitur suades. Verba sunt auari. qui accusat avaritiam. interrogat an prodige & luxuriose sit viuendum ad exemplum meum & momentani. qui in summo luxu viuere habent. Fuit enim Cassius momentanus adeo luxuria perditus ut sextercium septuagies profuderit. habuit autem liberum nomine damam quem Salustius historicus centenis milibus indutum habuit. Momentanus autem proprium nomen est. vel gentile a momento

PUGNANTIA. Contraria. avaritia enim & prodigalitas contraria sunt. illa delectus hec excessus in diuitiis distribuendis. inter hec extrema que vitia sunt mediocritas que virtus est liberalitas appellatur.

VAPPAM iubeo. Vappa dicitur perditus & luxuriosus. Vappa dicitur stultus & insulsus qui nihil sapit. dicitur enim vinum vappa quod perdit saporem.

NEBVLONEM. Vanum & leuem. & qui cum nihil sit se tamen ostendit a nebula que magna res videtur cum nihil sit.

EST inter tanum & c. Tanais libertus meo cognatis nobis huiusmodi spado focer autem vifelli hemiosus. ac si diceret multum interest inter eunuchum et hemiosum.

ILLVC vnde. Redeo ad propositam primam. ut nemo viuat contentus sua sorte.

QODq; aliena capellas. Quomodo tabescat avarus cum viderit pleniora esse vbera capelle vicini sui. Ouidius.

Quidue igitur suades: vt vitam melius: aut sic
vt nomentanus pergis pugnancia secum

Frontibus aduersis componere non ego auarum
Cum veto te fieri: vappam iubeo ac nebulonez
Est inter tanum quiddam: focerumq; vifelli

Est modus in rebus: sunt certi denique fines
Quos ultra citraque nequit consistere rectam
Illuc vnde abij redeo: nemo vt auarus

Se probet ac potius laudet diuersa sequentes
Quodq; aliena capella gerat distinctius vber
Tabescat. neq; se maiori pauperiorum

Turbe comparet: hunc atq; hunc suspirare labore
Sic festinanti semper locupletior obstat.

Vt cum carceribus missos rapit vngula currus

Instat equis auriga suis vincibus: illum

Preteritum temnens extremos inter euntem

Inde fit vt raro quis se vixisse beatum

Dicat: & exacto contentus tempore vite

Cœdat: vt conuiuia satur: reperire queamus

Iam satis est ne ne crispini scrinia lippi

Compilasse putes verbum non amplius addam

Fertilior seges est alienis semper in agris. Vicinumque pecus grandius vber habet. Nam semper res aliene pulchriores maioresque nobis videntur quam nostre.

NEq; se maiori pauperiorum. Ad illud redit vt dicat quomodo avarus non patitur se esse pauperem. sed studeat se singulos superare diuitiis.

SIC festinanti & c. Tam tam cupiditatem acquirende pecunie ait esse vt nemo velit alium locupletior se esse sicut quadrigis certantes preecedentes virgere contendunt sequentes negligunt.

INDE fit & c. Ex hac finita cupiditate. nam cum infinita sibi proponant. infinita at nunquam penitus acquiri possunt nunquam cessat desiderium nunquam igitur beatum. neque erit exacto vite tempore ab ipsa vita contentus discedat ex conuiuio contenti discedunt ii qui iam saturi sunt. Ex quibus concluditur omnes avaros miseros esse.

IAM satis. Modum sibi statuit de avaris dicendi.

CRISPINI. Hic crispinus poeta fuit qui secta stoica versibus scripsit. Sufficit ergo me inquit de avaris dixisse. hoc est stoice locutum fuisse. nam stoici maxime de diuitiis dixerunt. id est ne me quidem putet delibris Crispini que dico scripsisse.

SCRINIA. Capsa in quibus libri continentur.

Argumentum in secundam Satyram

Ac satyra mordacissima omnes superflue intemperanterque viuentes reprehendit: qui dum vitam avaritiam spurcissimum crimen cadunt in contrarium vitium scilicet in prodigalitate & luxuriam. Sunt enim in summopere vituperandi qui ab extremo ad extramum ita rapiuntur: vt nullam mediocritatis rationem habeant. & hoc demonstrat per quendam Tigellium. Hoc dicit.

a AMBUBAIARVM collegia. Nō parū p̄fecerit poeta. si ignitiosissimā oīm vitiōrū avaritiā ita infectatus sit vt illā ex hūanis mētibus extirparit. In p̄nti autē satyra cū procul a grauitate vīri oīno leuitas sit et incōstācia. Inde q̄ multa mala pueniāt humane vite. hāc quoq̄ ab hominād āaggrediē verū vt hoīs mōsest. ita seria tractat. vt vrbānitate quoq̄ illa aspgat. & aculeos inuecti ue ita occultet. vt nisi postq̄ in tra viscera recepti sūt minime aduertant. Sunt ergo sūopere vituperandi q̄ ab extremo ad extremū ita rapiunt vt nullā mediocritatis rationē habeāt ordiē autē a morte tygelli. vt cō mode rem aggrediat. Ambubaie autē dicūt mulieres tibicinis lingua sy riorq̄. & eni lin gua eorū tibia siue symphonia ambaia dicitur.

b MENDICI. Differt enī mēdicus a paup̄e. Paup̄ enī a puo dicit q̄a parilli est. Mēdicus vero cui min⁹ sit quā dicat

c BALATRONES. a vaniloquētia. i. a balatu Sūt enī vani hoies. vel dicti a seruilio balatrone hoie luxuria p̄dito et p̄fusore de quo alibi meminit. Vel q̄a bona sua lacerāt. et in baratrū demittūt. i. in vētrē demergunt vel a balatu ouīū quia cibum sectantur.

d THELLIM. hermogenes tygellus musicus fuit. & accept⁹ cesari dictatori prius Inde antonio et Cleopatre. Et vt ait porphirion. est iter octa uisani familiares habitus. fuit vir adeo p̄digus. vt vniuersū patrimoniū huiusmodi hoibus distribuerit.

Satyra secunda.

^{scurrans} ^{conuentus} ^{homines qui vngenta}
a Mbubaiarum collegia pharmacopolę ^{vendunt}

^{histriones} ^{hominum}
b Mendici: mine balatrones. hoc genus oē ^{c suorum bonoū p̄fusores.}

^{triste} ^{turbatum} ^{musici} ^{ob mortē} ^{id}
Mestum ac sollicitum est cantoris morte tygelli

^c ^{f educto}
Quippe benign⁹ erat. cōtra hic. ne prodig⁹ esse ^{non vult.}

Dicatur metuens. inopi dare nolit amico ^{exerundam}

Frigus quo diramq̄ famem propellere possit. ^{p̄dignum}

Hunc si percuncteris aui cur atq̄ parentis ^{amplam} ^{nulli gratā} ^{q. in ventre cōgerat} ^g

Præclaram ingrata stringat malus ingluvie res ^{acceptis} ^{comparans} ^{pecunijs}

Omnia conductis cōmens obsonia nummis ^{auarus} ^{co}

Sordidus atq̄ cum parui quod molit haberi: ^b ^{p̄digns} ^{auaris}

Respondet. laudatur ab his. culpatur ab illis: ⁱ ^{auarus quidā cōmarte vicio laborā} ^{p̄dest}

Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis ^{possessionibus} ^{vsura}

Diues agris: diues positus in scenore nummis. ^{q̄rupticos} ^{ad capitolē summā}

Quinas hic capiti mercedes exigit. atq̄ ^l ^{auarus} ⁱ

Quanto perditior quisq̄ est: tanto acrius vrget ^m ^{negligentior} ^{vehementius}

Nomina sectatur modo sumpta veste virili ⁿ ^{ovorus inuestigat} ^{cū a custodia p̄dagogi sūt liberati}

e BENIGNVS. imo prodigus. sed iis quibus donabat liberalis videbatur.

f CONTRA hic. f. alius ne p̄digus habeat avarissimus effici. Neq̄ amico inopi tantū ipartiri vult. vt possit frigus famēq̄ ppellere quod enā nō prodigi sed liberalis.

g INGLVIE. Voracitas. unde glutores & glutire.

h RESPONDET. f. interroganti cur omnia obliquie rit scilicet quod voluit euitare infamiam auari.

i FVSIDIVS. auarus qui dā cōtrario vicio laborans.

k QVINAS mercedes & c. Pro vsuris dixit. secundū illud quod superius dixerat conductis nummis.

l EXIGIT. autē capiti ad illud p̄tinet quod auari sceneratores cū dāt vsuriā pecuniā primi mēsis vsuras capiti ipsi us sortis statim admovebāt.

m QVANTO perditior quisq̄. Ac tanto inquit grauiores bus vsuris onerat vniūq̄q̄ quanto intellexerit cum negligentia res suas agere.

n NOMINA sectat & c. Sententiā est quod sceneratores diligenter inuestigant adole scentes qui flagrante cupiditatibus non habent pecuniā. qua illas explere queant. nam parentes sub quorū potestate sunt. huiusmodi sumptus subministrare nolunt. Isti igitur sumpta virili cū iā a pedagogi custodia sint liberi accipiunt quocūq̄ scenore etiā qui tuplo pecuniā quā in suas voluptates cōuertant. At sceneratores ducti cupiditate lucri aude illis credunt.

o SVB patribus duris. Na indulgentiores tanta filiis pre bent. vt illis non sit opus aliud de fumere. Ergo quis in tanto scelere no exclamet. prohma xime iupitert

p SI quis que. Interrogati alicui cur tam contrarios et inter se aduersos mores inducat. respodit vt ostendat euenire ex hoium stulticia. vt dñilli ignari i mediocritate consistere alteru extremu vitiosu fugiunt in alterum vitiosum quoq; incurrunt.

q MALCHINVS. Sub malchini nomine quida meo cenatam suspicantur significare ab re tamen finxit. Malcha enim malacos dicit. Porro autē tunicis demissis ambulare eorum est qui se molles & delicatos habere velint.

r Est qui inguen. & c. Est qui sibi facetus videatur esse si altiore veste vtatur.

f PASTILLOS rufillus. Hoc vult dicere quod nec pastillos homo debet olere. nec hircum.

t SVNT qui nolunt &. Aliud extremu cum sint qui nolint tangere nisi matronas alii non nisi prostibulatas.

v TETIGISSE. Proprie dicit. vnde & intacte virgines dicuntur vt cui pater intacta dederat.

o ^{parca} Sub patribus duris tyronum. maxime quis no ^{postq} ^{cognouit hoc} ^{pedibus adolese} Iupiter exclamet. simul ac audiuit: at ille ^{auarus}

Pro questu sumptu facit. hic vix credere possis

Quam sibi sit amicus. ita vt pater ille terenti. ^{q in h. auarum meremur}

Fabula quem miserum nato vixisse fugato

Si quis non querat. quo res hac pertinet illuc ^{id. dum non voluit dici prodigi efficiuntur auari}

Dum vitant stulti vitia i contraria currunt. ^{pbar hoc} ^{vsq; ad pedes} ^{altus}

Malchinus tunicis demissis ambulat. est qui ^{supremam parte corpis} ^{fursum ductis} ^{ambulatur.}

Inguem ad obscenum subductis vsq; facetus ^{pulchres bene} ^{odorem reddite.} ^{p.n.} ^{p.n.}

Pastillos rufillus olet gorgonius hircum

Nil mediū est. sunt qui nolunt tetigisse nisi illas ^{vestis calaria} ^{mulie} ^{res.}

Quarum subsuta talos tegat instita veste: ^{constrato} ^{cupit} ^{placitem}

Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantē ^{clari nominis} ^{magis} ^{auere}

Quidam notus homo cum exiret fornice, macte ^{ste} ^{diuina}

Virtute esto inquit sententia dya catonis ^{postq} ^{comoute odiosa}

Nam simul ac uenas inflauit tetra libido ^{in fontem}

Huc iuuenes equum est descendere no alienas ^{subagrar} ^{laudari}

Permolere vxores. nolim laudari inquit. ^{vt catho laudauit} ^{commendator}

Sic me mirator cunni cupennius albi. ^{f. vos} ^{vult} ^{euenire}

Audire est opere precium procedere recte ^{adulterio} ^{qualiter}

Qui mechis non vultis. vt omni parte laborent ^{destruca}

Vtque illis multo corrupta dolore voluptas ^{quia ad matronas non} ^{licet semper accedere}

Atque hac rara cadat dura inter saepe pericla

x INSTITA. Fasciola est que extremitatem vestis ambebat. Matrone enim stola ad pedes vsq; demissa vtuntur. cuius ima parte ambit instita

y QUIDAM notus homo. M. Cato ille censorius cum vidisset hominem honestum formice exiret e laudauit ex istimans libidinem comescendam esse crimine.

z PERMOLERE. Pro turpi re posuit. sed non est absona translatio. nam cum frumentum demolitur mala que supercatillum est circūuoluitur. est enim catillus saxum inferius. Mola vero superius. Sic & in patria da re vir mulieri incumbit.

a CUPENNIVS. quidam amator matronarum ait hoc modo me laudari nolo hic familiaritate augusti clarus fuit corporis sui diligens & sectator matronarum.

b AVDIRE opere precium. Ordo est. opere precium auidire vos qui non vultis procedere recte ad meretricem. que admodum laborat omni parte. & quemadmodum sepe cadat hec voluptas inter dura pericula corrupta multo dolore tam in expendendo pecunias. quam propria membra perdendo. Enarrat autem hic poeta incommoda mechis.

c VT omni parte laborent. id est in omni re periculum imineat.

Liber Primus

d PRECIPITEM tecto de dit. Vt in sequentes effugeret.

e ILLE flagellis. Sunt qui intelligant de Salustio quē dicunt deprehensum in adulterio Fauste uxoris milionis et filie L. cornelii sylle foelias & ab An. milone cesum.

f CALONES. Sunt ministri militum liberi homines. Lix vero sunt serui proprii eorumdem.

g CADAMq; salacē. Virgam virilis membri. salaces dicuntur libidinosi. salacem ergo libidinosam. dicitur enim membrum illud in quo libido est esse salacem. Alii a saliendo dicunt salacem.

h IVRE omnes. Omnes dicebant iure factum deprehensio & precipere caudam licere. Sed galba iuriconsultus negabat iure factū. quia & ipse sectator matronarum erat.

i TVTIOR atquanto. Quāto melius est et tutius vti libertinis comparatione adulterii.

k IN classe secūda. Tres enim erant classes. prima matronarum. Secunda libertinarum. Tertia ancillarum.

l SANVSTIVS in quas & c. Nam cum salustio in senatu matronarum adulteria censores obiicerēt. testatus est se non matronarum. sed libertinarum sectatorem esse. At hic sententia est. Si salustius vellet vti munificentia. quatenus res sua & ratio suaderet. daret quantum sat esset. nec esset sibi damno. & dedecori.

aliquis adulter de alius adulter

Hic se precipitem tecto dedit. ille flagellis

Ad mortem cesus: fugiens hic decidit atrem

P edonū inturbā dedit hic pro corpore nūmos

Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud

Accidit vt quidam testes caudamq; salacem

Demeteret ferro iure omnes: galba negabat

Tutior at quanto merx est in classe secunda

Libertinarum dico: salustius in quas

Non minus insanit: quā qui mechatur at hic si

Qua res qua ratio suaderet: quaq; modeste

Munifico esse licet vellet bonus atq; benignus

Esse. daret quantum satis esset: nec sibi damno

Dedecoriq; foret verū hoc se amplectitur vno

Hoc amat. & laudat: matronā nullam ego tāgo

Vt quondam marseus amator originis ille

Qui patrium mimae donat fundumq;: laremq;

Nil fuerit mi iquit cū vxorib; vnq; alienis

Verum cū mimis: est cū meretricib; . vnde

Fama malū grauius quā res trahit. an tibi albū

Personam satis est. non illud quicquid vbiq;

Officit euitate. bonam deperdet famā.

Rem primis oblimare malū vbiq; quid inter

Est in matrona ancilla peccesue togata

Villius infausta sylle gener hoc miser vno

m VT quondam marseus Ordo est. vt quondam inquit marseus. hic marseus amauit minam quandam originem nomine in qua patrimoniū suum expendit.

n VNDEI famā & c. Hoc ex persona sua horatius dixit intelligi volens ex nimio misnarum aut meretricum amore vexari quidem censum. sed multo grauiora dāna fame accidere. nā meretricibus vti conceditur non amare.

o QUID interest in matrona & c. Negat interesse quicquam vtrum quis in matrona an in ancilla. an etiam ad altera delinquat. secutus opinionem stoicorum. quia omnia peccata paria esse dicunt. Neq; enim rei admisse quantitatē sed admittentis voluntatem spectant.

p TOGATA. Togatē autem in publicū procedere cogebantur femine adulterii admitti conuictę.

q VILLIVS. Nomen incertum pro certo posuit. Nam vt dictum est. Milo faustę filie sylle mulieris adulterę maritus fuit. Et a cenare diens ante edes cesus est a familia longarenī adulteri qui intus cū illa erat. ne illum deprehenderet. ergo cum nobilem affectasset vxorem in hac ignominiam incidit. Ergo potius credo villium & longarenū duos fuisse adulteros & riales. & sic villium a riali cesum. Nam quod ait sylle gener loquitur ex desiderio villii non quod esset gener sed esse cuperet. sic Vir. Et gener auxilium priamo phrigibus ferebat.

r VELATVMq; stola. p^{ri}or^e toga mulieris stola dicit. Et notadū in hoc versu quod toga & stola communem syl labam faciunt.

f CONFERBVT ira. nā vester irasci cum arigitur. Si ergo diceret muto se esse contentum plebea venere. quid diceret ille sectator matronarū Nempe hoc magno patre nata puella est q. d. est preferēda hec puella libertine. quia est nobilis.

t AT quanto meliora. Quāto meliora monet natura tuis sensibus. que abundat necessariis. his. s. que vsus exigit abūdat autem si sis bonus dispensator. idest si tu his recte vsus fueris. Sensus autem est. Si sequimur naturā & nō opinio nem ipsa diues siue opis. idest suarum opum. quia satis illi est quacumq; muliere sedare libidinem vnde passim illam sedare sine periculo possis. sed opinio facit vt nobiles queramus. vnde sequitur inopia & penuria igitur natura suis diuiciis pollet. sed opinio nos in paupertatē adducit. Qua propter natura sua det meliora. et que sūt cōtraria sue opinioni.

v TVO vicio rerumne. nōstro vicio laboramus cū supflua petimus. Vicio autem rerum cū necessaria defunt. Ergo nostro vicio quod ab opinione est matronam petimus vnde est maius dispendium. Vicio vero rerum quod a natura prouenit feminam querimus. Vbi minus dispendium & sine periculo est. Ex quibus omnibus concludit vt matronas sectari desistamus cū non habeant magis tenerū femur quamuis sint ornate niueis lapillis vt vniones sunt & viridibus quales videmus esse smaragdōs.

x CHERINTE. Apostrophe est ad cherintum. quē porphirio ait fuisse pulcherrimū puerū. prostibulū. Sētentia est. quāuis tale femur haberet matrona quale habet cherintus. non tū esset magis tenerum. y RECTIVS. Auxesis vt nō modo nō sit magis tenerū matrona quam togata. idest in prostibula. Sed quandoq; sit minus tenerum.

supplicium .i. plusq; factis erat

Nomine deceptus: penas dedit vsq; superq;

Qam satis est pugnīs cesus ferroq; petitus

Exclusus fore cum longareus foret intus;

Huic si mutonīs verbis mala tanta videnti

Diceret hec anim⁹: quid vis tibi: nūquid ego a te

Magno prognatum deponco consule cunniū

Velatumq; stola mea cum conferbuit ira

Quid responderet: magno patre nata puella

At quanto meliora monet pugnancia que istis

Diues opis natura suae: tu si modo recte

Dispensare velis. ac non fugienda petendis

Immiscere. tuo vitio rerum ne labores

Nil referre putas: quare ne peniteat te:

Desine matronas sectari: vnde laboris

Plus haurire mali est. q̄ ex re decerpere fructus

Nec magis huic inter niueos viridescq; lapillos

Sic licet hoc cherinte tuū. tenerū ē femur aut ci⁹

Rectius atq; etiam melius persepae togate

Adde huc quod mercem sine fucis gestat aperte

Quod venale habet: oñdit: neq; si qd honesti est

Iactat. habetq; palam. querit. quo turpia celet.

Regibus hic mos est vbi eqs mercantur. apertos

Inspiciunt. ne si facies (vt saepe) decora

Molli fulta pede est. emptorem indicat hiantem

z ADDE huc & c. Aliud cōmodum in libertina. Nam ipsa corpus suum quod paruo precio vendit. et propterea iure mercem appellat. non habet fucati. idest adulterinis coloribus ornati. Sed quicquid nitet naturali colore nitet.

a SINE fucis. idest sine veldamine simulationis. Fucus est genus herbe marine. vnde lana inficitur. Et in carminibus Hora. Neq; amissos colores lana refert medicata fuce & Vir. Alba nec assyrio fucatur lana veneno. inde etiā corrupte merces fucate vocantur. & p dolis & fraudibus The ren. fucū factum mulieri.

b SI quid honesti. idest pulchri. Vir. At quocūq; deus circum caput egit honestum.

c IACTAT. Illo gloriatur vt matrone que partes corporis quas pulchras habet ostentant. & palam habent. Si quo vero turpiores sint querit diligenter qua ratione occultare possit.

d REGIBVS hic mos est. Sēsus est. debemus reges & fortes viros imitari. qui in emendis equis id agūt vt illos apertos. idest detegatos & nullis falleris velatos inspiciant. Apertur enim nonnūquam vulnere rare dicimus. Iuue. Fuste aperire caput candelam apponere valuis. Item detegere. Hinc Macrobius ait iunioris salios esse non tam honoris quā valitudinis causa maioribus caput aperire. i. detegere. Stat. Sic satus aperto ense vocat socios.

e HIANTEM. vel inertem & qui vicia non circūspiciat. Nam hiant & oscitant ex pigritia homines. Hinc Therenianus dauus voluit deprehendere inter oscitantes. vel hiantē cupientem. Nam nimia emēdi cupiditate in viciis notandis non sunt circūspēcti. Vir. Hunc p lausus. hiantē per cūneōs. geminatus enim populus. i. patrumq; corripuit.

mu>gn hui> doli hui> illi hui> hui>

Liber Primus

f **HYPSEA**. Mulieris cece
nomē. o crus o brachia. Crus
& brachia que pulchra sunt
admiraris. sed nō vides quod
depygis est & nasuta.

g **DEPYGIS**. Pyga grecū
verbum vt apparet apud pol
lucem. Et est posterior pars iu
xta podicem. hinc est huropy
gas extrema pars spine. et spō
diliū terminus iuxta anū. q.
cauda pyge. Depygis autē. q.
sine p̄xga vt dictio de p̄iuet
vt cum dicitur demens. vel de
pygis. id est magnam habens
pygam. Et tunc de auget. vt
deamo. id est valde amo. nam
vtumq; turpitudinem corp̄
p̄ri affert. et cum nihil omni
no eminet ille locus et rursus
cum nimis turget.

h **MATRONE**. Condu
dit in matrone corpore nihil
posse inspicere preter faciē que
semper apparet.

i **SIT** cacia. Cuius cum cru
ra pulchra essent. vt batur cō
tracta veste. vt illa paterent.

k **SI** interdicta. id est matro
nas que interdicte sunt et pro
hibite multis custodibus.

l **VALLO** circūdata
allegorice. quod est custodiis
septa ac premunita.

m **NAM** te hoc facit insanū.
Natura enim ita instituti su
mus. quanto diffilior res est.
tanto magis expectatur Qui.
Nitimur in vetitū semper vū
pimusq; negata.

n **CVSTODES** lectica.
Enumerat illos qui circa ma
tronam sint custodes. Ex ser
uis autē habebant ille qui ca
lamistro ex igne calefacto ca
pillos crisparet. isti igitur qui
dum calamistrum calefacere
cupiunt in cinere ad excitandū
dum ignē flant ciniflones di
cebantur atq; etiam cinerarii.

o **PALLA**. Vestis ampli
orque intereundum facile cō
cuciat.

p **ALTERA** nil obstat. al
tera inquit quid proferat pre
lucida veste vt nuda conspici

equi argurum f. sis creem

Qd pulcre clunes. breue qd caput ardua ceruix

Hoc illi recte ne corporis optima lynceis

Contemplare oculis ipsea cæcior. illa

Que mala sunt spectes. o crus. o brachia. verum

Depygis. nasuta. latere ac pede longo est.

Matrone preter faciem nil cernere possis

Cætera (ni catia sit) demissa veste tegentis.

Si interdicta petes. vallo circūdata (nam te

Hoc facit insanum) multe tibi tum officiēt res

Custodes. lectica. ciniflones parasitæ.

Ad talos stola demissa & circūdata palla

Plurima. que inuideant pure apparere tibi rem

Alterā nil obstat. chois tibi p̄one videre est

Vt nudam. ne crure malo ne sint pede turpi

Metiri possis oculo latus. an tibi mauiis

Insidias fieri preciumq; auellier ante.

Quam mercem ostendit. leporē venatur vt alta

In niue sectetur. positum sic tangere nolit

Cantat. & apponit meus est amor huic silis nā

Transuolat in medio posita. & fugientia captat

Hiscine versiculis speras tibi posse dolores

Atq; estus curasq; graues e pectore pellit

Nonne cupidinibus statuit nature modū quē

Quid latura sibi. quid si dolitura negatum

possit. hec autem vestis in cho
insula conficitur per cuius ni
miam subtilitatem. que sunt
interiora translucet.

p **PENE** videre est. vt nudā
prope ita potes videre vt nudā
Sensus est. paupercula induta
est choa veste subtilissima &
ideo potes eam totam videre
brachia tibias & pedes velut
ti nuda sit.

q **AN** tibi mauiis. q. d. non
debes velle potius matronam
que tibi insidiatur. quia non
ostēdit si quid turpe laret quā
libertinam que se totam tibi
videndum prebet.

r **LEPOREM** venator. in
ducit. quasi canticum amato
ris matrone. Est autem cantū
cum hoc. Venator persequit
leporem vt capiat. & captum
cōtēnat. amor est meus huic
similis absentia & difficilia
desiderat. & parata contēnt.

f **ET** apponit. id est adiungit
amorem suum esse similem.

t **POSITA** in medio. i. liber
tinas quas facile est habere.
v **ET** fugientia captat. id est
capere cupit fugientia id est ma
tronas quas difficile est asseq.
x **HISCINE** versiculis. q. d.
ram friuola est sentētia & stul
to prouerbio putas tu remo
uere e pectore amores matro
narum qui te cruciant. Et nō
potius intelligis in rebus om
nibus esse adhibendum mo
dū cui natura ipsa acquiescat.

y **NONNE** cupidinib
Nonne satius est inquit que
re quem finē cupiditatibus na
tura statuerit qd tollerare pos
sisti denegatur quid denegatū
sustineri non possit quere
magis prodest. negari autē sibi
homo prudēs et ea tantū egre
fert sine quibus famē ac sitim
frigusq; sum moueat. Ordo
autem est. Nōne querere plus
proderit quid denegatum sibi
natura sit latura. & quid do
litura.

z ET inane abscondere solido. Allegoricos & inutilia aut vana ab vtilibus ac necessariis seperare.

a NVM tibi cum fauces & c. Eleganter ac prouerbialiter inferuntur. Ait enim si cut qui famem ac sitim sedare cupiat. possit potu ciboque ignobili. venerea quoque volupras eodem pacto explebitur.

b ROMBVM. piscis est quem in precio habuerunt antiqui. & enumeratur in genere planorū. vt soles quoque & pasceres sunt.

c TENTIGINE. Prurigo est que coitus desiderium iducit

d NON ego namque. Quod ad me pertinet inquit ego certe non faciam vt malim tentigine rumpi quam vbi libet necessitatem libidinis effundere

e ILLAM post paulo. i. illam que dixi veni si exierit vir philodemus dicit post paulo gallos relinquo. quia qui promptiores sunt in venerem multum donant. philodemus autem quidam phisicus fuit qui gallos multum donare mulieribus dixit aut. q. diuites aut. q. in libidine promptiores. Acron ait philodemum phisicum epicureum fuisse & gallos in libidinem promptos putasse. vel dixit gallos sacerdotibus cybeles. qui castrati cum sint motam ferre possint.

f SIBI. s. assumebat idem philodemus illam que neque stetit. i. post magno precio neque iussa venire cunctetur.

g CANDIDA rectaque sit munda hactenus. id est ea usque munda vt non curet videri magis alba. aut longa quam natura sibi dedit.

h DEXTRO mihi leuam Nam cum alter in alterum conuertitur. pars dextra vnus est ad leuam alterius.

Querere plus prodest: et inane abscondere solido

Nam tibi cum fauces vrit sitis: aurea quis

Pocula: num esuriens fastidis omnia preter

Pauone roburque: tument tibi cum inguina: num si

Ancilla aut nerua est presto puer impet? inque

Continuo fiat: malis tentigine rumpi:

Non ego namque parabilem amo venerem facileque

Illam post paulo. sed pluris: si exierit vir:

Gallis hac: philodemus ait: sibi que neque magno

Stet precio. neque cunctetur. cum est iussa venire

Candida rectaque sit: munda hactenus: vt neque longa

Nec magis alba velit: quam dat natura videri

Hac vbi supposuit dextro corpus: mihi leuam

Ilia & aegeria est. do nomen quodlibet illi.

Hec vereor: nedum futuo: vir rure recurat:

Ianua frangatur. latret canis: vndique magno

Pulsa domus strepitu resonet. ve pallida lecto

Desiliat mulier: miseram se conscia clamet.

Cruribus hec metuat. doti deprehensa. egomet mi

Discincta tunica fugiendum est ac pede nudo

Ne nummi pereant. aut pyga: aut denique fami

Deprehendi miserum est. fabio vti iudice vriticatis.

p solido
firmo

guttur vgar q. d. no esse contentus
e vicilibus bibere.

tu contentus

que illam libidine tuffimoneur
piscem illum.

q sine pe
riculo est

i. factio i. postq

pster differat ad se

proccra culpa conseq non

h suu.

mater romuli
nympha

timeo

ne

pulsata

ne

ipsa

conscia mulier

z hec. s. metuat

mihi

ppter festinatione

p sit

aufrancur

p

q

perce

p criam

i. iudicante

i DO nomen quodlibet illi Eleganter fingo mihi in tenebris meretricem aliquam esse de nobilibus. per quod significat non interesse que sit cum ea non videas. vel cum omnium eadem corporis natura sit.

k HEC vereor. Narrat poeta incommoda adulterii.

l VE pallida. Vna pars est: quasi valde pallida vt vesana Vel est vt dolentis interiectio.

m CONSCIA. illa que mediatrix fuit. Hec. s. mediatrix metuat cruribus ne compedi bus inuectatur.

n DEPREHENSA. s. matrona metuat doti. nam adulterio damnatam dotem amittent. Sin vero alia causa diuortium fieret vir dotem restituebat.

o EGOMET mi discincta tunica & c. Ostendit in tanto tumultu nullum intercedere remutuam auxiliu. sed vnus quem sibi consulere.

p AVT piga. Quia in derisionem constupretur. vel sibi per podicem mugili mittatur. vnde Iuue. Et quosdam mugilus intrat.

q AVT denique. Nam & si nullum aliud incommo dum patiat magna tamen iactura in fama sit.

r DEPREHENDI miserum est. Satis urbane significat fabium pro adulterio iudicatum si iudex in hanc rem constituat qui harum rerum & ipse sectator sit tamen miserum est deprehendi. et probe ait nam si istum qui adulter est interrogete qualitate adulterii. respondet malum esse. & probari potest quod non expedit adulterari.

Y

Argumentum in tertiam Satyram.

h Ec satyra arguit eos: qui aliorū vitia grauiter rephendūt: sua eivel penitus ignorāt vel cognita sibi met ignoscūt: quod vbi licentius faciat se in numero taliū ponit. In fine autem huius sermo nis hac eadem occasione stoicorū sectam vituperat. qui omnia peccata pari pena puniēda: & paria esse dicebāt. Iocose autē more suo ad risū mouendū incipit. & Tigelliū de vite inequalitate rephendit.

a OMNIBVS hoc vitium Si satyre argumentū queras videtur eos carpere qui cum sua sibi vitia condonent. alie/ na acerbē reprehendant. cum que leuia sunt ignoscere ami/ cis debeamus memores fragi/ litatis humane qua nemo om/ nino vitis caret. inducit autē exemplum musicorū. & pre/ cipue tygelli. Dicit autem om/ nibus condonādum cum sit cō/ mune omnibus.

b CANTARE. Bis repetē/ dum .i. rogati cantare nūquā inducant animum cantare.

c ILLE. Emphasim habet hoc pronomen & dixit illē tā quam de noto.

d AB ouo. a principio prā/ dii. nā vt ait Acron. a balneis ad cibum proficiscentibus in primis ouum dabatur.

e AD mala. Ad poma. i. ad secundas mensas quibus finitur prandium.

Satyra Tertia.

o Mnib⁹ hoc vitium est cātoribus inter amicos

vt contāt ipsi cātores
b
Ut nunq̄ inducant animū cantare rogati

i. nō rogati a sordina
Iniussi nunq̄ desistant: sardus habebat

victum ipsum ad canendū
c
Ille tygellius hoc cesar (qui cogere posset)

a tygello sui. i. iulij cesaris q̄ fuit adoptiuus
Si peteret per amicitiam patris atq; suā non
apud eum petendo placuisset canere sigello

Quicquam proficeret. si coluisset: ab ouo

c poma ex cantum
Vsq; ad mala citaret bache io modo summa
incipiens fidibus

f conueniens tygello tygellus
Voce modo hac resonat: q̄ cordis quatuor ima

currēbat tanq̄ tygellus
Nil equale homini fuit illi: saepe velut qui

lento passu gradiebatur g
Currebat fugiens hostem: persape velut qui

h
Iunonis sacra ferret. habebat sepe ducentos

iactans conuenit facilis nō p̄ciosa
Sape decē seruos. modo reges atque tetrarchas

vas
Oia magna loquēs mō sit mihi mēsa tripes &
propellere.

Concha salis puri & toga, que defendere frig⁹

f NIL equale homini & c. Nihil constanter sed ab extre/ mo ad extremū proficiscebāt hoc vitium & in catilina no/ tat Salustius.

g HABEBAT sepe ducentos & c. Nam magna seruo/ rū copia erat apud antiquos.

h REGES atq; tetrarchas. Sepe exoptabat sibi nō priuā tam fortunam. sed regum & tetrarcharum. Sunt autem tet/ rarthe qui quartam regni par/ tem possident. Sepe autē mo/ destissime loquens dicebat se esse contentum tripode men/ sa. & concha salis puri. id est simplicis. & nulla re cōditi. q. secundum morem persarum qui nihil ad panem preter salē & nasturtium herbam adde/ bant. & toga que frigus prop/ pelleret quamuis esset crassa.

i DECIES centena. quonia numerus in denario desinit. nam vltra decem repericio fit idcirco decies centena potius quam mille dicebant.

k NOCTES. peruertebat officia vite. vt noctu diurna nter diu nocturna exerceret.

l QUID tu. Patetur se quoq; vitia habere sed minora.

m MEVIUS Poeta fuit ignobilis & maledicus. vnde ipse in libro carminum olen- tem meuium dixit. Virg. Qui hauium no odit amet tua car mina meui.

n ABSENTEM. quod maleloquentie est. et inuidiosi hominis. nam qui meliorem facere student coram castigat. o IGNORAS te. Verba sut reprehendentis detractorem. Ergo vel te. idest tuavitia igno- ras. vel putas prebere teigno- tum nobis. veluti tuavitia no cognoscamus.

p STULTVS & ipro- bus. stultissimus amor nostri est vt nobis ea vitia condone mus que in aliis ferre non pos sumus. Et sumus in. probi. i. a nullo probandi.

q CVM tua peruideas. Ori do cum tua oculis iunctis lip- pus videas. idest cum tua vi- na cernas. q. cecus cur aliena perspicias oculis aquile. lippus est. cui oculi valitudinarij sun- t.

r AVT aquila. De hac autem plura in odis. Est autem adeo acuti visus vt recto intuitu so- lis radios sustinere possit. quin & pullos suos solem aduer- sum intueri cogit & si qui lu- cem non sustinentes auertan- tur illos veluti adulterinos eni do precipitat.

s SERPENS epidaurius. Generaliter omnes serpentes multum videre dicuntur. Epi- daurium autem propter histo- riam posuit.

^{vitis} ^{hoc est mille} ^{si}
Quamuis crassa queat. decies centena dedisses ^{peractis}

^{qui se parcum optabat}
Huic parco paucis contento: quinque diebus ^{omnia prouiderat}

^{profunde dormiebat}
Nil erat in oculis. noctes vigilabat: ad ipsum

^{inconstans} ^{audientis predicta}
Mane. diem totum stertebat nil fuit vnq;

^{reprehendenda} ^{habeo} ^{quam sine vi}
Sic impar sibi nunc aliquis dicat mihi. quid tu? ^{in te} ^{cauere}

^{vir scurrilitate} ^{amicum suum}
Nulla ne habes vitia: imo alia & fortasse miora ^{noctissimus.}

^{homo} ^{meo} ^{tua vitia}
Mei? absentem nouum cum carperet. heus tu

^{scilicet} ^{mihi}
Quidam ait. ignoras te: an tu ignotum dare nobis

^{id est a nullo probatur} ^{sui} ^{reprehendi}
Verba putas. egometmi ignosco meuius inqt

^q
Stultus & improbus hic amor est dignusq; notari ^{vitia} ^{egris.}

^{tuorum} ^{pacata}
Cuius tua peruideas oculis mala lippus inunctis

^{cernit} ^{species p genere} ^{sed.}
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum

^{ami tui}
Qua aut aquila aut serpens epidaurius. at tibi contra

^{prior ad iram} ^{ineptus}
Euenit inquirant vitia. vt tua rursus & illi

^{consolationibus} ^{ocideri} ^{propterea}
Iracundior est paulo. minus aptus acutis

^{ipsi}
Naribus horum hominum rideri possit. eo quod

^{suo} ^{sed} ^{integer} ^{leo} ^{fir.}
Rusticus tonsa. toga defluit. & male laxus

^{etiam fidelis} ^{magnum} ^{excellens}
In pede calceus haeret. at est bonus. vt melior vir

^{neglecto}
Non alius quisq;. at tibi amicus at ingenium igens

Inculto latet hoc sub corpore. denique te ipsum

^{aut enim nascuntur vitia} ^{aut consuetudine trahuntur.}
Concute. num qua tibi vitiorum in seuerit olim

^{si me cultu dimissis} ^{herba illa fugibus noxia}
Natura. aut etiam consuetudo mala. nanque

^{eccependa}
Neglectis vrenda filix in nascitur agris

^{ad id} ^{transcamus} ^{puelle} ^{amare}
Illuc peruertamur. amatorem quod amice

IRACUNDIOR e paulo. Sensus est. Habet ali qua vitia ita vt paulo iracundi or sit. ne possit deridentium vrbantatem que nunc maxi me exercetur sustinere. prestat etiam materiam de se ridedi.

DEFLUIT toga. Quia non recte quadrat corpori. qui dam putant dictum de cesare cui semper fluebat toga et erat ei indoctus tonsor ait Acron.

BONVS. vir & c. his ergo colligit amicorum vitia si leuia sint ferenda esse secun dum illud quod precipit per prouerbiu amici mores no ueris non oderis.

AT ingenium ingens in culto & c. Hic dicitur pulsare Vir. qui indecore corporis & compositionis fuit.

DENIQUE te ipsum concute. Sensus est te ipsum denique perspice ne habens aliqua vitia aut ingenita. aut mala consuetudine quesita. Virtutum vitiorumque semina a natura sunt que deinde consuetudine aluntur & ad habitum perue niunt. namque vt ager nisi ex colatur filicem herbam frugibus noxia producit sic & ani mus noster sine cultura philo sophie viciis occupatur. Est autem dicta filix quod ex eadem radice plura filia nascant

ILLUC peruertamur. Sensus est. que ad modum vitia amice ita decipiunt amatorem. vt habeat illa pro virtute sic vellet vt erraremus in amicitia

Vertical text in the left margin, partially cut off.

Liber Primus

b POLYBVS. a similitudine polybi marini piscis multos pedes habentis. dicit morbus in naribus nascens cui plurime sunt fibre.

c AGNE. p.n. mulieris amici balbini.

d AC pater ut gnati. Omnis asperitas refugienda. nec debemus offendi minoribus vitiis. sed equo animo amicos ferre & illos paterna indulgentia tractare. nam patres fastidiunt omnia visa in filiis. Et si filium habet strabonem illum petum appellat ut virtutem ponat pro vitio. petos autem eos dixere quorum oculi celeres huc & illuc vertuntur pertransuersumque inspicunt quod decere potius quam dedecere videtur.

e MALE parvus si cui filius est. Mire dixit male paruum volens intelligere macilentum.

f SYSPHVS Filius fuit. Marci antonii trium viri viri moni strouse breuitatis sed acutissimi ingenii.

g VARVM qui sit pedibus introrsum retortis.

h BALBVTIT. Balbutire est verba curta proferre quo vitio pueri laborant. sed pariter ut filiis blandiantur de industria balbutiunt. id est balbutiendo appellant scaurum qui sit male fultus prauis. id est distortis talis.

i CONCINNVS compositus bonus. id est si iactans est aliquis dicatur quod vult videri apud amicos concinnus & bonus.

k TRVCVLENTIOR Qui ferociori aspectu sunt truculentis appellantur. ergo dicamus hunc procul esse ab omni adulatione & liberum & simplicem. qui non aliud dicat & aliud sentiat.

^{fallunt}
Turpia decipiunt cecum vitia aut & ipsa haec

^{amarozem} ^{delectant} ^{feritas nati.}
Delectant veluti balbinum polibus agne.

^{optarem} ^{et nos}
Vellem in amicitia sic errarem. & isti

^{deformitari} ^{aliqua} ^{dedisse}
Errori nomen virtus posuisset honestum

^{non fastidit vitium}
At pater ut gnati sic nos debemus amici

^{aliquid vitium in eo} ^{conemere} ^{oblique videntem}
Si quod sit vitium non fastidere: strabonem

^{ponens virtutem pro vitio} ^{appellat}
Appellat petum pater. & pullum male paruus

^{alium} ^{non suo tempore natus. fuit enim moni tuo se b: curatis.}
Si cui filius est: ut abortiuus fuit olim

^{grauus ille} ^{obliquus}
Sisyphus: hunc varum distortis curibus. illum

^{ex incuria istius blandiendo parer} ^{insultum.}
Balbutit staurum prauis fultum male talis

^{quarum amicus} ^{reuerentis} ^{a nobis}
Partius hic viuit: frugi dicatur. ineptus

^{altus amicus} ^{stans} ^{tuendumque amicus}
Et iactantior hic paulo est. concinnus amicis

^{triste amicus} ^{li aspectu ferocior}
Postulat ut videatur. at est truculentior. atque

^{vita qua} ^{tu dicendo} ^{anmi constantia.}
Plus aequo liber. simplex fortisque habeatur

^{operat} ^{reprehendendo} ^{non vitium} ^{clumetur a nobis}
Caldior est acres inter numeretur opinor

^{p calidior}
Haec res & iungit. iunctos & seruat amicos.

^{ad suu contrariu} ^{evoluitus}
At nos virtutes ipsas inuertimus. atque

^{fecibus illinire} ^{modestus}
Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis

^{valde} ^{abiecit qui se oibus} ^{p inferiore genit}
Nobiscum viuit. multum demissus homo illi

Tardo cognomen pingui damus. hic fugit oēs

^{fraudes} ^{obique}
Insidias. nullique malo latus obdit apertum

^{quia} ^{ipse} ^{in quo} ^{genere}
Cum genus hoc inter vite versetur. vbi acris

^{etiam} ^{obrecreatione}
Inuidia atque vigent vbi crimina pro bene sano

^{simulacrum.} ^{fraudulentum}
At non incauto fictum astutumque vocamus

HEC res & iungit. Haec res non est adulatio. sed quaedam humana & modesta indulgentia.

AT nos virtutes inuertimus & c. Non solum non honestamus quaedam leuia vitia nominibus virtutum. sed contra virtutes vitiorum nominibus deonestamus. & cupimus incrustare. id est fecibus illinire vas sincerum purum. id est hominem bonum macula deturpare conamur.

INVERTIMVS. Invertere proprie est cum rem contrario versu ponimus. hic dicimus vestes iuerfas cum quod intus esse oportuit foris apparet. & sententiam inuersam in qua contrarius sensus inducitur.

INCRUSTARE. Incrustari autem vas dicitur cum alio quo vitioso succo illinitur atque inquinatur secundum quod & Lucilius in xviii. satyram ait. nam vel regionibus illis incrustatus calix rura caulis habetur.

DIMISSVS. Si quis in consuetudine familiari se dimittit id est cedit aliis et nemini aduersetur seque inferiorem gerat.

ILLI tardo cognomen pingui. ordo est illi pingui tardo cognomen damus idem sensus naturam in vitium vertentes pro pingui tardum dicimus. pinguedo enim grauat & tardos facit.

HIC fugit omnes insidias & c. Si quis velit vitare insidias & nullum ledere scilicet tum appellamus.

CVM genus hoc inter vite versetur & c. Cum in genere huius vite versetur. insidiarum.

AT non incauto & c. Huius viro qui prudens cautusque est nomen vitii damus. & fictus astutumque vocamus.

v SIMPLICIOR quis & est. ordo est. si quis simplici- or
or
in
n
on
vi
fed
to
&
eci
u
m
ur.
ter
on
di
od
pa
n in
ci
acu
ali
r at
uod
rarū
illis
ulia
quis
ed
nemi
rena
mm
i tar
dem
nver
n did
rauat
s inf
irare
estul
inter
n ge
(inf)
Hunc
q; est
licia

apertior.
v
Simplior quis & est (qualem me saepe libenter
iludentem

Obtulerim tibi meoenas) vt forte legentem
cogitantem aliquid

Aut tacitum impellat: quouis sermone molestus
prudencia
.i. certe

Comuni sensu plane caret inquitur heu
p quia

Quam temere in nosmet legem sancimus
p quia

Nam vitijs nemo sine nascitur optimus ille
vitijs grauarur

Qui minimis vrgetur: amicis dulcis: vt equū est
inter se estimat videntes bonis meis

Cum mea compenset vitijs bona. pluribus hisce
tanquam modo

Si modo plura mihi bona sunt inclinet amari.
amicus .i. q; ignoscas vitijs
aliorum statuetur

Si volet ac lege in trutina ponetur eadem
amicus tumorebus suis suum.
vt non a

Qui ne tuberibus proprijs ostendat amicum
dabit ventam amica
tuberibus vitijs

Postulat. ignoscet verrucis illius. æquum est
ventam

Peccatis veniam poscentem reddere rursus
quoniam auf. tri ab homine iracundia

Denique quatenus excidi penitus vitium ire
vitijs filr

Cetera item nequeunt stultis herentia. cur non
existimationibus iustis mensuris

Ponderibus modulisque suis rō vtitur: ac res
quemadmodū grauis vel leuis pens vita comprehendit.

Vt quæque est: ita supplicijs delicta coeret
sarcellam a mensa est a dno

Si quis eum seruum patinam qui tollere iussus
semi manducatos calidum comederit

Semesos pisces tepidumq; liguerit ius:
suspendat p. n.

In crure suffigeat. labeone insanior inter
sapientes talis .i. qd dno fecit.

Sanos dicatur quanto hoc furiosus atque

Maius peccatum est. paulum deliquit amicus
delictum ignoscas habearis inhumanus

Quod nisi concedas. habere in suavis acerbis
pprerea amicum tuū. quemadmodum cū

Odisti. & fugies vt ruffonem debitor æris

gere. Iam paulatim eo de
scendit vt aduersus stoicos
disputet. qui dicunt peccata
omnia paria esse. Animi
ergo peccantis non quanti
tatem peccati spectant.

c CYR non ponderis
bus & c. Ordo est. Cur nō
vtitur ipsa ratio suis modu
lis & pōderibus vt aliqua
vitijs maiora & aliqua mi
nora iudicet. et vt queq; res
est ita coeret delicta sup
plicijs.

d SI quis seruū & c.
Probat parua delicta non
esse magno supplicio affici
enda. exemplo serui qui ius
sus reponere patinam cū
semel piscibus si illis ab
sumpserit vna cum iure nō
pprerea sit cruci affigendus

e LIGVERIT. Ligurire
aut est suauioribus eicis ve
sci. inde alligurire est rē in
huiusmodi eplis cōsumere

f LABEONE insanior
Antistius labeo iurisperit
memor libertatis in qua na
tus fuit multa contumaci
ter aduersus augustum dix
isse & fecisse dicitur pro
pter quod nunc horatius
adulans augusto insanum
eum dixit.

g RVFEONEM. n. p. vi
ri hic vt ait Acron foenera
tor fuit et historicus. qui so
litus est a debitorib; audie
tiam exigere. vnde pro poe
na id erat non soluentibus
vel historias pro contumē
liis posuit. & alludit ad id
quod historicus esset.

Y iii

Liber Primus

h **VENERE** calende. & c. Quia in calendis sicut in epodo dixit in idibus quibus credita erat pecunia. red de re cogebantur.

i **COMMIXIT** lectum potus et c. Inuitasti quendam amicum tuum ad cenam is potus commixit lectum tuum aut si fregerit caninum. eo debet illum odisse.

k **EVANDRI**. Hic celator atheniensis a M. antonio alexandriam perductus inter captiuos romam venit.

l **QVID** faciam si furtum & c. Sensus est. Si illi irascor vel lectum comminxi in mingendo vrina madefecerit. Vel potus idest ebrius caninum e mensa deiecerit. aut pullum gallinaceum e mea parte catini sustulerit. que oia parua sunt quid faciam si aut furtum fecit. aut arcana sibi commissa palam fecerit. aut promissum denegauerit.

m **QVIS** paria esse & c. Stoicis philosophi qui voluit vitia omnia esse paria.

n **SENSVS** moresque repugnant. quia aliter sentiunt. & alio modo viuunt. Nam sensus & mores repugnat. Nam sensus iudicat non paria. sed disparia esse vitia. Et mores idest hominum consuetudo etiam repugnat.

o **ATQ;** ipsa utilitas. Nam aduertimus non esse ex utilitate hominum quod vitia habentur paria. non enim vtille est. ita puniendum esse qui seruo conuiciatus est. quam eum qui patriam prodiderit.

p **PROPE** mater. idest. q. mater iusti & equi non omnino mater sed. q. mater. Nam

quia debitorum hunc
Quod nisi cum tristes misero venere calendae
vnde cumq; colligat.

Mercedem aut nummos vnde vnde extricat amaras
i. cum licet e contra quia debitor est captus creditori

Porrecto iugulo historias captiuus vt audit
amicus inebriatus vas ficile.

Cominxit lectum potus mense ve catillum
illius magistri ficium

Euandri manibus tritum deiecit. ob hanc rem
scutelle

Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
famelicus propterea q. d. nequaquam.

Sustulit esuriens minus hoc iocundus amicus

Sit mihi. quid faciam si furtum fecerit: aut si
propalauere credita promissum

Prodiderit comissa fide: sponsum ve negarit
quibus equata

Quis paria esse fere placuit peccata: laborant
postq; ad cognitionem v. c.

Cum ventum ad verum: est sensus moresque repugnant
repugnat iusticie p. ongo equitatis.

Atque ipsa utilitas iusti prope mater & equi.
postq; pesserunt

Cum proreperunt primis animalia terris
nam in abusu erat

Mutum & turpe pecus glande atque cubilia propter
palatis i. deinde deinceps

Vnguibus et pugnibus dein fustibus: atque ita porro
contendebant

Pugnabant armis que post fabricauerat vsus
verbis sermones cogitationes discernere

Donec verba: quibus voces sensusque notarent:

Nominaque inuenere dehinc absistere bello.
curantes

Oppida ceperunt munire: & ponere leges:
scilicet

Ne quis fur esset: neu latro neu quis adulter
quia rapam femina pare pro pessima

Nam fuit ante helenam cunnus teterrima belli
bellantibus

Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi
vixorem. s. per vim

Quos venerem incertam rapientes more ferarum
p. stantior occidebas sicut facit

Viribus editior cedebat vt in grege taurus

quamuis a natura sit ipsa iusticia. tamen ab utilitate vires accepit. ob eamque est magis aucta & seruata. intellige autem de ea utilitate que a recto se iungi non potest.

q **CVM** proreperunt. Docet quomodo ex utilitate natura est iusticia hypaloge. prima animalia homines intellegendum.

r **MVTVM**. De homine intelligit. sed mutum dicit non dum repertis rerum vocabulis. f **TVRPE**. incultum sine moribus nec dum excitata in ea ratione.

t **PECVS**. autem dixit quia veluti expertis rationis pecori similis videbatur homo.

v **VNGVIBVS** & pugnibus Nullis armis adhuc repertis

x **VERBA** quibus voces. Quia verba & voces notent & sensus nostros.

y **OPPYDA** ceperunt munire & c. Hoc eo pertinet vt probet quod dixerat homines ab initio cum orti sunt pugnam habuisse sed primo serino ritu. deinde ad arma paulatim processisse & ponere leges ne quis fur esset. Ecce vbi probat iusti matrem esse utilitatem.

z **NAM** fuit ante helenam & c. q. d. & si non fuerint celebrata a poetis alia adulteria quemadmodum homerus celebrauit adulterium paris tamen etiam multa bella propter feminas gesta sunt. que quia scriptoribus caruerunt in memoria hominum non sunt.

a **INCERTAM**. omnibus expositam. quia non habebat certas uxores.

b IVRA inuenta metu. ad huc ostendere vult iusticiam non esse naturalem. sed inuē tam propter vilitatem. natu/ ra enim prestat scire que sint appetenda que & fugienda. sed ratio que plus valet. discer nit iustum ab iniusto.

c TEMPORA si fastosq; Si antiquitatem volueris re/ texere in qua leges nulle erant inuenies iusticiam inuentam propter vilitatem. non pro/ pter naturam.

d DIVIDIT vt bona & c. id est quomodo potest natu/ ra seperare mala a bonis. ita non potest seperare iusta ab iniustis. sicut stoici voluerūt natura enim bona ac fugien da opere suo attribuit. sed iu/ stū ab iniusto ratio secernit. que obtinet hoc vt nō tm pec cet qui caules eripuit quā qui sacrilegium fecerit.

e NEC vincet ratio. Ratio ergo que iustum et iniustum inuenit non vincet hoc. id est non probabit hoc vt peccat/ ta paria sint & tanquidem peccet & qui olera furatur et qui sacrilegium nocturnum commiserit.

f PENAS irroget equas. Non inter se equas. sed equal/ peccatis.

g NAM vt ferula. Admo/ nuī ne acerbiorē penā pa/ res minori delicto. At nunc non monebo ne pares mino rem maiori delicto. Nam cum putes peccata esse paria non dubito quin omnia sup/ plicia sunt futura magna.

h FERULA. Qua pueri a preceptoribus vapulabant.

i MINERIS falce recisurū Allegoricos quod significat mineris eadem pena vendi/ tare & magna & parua.

^{rimore incomodi}
b lura inuenta metu iniusti fateare necesse est ^{ris}

^{veritatem} ^{connerum} ^{perquirere}
c Tempora si fastosq; velis euoluere mundi. ^{descriptiones}

^{non} ^a ^{diuidere} ^{iniustum}
d Hec natura potest iusto secernere iniquum ^{sicut} ^a ^{vicanda} ^{apprendit.}

^{probabit} ^{f. peccet}
e Diuidit: vt bona diuersis fugienda petendis:

^{abstulerit}
f Hec vincet ratio hoc tantum de/ vt peccet: idemq;

^{nocua} ^{timorū} ^{furacis} ^{fuere} ^{ergo}
g Qui teneros caules alieni fregerit horti:

^{regula} ^{instiget} ^{iustus}
h Et qui nocturnus sacra diuū legerit. adlit

^{facilliore verbere} ^{grauiori} ^{secratis}
i Regula peccatis: quæ penas irroget aequas

^{punitas}
k Nec scutica digum horribili sectare flagello

^{timor} ^{pari} ^{vina}
l Nam vt ferula cædas meritum maiora subire:

^{scisse} ^{vina}
m Verbera: non vereor. cum dicas esse pares res

^{pena} ^{punitum} ^{imperium castigat.}
n Furta latrocinij & magnis parua: mineris

^{concedant} ^{licet mendicus vt dicunt stoici}
o Falce recisurum simili te: si tibi regnum

^{si qui est sapiens} ^{licet sit sordidus}
p Permittant homines: si diues: qui sapiens est

^{ergo} ^{tu stoice}
q Et sutor bonus: & solus formosus & est rex

^{philosophus ille dicitur} ^{genus calcamentis.}
r Cur optas quod habes: nō nostri qd p̄ inqt

^{amaro: stoice scito} ^{habet. peritiā artis} ^{interrogasti hōn/ tuū qd stoico}
s Crisippus dicat: sapiens crepidas sibi nunquam

^{sicut} ^{p. n.}
t Nec soleas fecit. sutor tamen en sapiens: quo

^{sicut} ^{p. n. sutoris}
u Vt quamuis tacet hermogenes cantor tamē atq;

^{sutoris} ^{officina in q̄ suabat}
v Optimus est: modulator: vt alfenus vafer omni

^{alphenus} ^{peritus} ^{sapientissimus quisq;}
w Abiecto instrumento artis clausaq; taberna

^{enclitice}
x Sutor erat sapiens operis. sic optimus omnis

^{perulanco} ^{stoice} ^{baculo abigeo}
y Est opifex solus: sic rex: vellunt tibi barbana

^{stolice}
z Lasciui pueri: quos tu nisi fuste coherces

k SI diues qui sapiens est & c. Dicunt stoici sapien/ tem diuitem esse si mendicat. & nobilem esse si seruus sit & pulcherrimū esse etiam si sordidus. ordo iste est. si quis sapiens est & diues est. & su/ tor bonus & formosus & rex secundum stoicam sectā. ait ergo horatius si secundū te stoice sapiens hec omnia ha/ bet cur ad correctionem mo/ rum regnū petis quod te ha/ bere dixisti.

l CVR optas quod ha/ bes et c. Irridet stoicam sectā & querit. vnde sit. si sapiens omnia est. cur aliquid querat Ad quod respondet ex sentē tia crisippi esse quidem suto/ rem sapientem. sed ea poten/ tia que statim ad actum de/ duci possit & si non suat. Si cut hermogenes musicus est & cantor etiam si non canet. et alfenus etiam depositis sui artificij instrumentis & re/ licta taberna erit artifex sui ar/ tificij. Alienus sutor quūvis tabernam clausit & omne instrumentum sutrine vendi/ derit is enim abiecta iutrina quam in municipio suo exer/ cuerat romā venit magistro q; vsus Sulpitio iuriconsul to ad tantam scientiam venit vt & consulatum gesserit & publico officio fungeretur.

m VELLVNT tibi barb/ bam. Adeo ridicula hec vul/ gus putat. vt non solum ver/ bis illudant. sed etiā audent pueri barbam vellere.

n LASCIVI pueri. Epicu/ reos intelligit. Acron qui ma/ xime stoicis aduersabatur. et certe isti dum summū bonū in corgis voluptate ponunt & pueriliter sapere & pueri/ liter lasciferi videntur possū mus tamen & de ceteris in/ telligere.

Liber Primus

P NEq; te quisq; & c. Cir- cumstant et frequentia suav- gent ipsi pueri. nisi fulte eos abigeris. & cū regem dicas nemo te veluti regem stipa- bit p̄ter crispinum stoicum de quo iam dictum est. Qua propter quemadmodū non potes te regē probare. sic neq; paria vicia esse probabis. Ergo ignoscent mihi amic i quedam ex inscicia aut stu-

f. puerorum. tu

Vrgeris turba circum testante: miserq;
dolois clamas

Rumperis. & latras magnorum maxime regū.
sermonem eo tempore

Nelongum faciam: dum tu quadrante lauarum
offecta minister.

Rex ibi neq; quisq; stipator ineptum
p

Preter crispinum sectabitur & mihi dulces
in aliquo errauero

Ignoscenti si quid peccauero stultus amici
vitissim feram equanimiter.

Inq; vicem illorum paciar delicta libenter,
i. homo ego q beate

Priuatulq; magis viuam te rege beatus.

ticia peccauero. quoniam mi- nora hec vitia putabunt vi- cissimq; a me illis ignoscetur Et beatus viua sic priuatus. idest non sapiens & propter ea non rex.

q TE rege. idest qui te regē putas. qm̄ tibi sapiens videns.

Argumentum in quartam satyram.

In hac quarta satyra ponitur horatij defensio aduersus eos qui poetam mordacem esse dicebant & quamuis iure reprehenderentur ab vrbaniissimo poeta. tamen inique ferebant satyricam cas- tigationem. de lucilio poeta quedam commemorat. non vt satyras suas damnet. sed nonnulla secans da atq; emendanda esse docet. Addit etiam se non ingenij malignitate quempiam lacerare. sed animi libertate. multa flagitia equo animo ferre non posse. Eos etiam reprehendit qui cum factum defende- re non valeant in eos qui illos meliores reddere tentant. iurgia retorquent. h. d.

Satyra Quarta.

a **E**VPOLIS atq; cratinus Defendit se ab his. qui cum iure reprehenderentur. neq; aliter se defendere valerent nisi illum mordacem esse dicebat. Atq; a principio negat se poetā esse proptereaq; mi- nime timendum. Addit pos- tremo se non ingenti malis gnitate quempiā lacerare. sed animi libertate et paternis in- stitutis multa flagitia equo animo ferre nō posse. sed p̄ se cto genus hominū peruicax

e **V**polis atq; cratinus aristophanesq; poete
poete

Atq; alij quorum comedia prisca viuorum
reprehendi eo victosus

Si quis erat dignus describi quod malus aut fur
adulter esset homicida aliquo alio mō

Quod mechus foret: aut sicarius: aut alioquam

cissimū est qui cū male agat stultorum egrotantiū morē secuti medicas manus et salu- berrimas pati nolūt. Sed in medicū tanquā crudelem ni- mis nimisq; asperū inuehū- tur. lita & hi cum factum de- fendere nō valeant in eos qui illos meliores reddere tentāt iurgia retorquēt. Eupolis au- tem atq; cratinus principes inter veteres comicos fuerūt. qui vitia hominum amarā- tudine stili secuerunt.

b NOTABANT. Mirifice ostendit originē latine latyre.

in famia notatus

Famosus: multa cum libertate notabant

ab hac libertate reprehendendi poeta satyrus

c HINC omnis pendet. Dicitur autem aliquem pendere ex re cui nisi illa sit ipsa stare non possit. Ergo lucili poema remota illa reprehensione nihil erit.

Hinc omnis pendet: lucilius hocce secutus

quia non comitis vitium versibus sed hoc amens

Mutatis tantum pedibus numerisque factus

ipse se asper

d EMVNCTE naris. emūgere nares ē illas a mucis purgare & qui nares emunctas habent & acrius olfaciunt & clarius loquuntur. Ergo significat aptum ad vitia inuestiganda. ac inuestigata planius eloquendum.

Emuncte naris durus componere versus

Nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos

saliquod quod anteq̄ se mouere

Vt magnum versus dicebat stans pede in vno

scribere sine elegantiā

Cum flueret lutulentus: erat quid tollere velles

erat lucilius

Garrulus atq; piger scribendi ferre laborem

facio scriberet lucilius.

e DVRVS. quia non facile fluant sui versus.

Scribendi recte: nam vt multum nil moror ecce

per n. peccare

Crispinus minimo me prouocet: accipe. si vis

in quo scribemus in clausi ut nemo auxilium ferre possit

Accipe iam tabulas detur nobis locus: hora

ex nobis duobus

Custodes: videmus vter plus scribere possit

respondet horatius ad scipsum

Dij bene fecerunt in opis meae que pusilli

fecerunt medica

h GARRVLVS. superua caneus in verbis & inepte loquax.

Finxerunt animi raro & per pauca loquentis

sed in crispine expellibus hircorum sacros ventros

At tu condusas hircinis follibus auras

continuo stantes donec

i PIGER ferre. id est ad ferendum laborem. q. d. si laborem emendandi non recusasset potuisset garrulitatis vitium euitare.

Vsq; laborantes. dum ferrum mollat ignis

magis vti seq̄ ergo n sponere.

Vt maius imitare beatus fannius vltro

ablatis .i. statua

Delatis capsis & imagine: cum mea nemo

poemata

Scripta legat vulgo recitare timētis ob hanc rem

co carmine in quo vitia carpuntur

Quod sunt: quis gen? minime iuuat vtpote ples

reprehendi de medio populi educ

Culpari dignos: quemuis media elige turba

o cupiditate honoris veretur

Aut ob auaritiam aut misera ambitione laborat

altus sunt altus

Hic nuptiarum insanit amoribus. hic puerorum

alium vir ille.

l ECCE crispinus minimo & c. Sensus ex proverbiali consuetudine ductus. Solemus enim dicere minimo me digito prouocat cum volumus quem intelligi tantum valere minimo digito quantum aliis totis

Hunc capit argenti splendor. super albius ere

alms quid ē ostente locum solem

Hic mutat merces surgente a sole ad eum: quo

tis viribus. Crispinus autem non tam bonos quam multos versus faciebat. cuius et supra meminit dicens ne me crispini scriinia lippi. & c.

m AT tu condusas hircinis & c. Tu vero crispine multa cogitatio imitare hircinos folles. hircinis follibus comparauit pectus crispini & auris festinantibus ineptas cogitationes. Per hoc ostendit Crispinum inflatum scribere & turgide. Vnde persius tu neq; anhelanti coquitur dum massa camino. id est animo & cura diligentia scribendi.

n BEATVS fannius. Vrbaniissima amaritudine hoc dicitur. Sensus autem est. O beatum fannium cuius imago & capse cum libris in bibliothecas vltro recepte sunt. cum mea e contrario scripta nemo norit. nec velit nosse.

o DELATIS capsia et imagine. Erat enim honoris species imagine & capsis donari post recitationem.

p CVM mea nemo scripta Ponit poeta causas quare nemo legat sua scripta. Primum quod publice non recitentur. secundo quod conscii peccatorum non delectent hoc poemate. vitia quorum carpunt.

q AVT ob auaritiam. nam hoc pessimum est omnium vitiorum. Et post ipsum ambitio est. proptereaq; hec in primis posuit.

r HVNC capit argenti splendor. quia delectantur vasis et statuis.

s STVPET albius ere. Albius quem infra quoq; male viuentem ostendit cupiditate vatorum & signorum corinthiorum ait.

t HIC mutat merces. exercet mercaturam conuectans merces ab ortu ad occasum.

Liber Primus

v VII puluis fertur. Ea ve-
locitate fert per mare qua fertur
puluis a turbine ventorum.

x FENVUM habet in cornu
Omnes de satyro dicit. fenū
habet in cornu. Erat enim in
consuetudine si quis esset bos
qui cornupeteret fenū cornu
eius alligaretur signum quo
admoniti cauerent. Hinc pro-
uerbium fuit vt cum homi-
nem maledicum cernerent foe-
num habet in cornu. foenum
aut a foenore dicitur. nam nul-
lum genus agrorum est qui mi-
nori impensa maiores fructus
ferat.

y EXCVTIAT tifum. f. a
circumstantibus sibi ad suam
voluptatem.

z CHARTIS illeuerit. Scri-
pserit. ab eo quidem leo les.
quod significat imprimere et
formare inde dele forma
tum iam et impressum remo-
uere. Est autem leo & lion.
indelinea.

a PRIMVM ego ne. osten-
dit quid sit poeta. atq; negat se
in numero poetarum ponendum

occidentalis calcit pericula.
Vespertina tepet regio. quin per mala praeceps
rapitur sicut aliquid

Fertur vti puluis collectis turbine: ne quid
ipse mercator diuitias

Summa deperdat metuens: aut ampliet vt rem
peditio vitio inquinati qui saryras
scribunt.

Omnes hij metuunt versus: odere poetas

Fenū habet in cornu: longe fuge: dū mō risū
moueat

Excutiat sibi: non hic nuncq; parcat amico

Et quodcūq; semel chartis illeuerit. omnes
capite referentes panem domū

Gestiet a furno redeuntē scire lacuq;.

Et pueros et anus age dum pauca accipe contra
lego primū negabo.
me esse poeta

Primū ego ne illorū dederim quibus esse poetas
adimam de componere

Excerptam numero: neq; enim cōcludere versū
vt aliquis sit poeta ali comina sicut

Dixeris esse satis: neq; si quis scribat vti nos
quotidiano

Sermoni propria: putes hunc esse poetam
sublimior a. os loquo

Ingenium cui sit: cui mens diuinior atq; os
sc; poete

Magna sonaturum: des nominis huius honorē.

quis ad poeram requiritur ingenium
diuina mens & eloquentia

Idcirco quidam comedia nec ne poema
runt eo vehemens sensus eloquentie

Esset: quae si uere quod acer spiritus ac vis
sententia a. certogene
re carnis

Nec verbis nec rebus inest: nisi quod pede certo
a sermone purus quidam iratus
c. diceret aliquis.

Differt sermoni sermo merus. at pater ardens
trascitur remens. in

Scœuit quod meretrice nepos infans amica
magna reuoc

Filius uxorem grandī cum dote recuset
et

Ebrius & magnum quod dedecus ambulet añ
filius iste prodigus

Noctem cum facibus: nunquid pōponis istis

Audiret leuiciora pater si viueret ergo

b IDCIRCO. Nam cum
sit opus ingenio & mente di-
uina & gradibus verbis poe-
te sunt qui negant comicos
esse poetas. quia stilum habet
sermoni quotidiano proximo
mum & nisi pedibus oratio-
nem includerent nihil ab illo
differrent.

c AT pater. Posset aliqua
putare comediā esse poema.
quoniam quandoq; verbis
maioribus personatus in co-
mœdia insurgit. Vt dixit in ar-
te poetica interdum et vocem
comœdia tollit. iratusq; chre-
mes tumido delingat ore. cui
respondetur quod etiā verus
pater & non personatus eodē
ardore insurget cum iratus si-
lio fuerit.

d EBRIVS & magnum.
Ordo quod ambulet cum fa-
cibus quod magnum est dedecus.

e ANTE noctem cum facibus.
Propter noctem. aut ante
tempus noctis. quia cœci sūt
amatores qui vtiuntur facibus
eo tempore quo nō est vtiendū.

f NVNQVID pompo-
nius: Mira urbanitate et ama-
ritudine pomponii persona
abusus est quasi argumētulo
o vt eum carperet.

NON satis est puris. Sen- sus hic est. Si ordinatione me- tricam mutes in opere lucilii vel meo non eandem grauita- tem inuenies qua in enni ver- su & pacuuii soluto. id est non ita inuenias quemadmodum si soluas versus Enni aut pa- cuuii qui etiam soluti altitudi- nem & tumorem poematis obtinent. Ordo vero est. si eri- pias his & c.

NON ut si soluas & c. Nam cum sublimis sit stilus quamuis versus ita resoluitur ut ideo ampli⁹ appareat post quam discordia tetra bellifera- tos postes portasq; refregit ta- men membra poete disiecti. i. partes & dictiones illius ver- sus diuulsi a suo ordine de- monstrabunt illum fuisse poe- tam ut si dicatur postquam te- tra discordia fregit belliferatos postes. tamen illa membra a suo ordine remota apparent esse eius corporis qui poeta dicitur.

HACTENVS hec alias. Nolo nunc id contendere. an comoedia & isti mei sermo- nes poemata appellari possint. Sed hoc quero cur hoc me⁹ scribendi genus tibi suspectu⁹ esse dicebat.

SULCIVS acer & capri- us & c. Hos dicunt fuisse acer- rimos accusatores & eloque- tes quos latrones iure timeret quia poterant manifesto cri- mine accusari.

sine figuris & magno serao

Non satis est puris versus per scribere verbis

Quem si dissolvas quiuis stomachetur eodem

Quo personatus pacto pater. his ego qua nunc

Olim que scripsit lucilius eripias si

Tepora certa modosq; et qd pri⁹ ordine verbu e

Posterius facias praeponas vltima primis

Non ut si soluas. postq; discordia tetra

Bellifetratos postes portasq; refregit

Inuenias etiam disiecti membra poete

Hactenus hec alias iustum sit nec ne poema

Nunc illud tantu quoadmodu: merito ne tibi sit

Suspectum genus hoc scribendi sulcius acer

Ambularet caprius rauci male cuq; libellis

Magnus vterq; timor latronibus at bene si quis

Et viuat puris manibus cotennat vtrumq;

Ut sis tu similis coeli birrique latronum

Non ego sim capri neq; fulci cur metuas me

Nulla taberna meos habeat neq; pila libellos

Quis man⁹ insudet vulgi hermogenisq; tygelli

Nec recito cuiq; nisi amicis idque coactus

Non tibi vis. coram te quibuslibet. in medio q

Scripta foro recitent sut multi, quaq; lauantes

Suaue locus voci resonat conclusus inanes

Hoc iuuat. haud illud queretes. nam sine sensu

I AT bene si quis & viuat & c. Sensus est. Si quis viuat puris manibus non curabit vtrumq;. i. fulcium & caprium.

UT sis tu simi. & c. Summa cum ratione procedit. ut sit sententia. Quoadmo- dum nemo nisi malus illos ac- cusatores timet ita nullus nisi in alius timebit mea carmina. Sed detur etia quod tu lector sis malus & similis celi et byr- ri latronum. non tamen ego sum similis capri et fulci. quia mea carmina neminem accu- sant. Neq; enim ego mea scri- pta. neq; dolibros meos vena- les biblyopolis qui illos in ta- bernis suis aut circa colunas & pilos vendendos ostendat.

PILA. Quia poete in pi- lis & colinis sua epigramata scripta ponebant. Propertius. I puer atq; aliqua cie⁹ hec suspende columna. Vel pila. i. ludus vbi conueniunt ad pila nam etiam in huiusmodi con- uenticulis solent ab ociosis li- bri legi. negat deniq; edere su- os libros ne in imperitoru ma- nus veniant. ut tygellius fuit.

IN medio qui scripta foro & c. Sensus est. Sunt qui meliores te in medio foro rec- tent. Et sunt etiam qui lauantes & inanes. id est ociosi legat & delectent in balneis. quia locus balnearum conclusus & concauus reddit vocem io- cundio rem.

Liber Primus

p LEDERE gaudes. Verba sunt aduersari.

q ET hoc studio prauus facis. quia prauus es studio facis. potest etiam ex hyppaloge accipi prauo studio facis.

r VNDE petitum hoc in me facis. Vnde inquit carmen hoc in me colligis & hoc poeta proprie de se dicit. Est autem metaphoricos dictum. q. de te lo aliquo aut lapide qui tollit utique aliunde ut mittatur.

s ABSENTEM qui rodit amicum. Ostendit qui sint fugiendi tanquam perniciosi homines. Inter hos enumerat qui absentem detrahit.

t SOLVTOS qui captat rufus hominum. Hoc est qui meram urbanitatem putant. si capiendo aliquem rufum circumstantibus mouent.

v HIC niger est. id est hic malus ac venenatus est. ut Virg. nigri cum lacte veneni.

x TRIBVS lectis. Cenaculum idcirco triclinium dicitur quoniam tribus lectis sternit Ergo tribus lectis. i. conuiuio.

y QVATERNOS. Duo decim intelligit Acron. s. in singulis quattuor. vel simpliciter quaternos. i. quattuor.

z ASPERGERE. s. maledictis tanquam veneno.

a QVI prebet aquam. Magistru conuiuii & posuit aquam pro omnibus rebus.

b POTVS. Nam ex vino simplicior libertiorque factus etiam ipsum insectatur.

c VERAX. Qui veritatem dicere cogit sic alibi. Et vino tortus & ira.

^{Incongruo p offendere}
Tempore num faciant alieno ledere gaudes

^{tu q da prauus co r mder horatus. i. illis assupsi.}
Inquis: & hoc studio prauus facis: vnde petitum

^{corra pseques illius petri. q. d. nullus}
Hec in mea iacis: est auctor quis denique eorum

^{amicum reprehendente r liberos}
Vixi cum quibus: absentem qui rodit amicum

^{gnationes norat. aiunt mo. ridet. ridet mordax}
Qui non defendit alio culpante: solutos

^{excogitare falsa credita fidei sue}
Qui captat rufus hominum famamque dicatis

^{absentem rodit amicum.}
Fingere qui non visa potest commissa tacere

^{r m}
Qui nequit: hic niger est: nunc tu romane caueo

^{conuiuio capite quacunq; ratione}
Sape tribus lectis videas cenare quaternos:

^{praeterdum domus vno repleta}
Equibus vnus auet quauis aspergere cunctos:

^{q veritatem dicere cogit mentem r animum}
Praeter eum: qui prebet atque post hunc quoque potus

^{factus in dicendo.}
Condita cum verax aperit precordia liber.

^{odioso maledicta co stultus}
Hic tibi comis & urbanus libertorque videtur

^{quis nimio luxu viuit quis nimio fordide}
In festo nigris: ego si nisi quod ineptus

^{inuidus p. n. alf}
Pastillos rufus olet. gorgonius hircum:

^{plata}
Lividus & mordax videor tibi: mentio si qua

^{vt sequitur}
De capitolini furtis iniecta petilli

^{r defendendo dicas q uiua est familiari}
Te coram fuerit: defendas: ut tuus est mos

^{a prima creta.}
Me capitolinus conuictore cibus amicosque

^{quod non sit damnatus furti}
A puero est: causaque mea permulta rogatus

^{quod non sit damnatus}
Fecit: & incolumis laetor quod viuit in vrbe.

^{petillius}
Sed tamen admiror. quo pacto iudicium illud

^{corrodens fama hois l detractiois ab futurum}
Fugerit hic nigre succus loliginis. haec est

^l
Erugo mera. quid vicium procul abfore chartis

d VRBANVS libertorq; videtur. & cum maledicus iure videri deberet. contra vero si ego non dicam maledixi. & mors mori ut ille sed solum nisi.

e MENTITO si quis &c. Sensus est. ea que ego dico non ut noceam dico. sed ex animi libertate. Tu autem ut noceas. nam qui paulo post vituperaturus es a te laudes ut dissimiles liuorem tuum & maledicentium defendis igitur a principio ut que deinde culpas maiorem auctoritatem habeant.

f PETILLI. Hic cum coronam auream de capitolio surripuisset accusatus se defendit ut ait Acron.

g LETOR quod viuit in vrbe. id est quod non sit damnatus furti qua damnatione in exilium eundum fuisset. nam pena capitalis exilium erat.

h SED tamen admiror &c. postquam ostendit se amicum in fert crimen cum summa astutia quod magis noceat.

i NIGRE loliginis. Piscis ex quo egreditur atramentum qui externe albus est. intus autem atramentum continet. non dissimilis sepie octenos habet pedes caput est inter pedes & ventrem. Sic iste amicum beniuolusque se ostendit. deinde venenum effundit.

k ERVGO. Nam ita hoc dicitur destino maledicto consumit fama hominis ut ferrum erugit.

l I QVOD vitium procul. Hanc maliciam qua solent persequi etiam amicos suos. amouebo aliorum meis atque animo. Ordo est. prius promittere possum. id est si quid est quod de me vere promittere possim. & hoc vere pollicor absutura esse malignitatem. que etiam amicis nocet.

M INSEVIT pater. Pater inquit meus eam mihi disciplinam dedit. atq; in cōsuetudinem eam induxit. vt neq; quid cogitarem maligne neq; dicerem. deinde mira vrbānitate dū ostēdit quomodo pater suus monere solitus esset. vt vitia fugeret multos probrosos iocis percutit.

N BARVS inops. Nā cum videas eum cui amplū patrimonium relictum fuit. ideo inopem esse. quoniam omnia bona obligurierat debes illius exemplo monitus parce viuere.

O SAPIENS vitata & c. Sapiens et philosophus docebit rationes quare alia petenda sint. vtpote virtutes alia fugienda vt sūt vitia. Ego autem possum ea docere que tradita sūt ab antiq; patribus familias. pbat aut tullius q; solus sapiēs diues sit. que est ista in cōmemoranda pecunia tua. tam insolens ostentatio. solus ne tu diues. proch dii immortales. Ego ne me audiuisse aliqd didicisse nō gaudeam. Solus ne tu diues Quid sine diues quidē. quid si pauper etiam quem eni intelligimus diuitē. aut hoc verbum in quo hoie ponimus Opinor in eo cui tanta possessio est vt ad liberaliter viuendū facile contentus sit. qui nihil querat nihil apetat nihil optet amplius. Animus eni tuus oportet se iudicet diuitē non hominū seruo neq; possessiones tuas. & qui nihil deesse putat. nihil curat amplius faciatus est. aut cōtentus etiā pecunia cōcedo diues es. Sin autē propter auiditātē pecuniā nullū quāstum turpem putas cum isti ordini. ne honestus quidē possit esse si vltus quotidie fraudas. Quem decipis possis pacisceris auferis. eripis. si socios spoliās. arariū expilas. si testamenta amicorū expetis. aut ne exeras quidē atq; ipse supponis hec quidē vtrū abundantis an egentis signa sūt. animus hois diues non arcā appellari solet. Quāuis illa sit plena dum te inanē videbo diuitē non putabo. Et eni ex eo quātum cuique satis est. mentiūtur homines diuitiarū modum. Filiā quis habet pecunia est opus. Duas: maiore

^{ab} ^{ante omnia} ^{aliquomodo}
Atq; animo prius: vt si qui promittere de me

^{scripsero} ^{hanc libertatem.}
Possum: aliquid vere: promitto liberius si

Dixero quid: si forte iocosius. hoc mihi iuris

^m ^{vicia} ^{reprehendo}
Cuz veniā dabis: isceuit pater optimus: hoc me

^{modeste}
Vt fugerem: exemplis vitiorum queq; notando

^{quatenus} ^{mihi pater adquisisset}
Cum me hortaretur. parce frugaliter atq;

^{p alij} ^{qualiter} ^{quomodo}
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset

^{p. n.} ^{hereditatem} ^{patrimonium}
Non me vides albi. vt male viuat filius: vt que

^{profundere} ^{foedo} ^{ab}
Barus inops: magnum documentū: ne patriā rez

^{p. n. viti illius qui deditus fuit} ^{amore meretricum}
Perdere quis velit. at turpi meretricis amore

^{adulteros}
Cum deterreret. lectani dissimilis sis

^{in adulterio} ^{pulchra} ^{p. trebonij viti illius}
Ne sequenter mechas. concessa cum venere vti

^{pater} ^{aliquis} ^{vt videretur}
Posse deprehendi non bella est fama treboni

^{ratione}
Aiebat: sapiens vitata quidque petitur

^{mihi} ^{nostra}
Sit melius. causas reddet tibi. mi satis est. si

^{pedagogi}
Traditū ab antiquis morem. seruare. tuamq;

^{postq;}
Dum custodis eges vitam famamq; tueri

^{tua} ^z ^p
Incolumem possim: simul ac durauerit ætas

^{informabat pater} ^{pceptis} ^{pater}
Membra animūq; tuū nabis sine cortice. sic me

^{aliquid} ^{o fili} ^{curus suasu.}
Formabat puerum dictis: & siue iubebat

^{edibus romantis} ^{pponebat}
Vt facerem quid habes auctorem quo facias hoc

^q ^{phibebat}
Vnum ex iudiciis se lectis obijciebat.

^{laboret infanta} ^{ordcat}
Siue vetabat an hoc inhonestum & inutile factu

Nec ne sit an dubites. flagret rumore malo cum

plures. maiore etiā sicut aiunt danai quinquaginta sunt hie tot dotes magnā querunt pecuniam. Quantū eni cuiq; opus est. ad id accōmodatur vt ante dixi diuitiarum modus. Qui igitur nō filias plures. sed innumerabiles cupis ditates habet. que breui tēpore maximas copias exhauri repossint hunc qn ego appello labo diuitē cū ipse egere se feriat. Multi ex te audierunt cū diceres. neminē esse diuitē. nē si qui exercitū alere posset suis fructibus. quod. p. r. ex tantis vectigalibus iam pridem vix potest cōtingere. Igit hoc proposito. nūquā eris diues anteq; tibi ex tuis possessionibus tantū reficiat. vt eo tue inflexiones. et magna equitū ac peditū auxilia possis. iā fateris igitur nō esse te diuitē. cui tm desit. vt expleas id qd exoptas. Itaq; ista paupertatē. vel potius egestatē. ac mendicitatē tuā nunquā obscure tulisti. Nā vt vis q honeste re querūt. mercaturis faciendis opis dādis publicis sumēdis intelligimus opus esse questu. sic q vidit domi tuæ pariter accusator atq; iudicū cōsociatos greges. q innocētes et pecuniosos reos eodē te auctore corruptelā iudicij molientes. q tuas mercedū pactiones in patrociniis intercas pecuniarū. in cōcionibus cadē datorū dimissiones libertorū ad fenerādas diripiēdas. p uincias. q expulsiōes vicinorū q latrocinia in agris. q cū seruis cū liberis cū clientibus societates. q possessiones vacuas q pscriptiōes locupletū. q egdes municipiorū. q illā syllā mi tps mellem recorde q res stamēta subiecta tot. q sublatos hoies. q deniq; oia venalia delectū. decretū alienū suā snia forū domū vocē silentiū qs hūc nō putet cōfiteri. sibi qsito opus esse. & c.

P NABIS sine cortice. Metaphora a natatoribus Nabibis sine cortice sine difficultate. sic enim discunt natate. qui nesciunt adiunctis ad ventrē corticibus. prouerbialiter autem posuit. Nabis sine cortice hoc est sine alieno adminiculo te reges. **Q** VNUM ex iudiciis & c. Proprie iudices ex equo sū ordine intelligit. Nam in de eligebantur iudices. **Z**

Liber Primus

AVIDOS vicinū fut
nus vt egros. Bene cōpara-
uit infirmā etatem egros dicē
do avidos & intemperantes
Itē aliter avidos et egros dup-
pliciter possumus intelligere
Nam de avaro vtrumq; re-
cte dicitur & de egrotante et
lāgido. Si avarum accipis
sibi parcere persequitur. id est
largus vivere. admonet. quia
avarus est mortis vicin⁹. quē
admodum inquit egrotātes
vicinū funus absterret a ci-
bi aviditate. ita sepe animos
tenerosa vicis infamia reuo-
cat aliena.

EX hoc ego sanus ab
illis. Ex persona sua dat opti-
mū preceptū quo paulatim
a maioribus vitiis possum⁹
abstinere. nā mediocria sunt
condonanda presertim cum
processu etatis paulatim mi-
nuantur. minuet etiam:

LIBER. id est frequens le-
ctio philosophorum. Et hic
quoq; ostendit esse insudan-
dum philosophiē nō vt illā
solū discas s; vt vitā emēdes.

AMICVS. Nam officiū
veri amici est amicum corri-
gere & qui corripitur patien-
ter audiat. & audita exequet

CONSILIVM propriū
Nam cum prudentiores vsu
& experientia efficiamur ea
prudentia bona a malis sele-
get vt illa sequatur hęc vitet.

^{intemperans}
^r ^{mois vicini} ^{quemadmodū}
Hic atque ille: avidos vicinum ^{sumus} vt agros
^{terrefactis} ^{a noxijs cibis}

Examinat. mortisq; metu sibi parcere cogit:
^{similiter} ^{virtia}

Sic teneros animos aliena obprobria: saepe

Absterrent vitijs: ex hoc ego sanus ab illis
^{grauem maculam} ^{afferunt} ^{colorabilibus} ^{qbus}

Pernitiem quęcunq; ferunt. mediocribus & q̄s
^{ab illis vitijs} ^{mediocribus}

Ignoscas vitijs teneor. fortassis & istinc
^{remouente} ^t ^v

Largiter obtulerit longa etas: liber amicus

Consilium proprium neq; n. cum lectul⁹ aut me

Porticus excepit. defum mihi. rectius hoc est
^{bonestius}

Hoc faciens viuam melius: sic dulcis amicis
^{fecit} ^{aliquis} ^{pulchre}

Occurrā. hoc quidam nō belle: nūquid ego illi
^{impudentiam} ^{q. v. nequaquam}

Imprudens olim faciam simile ego: hęc mecum
^c ^{p. ocu}

Compressis agito labris. vbi quid datur oci
^{libris meis} ^{illudere chartis}

Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
^{virtio} ^{veniam dare}

Ex vitijs vnum: cui si concedere nolis
^{magna} ^{multitudo}

Multa poetarum veniat manus: auxiliūq;

Sit mihi nam multo plures sumus: ac veluti te
^{cocebant multo v. in sacra concedere}

Iudei cogemus in hanc concedere turbam.

NEQ; enim cū lectulus
& c. Ostendit nullū tempus
omittendum. qui semper co-
gitemus & que agenda sint
& que fugienda nā siue oia
bimur in porticibus. siue in
lecto requiescemus. nunquā
a cogitando cessabimus.

ILLVDO. describo. In-
dere enim dicuntur poete. cū
res minores scribunt. Vt gil.
Ludere que vellē calamo per-
misit agresti. In rebus autem
maioribus raro ludere dicitur.
Canere vero de vtriusq;
Vir. Carmina qui lusi pasto-
rum audaxq; iuuenta. Tity-
re te parule ceci in sub tegmi-
ne fagi.

HOC est mediocribus.
Artificiose dictum. scripserat
enī i superiorib⁹. se maximis
vitiis carere mediocribus nō
carere. Nunc hoc quod viti-
um non est in mediocribus
vitiis enumerat. vt cū moder-
ste de se loquatur a culpa ta-
men se absoluat.

IVDEI. Nā vt iudei qui
sub imperio cōtauii pluri-
mi romę erant cogebāt mul-
tos in sua sacra concedere. sic
turba poetarum coget & te.
& reliquos qui nolunt repre-
hendi. vt mihi concedas qui
uat quod quamuis ipse taceat.
at non propterea effugiet tur-
bationes.

Argumentum in satyram quintam

VM in precedenti satyra de nimis acri reprehensione causatus fuerit. Ideo in hac sequenti satyra
stilum carminis mutat. siquidem iocose narrans qualiter roma brundisum iuerit. & quid sis-
bi & socijs contigerit. & in fine quedam turpia de se narrat. vt sic ostendat se non ex malignitate rep-
hendere sceleratos homines; cum ipse sibi met non parcat.

Virgilius

Boecenas

Plotius

varius

Satyra quinta

ampia horatium ciuitas illa

e Gressum magna me cepit aritia roma
erat mihi p.n.

Hospicio modico: rethor comes heliodorus
excepte me

Græcorum lingue doctissimus. inde forum appii
pleaum sed fraudulentis

Differtum nautis cauponib⁹ atq; malignis
f segnes in duas mansiones

Hoc iter ignaui diuissimus altius at nos
vniua via via pigris

Præinctus vnum: minus est grauis appia tardis
in via appia

Hic ego propter aq; q d' erat deterrima ventri
pcentantes

Indico bellum: cenantis aut animo equo

Expectans comites: iam nox inducere terris
dispargere sydera

Vmbras: & celo diffundere signa parabat
i. seruit seruis

Tum pueri nautis: pueris conuicia nautæ
ingerebant verba seruorum verba nautæ
i. applica i. infera

Ingerere. huc appelle: trecentos inseris: o ohe
loquitur poeta p nautæ

Iam satis est: dum æs exigitur. dum nauula ligatur
maior pars noctis absumpta est.

Tota abit hora: mali culices. raneæq; palustres
nobis canando laudat

Auertunt somnos. absentem cantat amicam

g HIC ego propter aquam
Hodie in foro appii viator
res propter aquam que ibi te
terrifica est manere vitant.

h TVM pueri & c. Nam
cum eo in loco sint res nauis
gis imponende inter seruos
qui ingerunt & nautas qui re
cipiant exoriantur conuicia.

i HVC appelle trecentos in
seris. Verba sunt nautæ frascē
tis cum plures nauis imponā
tur quam pepigerat. id est pā
ctus erat.

k ABSENTEM can
tas amicā. Sic enim leues ac
vulgares homines noctis so
lata vigiliarū querere solent
cantica amatoria cantantes.
Z ii

Ad EGRESSVM roma
Non discedit ab ingenio pœ
ta sed suauitate multa mul
tisq; salibus insperfa oratio
ne acerrimos reprehensionis
stimulos contegit vt illis au
ditorem alliciat. & illa quæ
his illaqueatos salubri repre
hensione emendet. argumen
tum autem a protectione me
cenatis assumit. Hunc enim
ad. M. antonium reconcilia
dum missum. Virgil. Hora
tiusq; ac nonnulli alii ex do
ctoribus brundisium vsq;
profecti sunt. In hac igi pro
tectione multos reprehendit.

e ARICIA. ciuitasque ab
est ab vrbe decem milia pas
sum.

f HOC iter ignaui diuissi
mus. id est ab vrbe vsq; ad
forū appii biduo venimus
cum argutiores vno die sola
bant venire.

atyra
id su
reps

Liber Primus

I AC misse pastū & c. Ordo. ac misse pastum mule retinacula nauta saxo religat.

m NAVAT piger. Nam & ipse cū eos quos vehit dormire sentit. dormire parat quamvis pollicitus sit accepto precio tota illos nocte vehere.

n STERTIT. Oblitus fidei & officii sui.

o CEREBROSVS. nam modestiores non quid nauis ta meretur. sed quid se dignū esset facerent. Cerebrosus autem dicitur a cerebro qui totus suo consilio heret. & obstinatus a nemine persuadet & iracundie obtemperans sine ratione fertur.

p FVSTE saligno. Nam circa paludes salices abundat.

q DOLAT. Proprie dola est lignum dolaco equare

r QVARTA vix demū. Terracinā se quarta hora tandem peruectū esse dicit. hoc die autem paulum citra Terracinam fons feronie est.

s MILIA tum pransi & c. Quia illis temporibus adhuc terracinensis vrbs in altissimo monte erat inde postea in equorem locum posita est. vix nō solū adhuc sint vestigia edificiorum in monte. sed & murorum.

t REPSIMVS. Repere serpentum est. sed voluit ostendere difficultatem. in ascendendo montem. in quo auxur que & terracina dicitur colebatur.

v HVC venturus erat meccenas. dissentione orta inter Augustum. antonūq; Cocceius nerua auus ei⁹ qui postea romę imperauit. perit a Cęsare. vt aliquē cum de summa rerum tractaret. mitteret terracinam. & primū meccenas mox & agrippa aggressi

vehementius
vil vino

Multa prolutus vappa nauta. atq; viator;
f. cancat

Certatim. tandem fessus dormire viator
dimisse .i. ad pascendum

Incipit ac misse pastum retinacula mule
ad saxum

Nauta piger saxo religat; stertitq; supinus
alligat n

Ia męq; dies aderat nil tum procedere lintrem
iracundus

Sentimus donec cerebrosus profilit vnus
ex saltice

Ac mule nautęq; caput lumbosq; saligno
verberat tandem c noui

Fulce dolat; quarta vix demum exponimur hora.
ablutimus aqua

Ora manusq; tua lauimus feronia limpha
spassu illic procedimus

Milia tum pransi tria repsimus atq; subimus
nō qđ sapa fuerit candida sed cula coquende aprissima

Impositum saxis late candentibus auxur
ad oppidum auxur

Huc venturus erat meccenas optimus atq;
alter ab antonio scđ ad reconciliandū au
alter ab augusti gustū 2 antonium

Cocceius. missi magnis de rebus vterq;
ad concordiam reducere.

Legati aduersus soliti componere amicos.
in eo loco vnguentis oculorum

Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
illincbam

Illiniere interea meccenas aduenit; atq;
p. n. homo sine vitio.

Cocceius capitoq; simul fonteius ad vnguem
p antony

Factus homo antoni non vt magis alter amicus
oppidum exsente

Fundos aufidio lasco pratore libenter
derelinquimus stulti de qđ officū inter cetera infimo ge
neri hominum mandabatur

Linquimus infani ridentes premia scribæ
q regum ethruscorum vestis fuit

Pretextam & latum clauum prumęq; batillum
formis quiescemus

Im mamurrarum lassī deinde vrbe manemus
p. n. hospitiū coquinam

Murena prebente domum capitone culinam:

Postera lux oritur multo gratissima namq;

sunt. hic pepigerunt fidem confirmatissimā et in vna castra cōfere signa vtriusq; exercitus iusserunt. hoc Titus liuius li. cxvii.

Ex AMICOS aduersos At qui cōtrarium epitheton est amicorū sed intellige soliti componere. id est ad cōcordiā reducere eos qui ex amicis aduersi facti erant.

y AD vnguem factus .i. perfectus. Translatio avicturis lapidum. cum ita exacte sunt vt vnguē non admittat

z FVNDOS aufidio lasco & c. Strabo ait sinu caietano contiguum esse ceccubū Cui adiacet vrbs fundi in via appia. tota hęc ora precipua vina gerit. hinc Cecubū fundanum. fetinum. salernū. & albanum. Notat autē in hoc loco insolentiam ignobilis pretoris hinc enim de scriba senator factus fundanam preturam acceperat. quē sibi sui fuisse ait quod magnipederet indutum se esse lato clauo ac pretexta. & de balneis publicis prunas sibi domū a mediastinis afferri.

a BATILLVM. vasculū in quo carbones incēsi essent quibus ferrum ad inuredas notas reis candebat.

b IN mamurrarū. Senatoria familia romę erant mamurre. sed formis oriunda. & magnam partem vrbs possidebant.

c CVLINAM. cibariū. est autem culina vbi epule coquantur dicta sic quia ibi lares colerentur.

d MVLTO gratissima. Optimus poeta demonstrat quam diligēter colenda sit et quantum in vita iocunditate idem capiamus.

e GANDIDIORES. In nocēsiores. ergo poterat inter illos intercedere amicitia. que cū virtus sit. inter malos esse non potest.

f NIL ego contulerim Sensus est Quā diu sana mēs te sū inquit nihil putabo eō parabile esse iucundo amico

g PROXIMA campano Significat autem iuxta pontem campanum qui est circa xvi. miliarium a capua in villa se mansisse.

h PAROCHI. Genus officii qui solent peregrinis saltem & ligna prebere & significat publicum cursum. hic parochie ecclesie dicuntur. que suis parochianis victum celestem exhibent.

i HINC muli capue. Com modum inter hinc capuam vsq; ostendit quando quidē & muliones vno die cōmo de illud carpant.

k CLITELLA. Sarcina siue sella vel instrumenta quibus quadrupedes sternuntur. vellignei vincunt quibus onera imponuntur.

l LIPPIS. Propter se dixit.

m CRVDIS. Male cibaria stomachus de coquentibus propter Virgiliū qui morbo laborabat.

n HINC nos cocei. Ostendit libertatem hominis.

o CAVDI. Caudium ciuitas est fannii Lucanus. Vltra caudinas superavit vulnere furcas.

p MVSA velim memores &c. Quidam reprehendunt horatiū quod derixa dicturus petiuit auxilium stultenā oratorie hoc fecit. quando autē de leui redicturi sumus. attentum debemus sa-

illi tres viri doctissimi circa oppidum illud

Plocius & varius sinuisse virgiliusq; p.n. p.n. p.n. nobis homines pulcherrimos

Occurrunt anime quales neq; candidiores quibus amicos

Terra tulit neq; quis me sit deuinctior alter inter nos dum conuincimus

O qui complexus & gaudia quanta fuerunt

Nil ego contulerim iocundo sanus amico. ex loco illi campanie hospicium

Proxima campano ponti: quæ villula tectum

Prebuit: & parochi que debent ligna saltemq; exinde in oppido illo lz furcas.

Hinc muli capuæ ditellas tempore ponunt. vadit

Lusum it moecenas dormitum ego virgiliusq; quia cum slucnes oculos habentibus nō parentib; digerēt

Namq; pila lippis inimicū & ludere crudis viri illius

Hinc nos cocei recipit plenissima villa excellit

Quæ superest caudi cauponas nunc mihi paucis p.n. contrectans p.n.

Sarmenti scuræ pugnam messiq; cicirrhī rectos genere i. suete

Musa velim memores: & quo patre natus uterq; inter se

Contulerit lites messi darum genus osci ergo erat adhuc scriuus

Sarmenti domina extat ab his maioribus orti: runt inceptis

Ad pugnam venire: prior sarmentus: equite indomiti nos

Esse fieri similem dico ridemus & ipse respondit intelligo verba sarmenti.

Messius accipio caput & mouet: o tua cornu esset

Ni foret execto frons inquit quid faceres cum a mutilatus messio vuluus verba poete

Sic mutilus miniteris: at illi foeda cicatrix pilosam a. huius partis facie

Setosam leui frontem turpauerat oris f. sarmentus

Campanum in morbū in faciem permulta iocat

tere auditorem. propter leuitatem rei. vel quia descriptus naturam sua non debet pretermittere quodq; iucundū: videbat sine ludo narraret

q OSCI. Campani. quia oscia campania dicta est. aut ironicos cuiusdam osci ignobilis. vnde osceni figurate. vt in odis. creffa genus pholoe. & est figurata locutio.

r SARMENTI. De quo Iuue. meminit. Que nec sarmentus iniquas cesaris ad mēlas. nec vilis galba tulisset

f PRIOR sarmentus. De scorum feruat poeta. nam de cutab hoc iurgium orini quo nullus esset pudor.

t QUID faceres. q. d. maiora minareris ni tua frons foret execto cornu. Appellat cornu extremitatem frontis. & exectum propter cicatricē que inerat. Acron ait oscos qui in campania sunt. habere in fronte ex ipsa natura veluti cicatrices. quid ergo faceres integer cum sic mutilus. is mutilatus minitaris.

v MVTILVS. Sūt qui velint mutilos eos esse a quibus ferro vel alia vi aliquod membrorum exectū sit. Inde mutilare. Mācos autem quibus membrum vitio nature deest. Iuue. Ex eo tanquam mancus & extincte corpus non vult dextre. Debilem vero eū nuncupant. cui membrū vel vulnere vel morbo inuilefactum sit.

x SETOSAM. & propter hoc illum equo cōparauerat

y CAMPANVM in morbum. aut oris foetidatē aut arrogantiam. dicunt enī campani foedi esse arrogantes. aut vero campanū morbum dixit. quia cāpani morbum dicacitatis patiuntur.

Liber Primus

z DONASSET iam ca-
thenam. Urbanissime hec di-
cta sunt in eū seruilibus esset
natalibus. Translatione sum-
pta a generosis pueris qui
bullam auream egressi pue-
ridę annos apud lares solent
suspendere.

a SCRIBA quod esset & c.
Sensus est. quod quāuis esset
scriba. non propterea ius do-
mine esse deterius.

b DENIQ; cur nunquam
fugisset. Maxima enim infa-
mia erat seruo quod fugitiu⁹
diceretur. hoc igitur animi vi-
tium est. illud corporis quod
pusillus sit.

c ENEVENTVM. Olim
maleuētū dīctū in famio est

d SEDVLVS hospes. di-
ligens officiosus.

e PENE macros. Ordo
pene arsit macros; turdos.

e DELAPSA est flama.
id est sparso igni errāte flama
ma per coquinam.

f LAMBERE. attingere.
vt lambere flammā comas
& circum tempora pascit.

g INGPIT ex illo montes
notos. Quouiam in apulia
ortus est poeta. vel notos cha-
ros. Virgil. Hic inter flumī-
na nota.

h ARABVLVS torret. i.
incendit. Quia nimio calore
flans ventus illam regionem
exicat. vnde & pestifer dicit
esse & grauis a tabulis no-
men venti.

saltando representat

Pastorem saltaret vti cyclopa rogabat

^{7 dicebat} ^{persona} ^{quibus vrebantur in} ^{tragedijs recitandis}
Nil illi larua aut tragicis opus esse cothurnis

^{respon dit} ^{messius} ^{turgia} ^{om}
Multa cicirrus ad hæc donasset: iam ne catenam

^{farmencus}
Ex voto laribus querebat scriba quod esset

Deterius nihilo domine ius esse rogabat

^{a domina} ^{f. farmenco}
^b Deniq; cur nunq; fugisset: cui satis vna
^{i. cum paruo contentus sit} ^{no caritibi timenda fames}

Farris libra foret: gracili sit tanque pusillo:

Otosus iocunde coenam produximus illam

^{domus} ^{hospitio}
Tendim⁹ hic recta beneuentū: tibi sedul⁹ hospes

Pœna macros arsit dum turdos versat in igne

^{errabunda} ^{coquinam}
Nam vaga per veterem delapsa est flama culinā
^{i. a vulcano} ^{attingere}

^f Vulcano summū properabat lambere tectum]
^{hospites}

Conuiuas auidos coenam seruosq; timentes
^{ruge} ^{f. flammā} ^{conari}

^{deinde}
Tum rapere atq; om̄s restinguere velle videres

^{cognitos}
Incipit ex illo montes apulia notos:
^{montes epicar ventus ille} ^{gnitiosus}

Ostentare mihi: quos torret arabulus: & quos
^{transmissus} ^{illius oppidi}

Nunq; erepsimus: nisi nos vicina triuici
^{ab effectu}

Villa recepisset: lachrimoso non sine fumo
^l ^{fornace}

Vdos cum follis ramos vrente camino.
^{in cali villa}

Hic ergo mendacem stultissimus vsq; puellam
^{obfena sunt}

Ad mediam noctez expecto: somnus tamē aufer^t

Intentum veneri: tum immundo somnia visu
^m

Nocturnam vestem maculat ventremq; supinū.

i TRIVICI. oppidi in sitre
campanię quo vehicula iun-
cta accedere nequeunt. ergo
horatius ad villam diuerit.

k VDOS. Humidos; viti-
des. i. accepit nos cū summo
fumo quia ibi vrebant rami.

l HIC ergo. Hic in sine faty-
re quedā turpia de se narrat
vt sic ostendat. se non ex ma-
lignitate reprehendere scelera-
tos homines. cū ipse libimet
non parcat. Ea ratione etiam
de se narrat vt extirpare possit
om̄is secordia animi. que
vt in plurimū puenit ex astu-
cia mulierū. que sensere acus-
tius quis incendende modus
quando pectoris delicia. quæ
do cruris paululū ostendendū
dum sit. qua oculi parte pro-
spiciende sint. qua lubrica ge-
sticulatione trahendi. quis ta-
ciē deceat risus. & quod opti-
me nouerunt dū tempus est
id nolle q; velint ostendere sed
quid earum artes nescius ex-
plicare conor an celi sidera
vel maris harenas diuines
res hec tamen palam omnia
que sunt. in conclauī mellita
verba que blandicie que las-
ciuie que si oportuerint lach-
rime que illis plurimū ob-
sequioselūt honestius tacuis-
se arbitror q; narrasse. his igitur
tur tot & talibus seu ab eorū
plurimis sepissime capiuntur
spectatores egregii quibus
plus cure oblectatio volupta-
tis est quam virtutis labor.
Qui dum aduertentes quas
ipsi fecimus catheras cōtrin-
gere nequeamus in exiciū se-
pillime ruimus.

o EXPECTO. Omnes
autem cupiditates ardorem
habent. Sed nulla magis an-
imū egrotum inflammāt q; e-
cupiditas rei amare potiende
at hec ipsa augetur cum spes
prouenit ex amice promissis
Sic infra in li. epi. Vt nox longa
ga quibus mentitur amica.

m **QVATTVOR** hinc rapimur .i. celeriter assumimur.

n **MANSVRI** oppidulo quod versu dicere non est. Equitium dicebatur oppidum & non poterat in versu suo ponere huiusmodi nomē. ac per hoc signis vitur.

o **SED** panis longe pulcherrimus & c. Adeo dicit hic bonū panem fieri. vt qui callidi. i. periti sint illius inde sibi ferant.

p **ACVE** non ditior vrna Quia in equotutio aque est inopia. & similiter apud canusium oppidum apulicū panis est. hac de causa equotutio emitur panis si mihi & vbi aqua deest. vt in equotutio.

q **A FORTI** diomede conditus. Sic enim ab homero inducitur Diomedes. Arpi enim et canusini propinqua oppida et a diomede condita.

r **RVBOS.** Oppidum est. Hinc Vir. Nunc facilis rubea textatur fiscina virga:

f **AARI** moenia. Barum. Egnata et ruida pediculorū oppida sunt et in calabria pediculi populi. Sed & pediculos aista capitis dicimus et pediculos quibus poma pendē.

teinde

vehiculis illis

Quatuor hinc rapimur viginti et milia rhædis

nomen oppidi hincametro congruit

Mansuri oppidulo: quod versu dicere non est

indicat edicere nomen illius oppidi a venditur

Signis per facile est: venit vilissima rerum

in tali oppido

Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus vltra

prout duo

Callidus vt solet humeris portare viator

durus

Nam canusi lapidosus aquæ non ditior vrna:

Quis locus a forti diomede est conditus olim

Flentibus hic varijs discedit mæstus amicis

ad oppidum illud fangari

Inde rubos fessi peruenimus: vtpote longum

Carpentes iter & factum corruptius imbri

Postera tempestas melior via prior: ad usq;

illius oppidi oppidū illud nam in eo est penuria aquarum

Bari moenia piscosi de hinc egnatia lymphis

edificata

Iratis extracta dedit risusq; iocosq;

ab hominibus adhibita

inflammari

Dum flamma sine thura liquefcere lumine sacro

egnatia in esse

circumfusis carens pputo

Persuadere cupit. credat iudeus appella

credam

ex se ola epurcoris.

Non ego: namq; deos didici securum agere autē

insolent

hoc miraculum nature

Nec si quid miri faciat natura: deos id

seucros

Tristes ex alto coeli dimittere tectō

vicijs

Brundisium longe finis chartæq; vicq;

IRATIS lymphis. Nam infalubres sunt ibi aque.

DVM flāma. & c. Anastrophæst. id est sine flāma.

PERSVADERE. Ridet illorum religionē. qui putabant diuissū thura que in limine templi ponērentur sine flamma liquefcere. Et tanquā epicurus negat deos aut precibus moueri aut ita ex aliqua impietate irritari.

APPELLA. circumcisus. q sine pelle sit. qui cutis ē preputio incidatur. dicuntur etiam recuti iudei.

NAMq; deos didici Morder iudeorum superstitionem & vt epicurus pferat am sententiam scilicet deos non curare mortalia. & c.

NEC si quid miri. Dicit miracula quedam a natura fieri. sed nō a diis. cum dijs vt placet epicureo. propterea beati sint. quoniam nihil curantes ocio summo fruant.

CHARTE .i. sermonis Z iiii

Argumentum in sextam Satyram

i N hac satyra sexta poeta elegantissimus reprehendit eos: q nobiles improbos laudat: & honoribus dignos iudicant. Ignobiles vero reprobant: & honoribus ac premijs priuant. Alloquitur vatū presidium Mecenate qui talibus nō cōsen: it: qui extollat ignobiles probos: improbos nobiles deprimebat. Exemplum a seipso sumit poeta. Hoc dicit.

A NON quia mecenas. Meecenatem alloquit cando rem animi eius comemorans qui generosos atq; humiles absq; discrimine accipiat. Sensus hic est. Non te inquit extollit nobilitas gentis & sanguinis. ut despicias eos. qui ex infimis nati sunt. scies quod non genus sed virtus in homine querenda. Non quia habes ethruscos fines quos incoluit quicquid lydorū fuit. nec eo quia nemo est generosior. idest neq; quia nobiliss es. ideo derides ignobiles & libertinos. nec ideo quod iperavit pater tuus et avus irrides ignotos pauperes vel ignobiles. nec ignoti tibi fastidia afferunt. quod vulgo sannam dicunt. Ordo autem est. o mecenas tu non suspēdis naso adūco. idest non ponderas & liberas eum quodam stomacho ut ceteri nobiles solent

B PERSVADES hoc tibi vere. Recte inquit tibi psuades o mecnas quod ante imperiū tullī. qui vnus ex septē regibus seruilī tamen genere fuit alii multi ignobiles. sed viri boni & vite optime. Sensus hic est. recte hoc sentis quia non nobilitatem

Satyra sexta.

N On quia mecenas lydorū quicquid ethruscos incoluit fines nemo generosior est te:

Nec quid avus tibi maternus fuit atq; paternus

Olim qui magnis legionibus imperitarint.

Ut pleriq; solent naso supendis adunco

Ignotos. ut me libertino patre natum:

Cum referre negas: qualis sit quisq; parente

Natus: dum in genus persuades hoc tibi vere

Ante potestatem tullī atq; ignobile regnum

Multos saepe viros nullis maioribus ortos

Et vixisse probos amplis & honoribus auctos

Contra lauinum valeri genus vnde superbus

Tarquinius regno pulsus fuit vnus assis

Non vnquam precio pluris licuisse notante.

Iudice quo nosti populo: qui stultus honores

magnipendis. sed virtute. ante potestatem Sensus. non solum tullū. sed alios multos ex ignobili genere claros fuisse. fuit autē tullus tarquinius lucumonis seruus de quo vir. Otia qui rumpet patrie restatq; mouebit tullus in arma viros.

C CONTRA lauinū valeri & c. Econtrario. ut ille ignobilis optime regnavit. Sic in genere valeriorū. quorum opera tyranni exacti sunt. multi fuerunt nullius precii.

D FUIT vnus assis. Hic P. valerius adeo foedis ac projectis in omnem turpitudinē moribus vixit. ut non potuerit puchi ultra questorum dignitatem. Ergo sensus est. quamuis populus assuenerit honores dare indignis dū titulis atq; imaginibus mouet tamen ille vilis apud eundem populū notatusq; ab eo est. quamuis etiam populus in dignis etiā honores tribueret.

E LICVISSE. a licitatione idest valuisse extimasse. quoniam omne quod licet valeat.

f QUID oportet nos face
re. & c. Nos qui sumus sapiē
tiores populo. si populus re
cte iudicat qui frequenter er
rat. non debemus honorem
merētibz magis quam no
bilibus.

g NAMq; esto. Hoc. q. pre
cedente subiectione dicit. q.
aliquis dicat magis debuit
honore accipere leuinus ho
mo quam nescio quis nescio
quis ignotus. Cui ita respon
det concedo quod magis de
buit populus mandare ho
norem leuino nobili quam
uis ignaui quā decio igno
bili quamuis forti. quare aut
hoc cōcedo. quia debet vnus
quisq; cōtētus esse ordie suo

h CENSORq; moueret
appius. hic est appius q liber
tinos i vrbe tribunos redegit

i QVONIAM ppria
non pelle & c. Ab apollo
Esopi tractū. in quo asinus
leonis pellem sibi sumit. Nā
nō quiescere pellibus suis di
timus eos qui humiliore lo
co. nati maiora desiderant.

k SED fulgente & c. Nam
homines ignobiles vt nobi
les gloria honorū trahunt.

l QVO tibi tullii. Sēsus
quid necesse est ad ipsos ho
nores asse. tare. quāuis om
nes cupiāt. Iste tullus vir pre
torius sed obscuro loco na
tus pompeianas partes secu
tus fuerat. & inde a cesare oī
dignitate spoliatus. verum
mortuo cesare in pristinum
statum rediit. Ergo inuidia
accruit sumere. i. ex eo quod
sumpsisti.

m DEPOSITVM. iube
te cesare que inuidia fuisset tibi
minor si priuatus vixisses

ineptis opinione impudens.

Sape dat indignis & fame seruit ineptus

admiratur darts noibus simulacris matorum

Qui stupet in titulis & imaginibz. quod oportet

Nos facere auulgo longe lateq; remotos

vt nobili homini dignitatem

Namq; esto : populus vt leuino malet honorem

ignobili committere remoueret me / a senatu

Quam decio mandare nouo censorq; moueret

a libero & viroq; parente

Appius ingeuuo si non essem patre natus

remoueret me

Vel merito: quoniam ppria non pelle qui essem

laus, populana.

Sed fulgente trahit constrictos gloria curru

ignobiles ad quid cur

Non minus ignotos generosis quo tibi tullii

refumere i. natiuam velle

Summere depositum clauum fierique tribunū

Inuidia accruit: priuato que: minor esset

demens

Nam tu quisq; infanus nigris medium

i. calcamentis induit

Pellibus & latum demisit pectore clauum

a populo sē nouus senator

Audit continuo: quis homo hic: aut q; patre nat

aliquis virio virille p. n. q

Vt si qui egrotet. quo morbo barrus haberi

pulcher p quamcumq; viam

Vt cupiat formosus: eat quacunq; puellis

sē de eo

Iniciat curam querendi singula. quali:

Sit facie. sura. quali pede. dente capillo:

similiter

Sic qui promittit ciues: urbem tibi cure:

futurum esse rempla

Imperium fore & italiā & delubra deorum

ignobili num sit

Quo patre sit nat: num ignota matre inhonest

homines ille

Omnes mortales curare & querere cogit

illorum ignobilium

Tu ne syridame aut dionysi filius audes

capitolino p. n.

Deicere saxo ciues aut tradere camo.

n NIGRIS pellibus apud
antiquos non nisi nobiles ni
gris calceis utebant illis que
lunam inscribebant Martia
lis lunata nusquam pellis &
nusquam toga. luue. Et gene
rosos appositam lunam nig
re subtexit alute.

o AVDIT cōtinuo. a pop
ulo aut inquitū est. aut
obprobantium hic sermo.

p VT si quis egrotet.
Egrotare morbo dicitur hi
qui habent aliquam cupidit
tatē. quia ois cupiditas egre
tudo est. quēadmodū inquit
q voluerit videri formosus
inicit puellis curā interrogā
drquali facie iuuenis sit. qua
li dente. quali capillo. Sic qui
et ignobiles cum sint querūt
magistratus in quibus sit po
testas capiundi supplicū de
ciuibz cogūt omnes inquit
rere suum obscurum genus:

q BARRVS. Vilissime li
bidinis fuit. adeo vt emiliam
virginem veste incessasse di
ctus sit.

r SIC qui promittit. ordo
est. Nam si quis promittit ci
ues & urbē esse sibi cure co
git omnes mortales de se cu
rare. & eius natalibus sicut
infani habitu nouo & qui
vult videri pulcher.

f TV ne syridame & c. Sen
sus. tu qui libertinis es paren
tibus audes tribunatum ad
ministrare ignobilium quo
rundam de syria damnato
nomine ignobilis quasi vn
depopulo verba ad eum fa
cit. qui cupit ex genere humi
li ad honores & imperium.
venire.

t DEICERE saxo. Nam
damnati e saxo capitolino
deiciebantur.

v CAMO. Cadmus fuit
carnifex note crudelitatis.

Liber Primus

x AT nouius collega. qua
si respondentis verba sunt.

y VNO gradu. Nam ego
sum natus ex patre libertino
At ille libertinus est.

z HOC tibi. Hac ratione:
Rursum interrogatis est mo
do. hoc tibi paulus et messa
la optimi fuerunt illius tem
poris aduocati et noui⁹ qua
uis garrulus vocis tamē gra
tia pene exercitus agere vide
batur. aliis placet nouiū pre
conem fuisse.

a AT hic si plaustra. Nūc
Nouium dicit garrulum &
vulgarem esse in causis agen
dis. per quod gloria studio
rum efficeret vt equo animo
sustineatur quod dissimula
ta humilitate natalium pau
lo exercitus agatur.

b NVNC quia sim cō
uictor. Sententia est. Si inui
dent mihi tribunatū iure pos
sunt inuidere. quia hoc mu
nus fortune fuit. que sepe in
dignos subleuat. Si vero in
uident te amicum mihi. hoc
non iure quia non fortuitu
sum factus tibi amicus sed
electione tua que prudentia
non caret. Et ita hoc amicitie
initium describit. vt et se mee
nati. oblatū ab hominibus
bonis & prudentibus osten
dat. s. a Virgilio & Varrone.
Et a se non orationis facun
dia cōmendauit que mee
natem decipere potuisset. cū
ipse pudore impeditus inter
ruptim & pueriliter locutus
sit. que res animū probū &
ingenuum demonstrat.

c PRESERTIM cautum.
Cum sis cautus ad amicos
eligēdos. dignos amicos qui
longe sunt a praua ambitio
ne. Sic etiā Tullius. Sunt igi
firmi & stabiles & constan
tes eligēdi cuius generis est

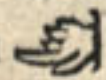
q parco fuit & vocis merito
patrimonium acquisitū
At nouius collega gradu post me sedet vno
nouius .i. in dignitate ipm secudo
respondet horatius.

Nāq; est ille: pater quid erat meus hoc tibi paulus
q fuerit optimi aduocati curtus serenita oratorū funerum
a nouius

Et massala videris. at hic si plaustra ducenta
q adhibeant funcribus aduerbium est

Concurrantq; foro tria funera. magna sonabit
in superet clamore

Cornua quid vincatq; tubas. saltē tenet hoc nos
horatium

Nunc ad me redeo libertino patre natum

Quem rodunt omnes libertino patre natum
cōtusa familiaria.

Nunc quia sim tibi meccenas conuictor at olim
obcederet militum

Quod mihi pareret legio romana tribuno
tribunatus amicitie

Dissimile hoc illi est. quis non vt forsan honorem
q honores fortune bonū est q inuidia
meretur cū casualiter indignis confertur.

Iure mihi inuideat qui uis. ita te quoq; amicum
diligentem umiliaria tua

Præsertim cautum dignos assumere praua
fortunatum

Ambitione procul. felicem dicere non hoc
q meccenatem

Me possum casu. quod te sortitus amicum
q. d. neq; casu aliquo nec beneficio fortune
factus sum tibi amicus sed beneficio meo

Nulla & n. mihi te fors obtulit optimus olim
virgilium cōmendando me tibi.

Virgilius: post hunc varus dixere quid essem
postq; sum

Vt veni coram singultim pauca locutus
q a qui pudorem habet non multum loquitur vt in infans

Infans namq; pudor prohibebat plura profari
nobilit esse

Non ego me claro natum patre. non ego me circū
appulo equo

Me saturicino vectari rura caballo.
dicendo veritatem

Sed quid cram narro respondes. vt tuus est mos
a te

Pauca abeo. & reuocas nono post mense. iubescq;
existimo

Esse in amicorū numero. magnū hoc ego duco
a distinguit

Quod placui tibi. qui turpi secretis honestum

magna penuria. & iudicare
difficile est sane nisi expertū.
Experiendū autem est in ipsa
amicitia ira præcurrit amicitia
iudicium. tollitq; experiē
di potestatem. Est igitur pru
dētis sustinere. vt cursum sic
impetū beniuolentię quovta
mur. quasi aquis tempesta
tis. sic amicitias aliqua parte
periclitatis moribus amicos
rum. Quidam sepe in parua
pecunia perspiciuntur q; sint
leues. Quidā autē quos par
ua mouere nō potuit. cogno
scunt in magna. Si vero erūt
aliqui reperi qui pecuniā præ
ferre amicitie sordidū existi
ment. vbi eos inueniemus.
qui honores magistratū. im
peria. potestates. opes amicitie
non anteponant. vt cū ex
altera parte pposita hec sint.
ex altera vis amicitie. non
multo illa malint. Imbecilla
enim humana natura est ad
contēendam potentiā. quā
etiam si neglecta amicitia cō
secuti sunt. excusatum iri ar
bitrantur. quia non sine ma
gna causa sit neglecta amicitia.
Itaq; vere amicitie diffi
cillime reperit in his qui in
honoribus. re que p. veifan.

d SINGULTIM pauca
locutus. & c. Cū interuallo
interruptis verbis impediēte
verecundia. Natura enim no
bis est. vt ad sublimioris di
gnitatis viros cū adhuc igno
ti accedimus verecundia nos
elinguet faciat.

e NON ego circum & c.
Ordo. Nō ego narro me cir
cum rura vectari caballo sa
turiano. Saturiani fundi sūt
in apulia fertiles et equorum
nobilium genitores.

f REVOCAS nono post
mense. Pleriq; grauis iudicii
viri ideo nō temere i amicitia
recipiunt. ne facile dimittant.
ostendit ergo meccenatē per
nouem mēses de se iudicasse
ac sic in amicitiam recepisse.

AT qui si vitis. Verēcū de confitetur esse nōnulla vitia veruntamen mediocria. et videtur hoc verum esse. vt nemo non aliquo vitio sit cōstitutus. Sed iam dudum bene est si vitium illud parū et cui ignosci possit. hiberbatō tale est. at qui si vitis careo et probate sum vitę his bonis pater causa est.

h VELVT si & c. Cō parat vitam suam formoso vultui asperso neuis.

i SI neq; avaritiam. Ordo Si neq; avaritiam in mēreprehendis neq; tabernas & amicis meis carus sū insons sum & innocens vt me colā laudem.

k AC mala lustra. Lustra non ferarum cubilia tantū. sed & lupanaria dicuntur. lupanaria autem mala perpetuo epitheto dixit. nec enim sunt bona vt ad discretione torum dixerit mala. Sic dicit a plauto Athenis atūcis & a Lucilio campana capua.

l OBIICIET vere. Bene additum est vere illud enim nobis curandum est. ne probra que in nos dicuntur vere dicantur. alioquin dicantur in nostra non est potestate

m QVI macro pauper & c. Nec patrem debita laudē defraudet. qui quāuis pauper esset. noliut filiū ad questum instruere. ad quē multū ex nobilioribus a suis parentibus instruuntur.

n FLVII. Alii hunc foeneratorem. alii calculatorē fuisse volunt.

o LOCVLOS. in quibus pecuniam exactam referrent

f. sim notus

Non patre preclaro: sed vita & pectore puro

certe

At qui si vitis mediocribus ac mea paucis

quia nemo sine crimine vituit

f. est

Mendosa est natura: alioquin tecta, velut si

pulchro

maculis

Egregio in parfos reprehendes corpore neuos

non

immunditiam vitę

li

Si neq; avaritiam neq; sordes ac mala lustra

f. runc sum innocens

Obijciat vere quisquam mihi purus & insons

(Vt me collaudem) si & vitio carus amicis.

meus vitioribus meis

f. parce

Causa fuit pater his: qui macro pauper agello

illius calculatoris

Noluit in flauij ludum me mittere magni

ad quem flauium

equitibus romanis

nati

Quo pueri magnis ecenturionibus orti

similiro

hypaloge non ipsi suspensi sed suspensos loculos habentes p

Leuo suspensi loculos tabulamq; lacerto

oculo vte mensio ante pedus

Ibant octenis referentes idibus era.

ppcer tenetā etatem

ppcer tenetā etatem

Sed puerum est ausus romam portare docendū

arces

equitibus ordinis

Artes. quas doceat quiuis eques atq; senator

gentros

meam

me

Seruet prognatos vestem seruosq; sequentes

qui mei

In magno vt populo si quis vidisset auita

substantia

expensio

Ex re preberi sumptus mihi crederet illos

pater

discipulatio vonte ad vendam licetā corrumpi nō poterat

Ipsē mihi custos incorruptissimus omnes

dicam

verecundum

Circum doctores aderat: quid multa? pudicum

pudor.

Qui (primis virtutis honor) seruauit ab omni

intuitosa

obiectione

Non solum factō: verū opprobrio quoq; turpi

al' nihil

pater meus

aliquis obijceret

aliquando

Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olimi

ego

qualis

Si preco paruas aut vt fuit ipse coactor:

lucra

conquestus

propter

Mercedes sequer: neq; ego: eē qstus ob hoc nūc

p TABVLAM. in qua data & accepta scriberent.

q SED puerum est ausus. Vt ostendat difficultatem patrimonii ad sumptus subministrandos

r VESTEM seruosq; sequentes & c. Ita me honeste tractauit vt si quis me videret putaret me a maioribus meis esse nobilē atq; diuitē.

f IPSE mihi custos. Non poterat pedagogum prebere at ipse pedagogi munere subgebatur.

INCORRUPTISSIMVS. ad cōparationē aliorum qui interdum luxuriatur scolasticis donis studentes suos corrūpere pedagogos.

v PVDICVM qui primus virtutis honor. Quia pudicia summū bonum est.

x SERVAUIT ab omni. Eleganter. forsitan enim parum sit ita viuere. ne pro brosi i te aliquid admittas nisi etiam suspicionem omnē amoueas.

y NEG timuit sibi & c. Nec timuit inquit ne sibi pro vitio quis obieceret. si me instituisset vt essem preco. aut coactor quod ipse fuit. Ergo hoc ipso se multo maiorem gratiam patri suo debere dicit. quod supra vires status sui filium sit profecutus.

z PRECO. Precia allata pronuntiabat.

a COACTOR. Mercenarius eius qui habet summā rerum venalium vel qui exigit precium a circūforaneis. vel coactores sunt argentarii in auctionibus qui pecunias cogant.

Liber Primus

b NIL penitet & c. Nō parua res videbatur talis pater verba obscura sed sensus est. pater non debet mihi frī uolus uideri neq; mihi dicē dum est ut magna pars hominum ignobilium. que negat non esse factum suo dolo. id est sua culpa sed a fortuna quod nō habeat ingenuos parentes. hoc nō est dicendū mihi nam et si non habeam ingenuum patrem. tamen ille mihi prestitit quod solent nobiles. neq; si liceret mihi sumere alium patrem. vllū sumerem. sed cōtentus essem meo. in qua re vulgus putat me dementem. tu vero sanum. quōd ego nollem subire onus molestum. nam si essem in maiori fortuna collocatus. esset parandū maius patrimonium plures mihi ciues essent q̄ salutandi plures serui ducendi.

c PETORITA. Petoriturum genus vehiculi quod vulgo carum dicitur.

quia cū paup̄ esset p̄didit mihi in sua paup̄tate me artes docendū potuit romam quam si id opulentus fecisset
Laus illi debetur & a me gratia maior
non penitebit me qd̄ pater sit plebeus

Nil me peniteat sanum patris huius eoque
voluntate qd̄ ipsi non fuerint in causa qd̄ sint ignobiles

Non ut magna dolo factum negat esse suo pars
co illa pars magna

Quod non ingenuos habeat clarosq; parentes
ignobilitatem meam ab

Sic me defendam. longe mea discrepat istis
tam q̄ sententia

Et vox & ratio. nam si natura iuberet
q. d. si liceret mihi alium sumere patrem. contentus essem meo

A certis annis eum remeare peractum.
parentes eligere superbiam & nobilitatem

Atq; alios legere ad fastum quoscūq; parentes
insignitos.

Optaret sibi quisq; meis contentus honestos
illis insignibus romanos parentes assumere iudicō vulgariū qd̄ nō eligere nobiles parentes

Fascibus & sellis nollem mihi sumere. demens
pschis

Iudicio vulgi. sanus fortasse tuo. quod
nobilitate ego

Nollē onus (haud vnq; solitus) portare molestū
cum adeptus essem maiorem dignitatem

Nam mihi continuo maior querenda foret res
f. essens esse

Atq; salutandi plures ducendus & vnus
magni dñi semper habent plures comites campum ad alienam regionem.

Et comes alter vti ne solus rus ve peregre aut
serui equi

Exirem. plures. calones atque caballī
agenda

Pascendi. ducenda petorita. nunc mihi curto
ad oppidum illud modico

Ire licet mulo. vel si libet vsq; tarentum
mulo suo

Mantica cui lumbos onere vlceret atq; eq̄s armos
quartam quia pauper sum

Obicijt nemo fordes mihi. quas tibi tullī
per viam cyburinam f. obiciunt

Cum tiburte via praetorem quinq; sequuntur
vasa sunt

Te pueri laganum portantes cenophorumque
in hoc qd̄ multa mihi non necessaria

Hoc ego commodius quā tu preclare senator
hominibus voluntas

Mille atq; alijs viuo quacunq; libido est

d MANTICA cum lumbos oneret. & c. Quia pauperes cum insident iumentis post se sarcinas habent.

e QVAS tibi tullī. Tullīū hunc & supra increpauerat. quod se natoriam dignitatē recepisset non sufficiens ei cōsilio nec moribus.

f QVINQ; sequuntur. Nā quinq; comites tuę fortunę non sufficiunt mihi.

g LAGANVM. Membrana de farina confecta. vcl leguminis species.

h HOC ego commodius. In hoc quod multa mihi nō sūt necessaria vel caballī. vcl calones vel comites. & multis alijs reb; cōmodi; viuo.